

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
Тернопільський національний економічний університет
Кафедра обліку та контролю в сфері публічного управління

Дитиняк Марія Михайлівна

«ОБЛІК, АНАЛІЗ РОЗРАХУНКІВ У МІЖНАРОДНІЙ ДІЯЛЬНОСТІ»

Спеціальність 071 – Облік і оподаткування

Дипломна робота за освітньою програмою «Міжнародний облік»

Студентка гр. ОМОм-21

Дитиняк М.М.

(підпис)

Науковий керівник:

д.е.н., професор Рожелюк В.М.

(підпис)

Робота допускається до захисту:

завідувач кафедри обліку та контролю в сфері публічного

управління д.е.н., проф. Лучко М. Р. _____

“ _____ ” _____ 2018 р.

Тернопіль – 2018р.

АНОТАЦІЯ

Дитиняк М.М. Облік, аналіз та оподаткування розрахунків міжнародній діяльності – Рукопис.

Дослідження на здобуття освітньо-кваліфікаційного рівня «магістр» за спеціальністю 071 облік і оподаткування. – Тернопільський національний економічний університет. – Тернопіль, 2018.

В роботі дано визначення економічної сутності міжнародних розрахунків. Висвітлено економічну сутність розрахунків в ринковій економіці та вплив зовнішнього середовища на діяльність підприємства. Розглянуто організацію та методику обліку розрахунків та шляхи їх удосконалення. Проведено аналіз розрахунків у міжнародній діяльності досліджуваного підприємства. Обґрунтовано шляхи оподаткування зовнішньоекономічних операцій та облік розрахунків за податками і платежами.

Ключові слова: облік, аналіз, оподаткування, зовнішньоекономічна діяльність, міжнародні розрахунки.

ANNOTATION

Dytynyak M.M. Accounting, analysis and taxation of settlements in international activities - Manuscript.

Research on obtaining an educational qualification level "Master" in the specialty 071 accounting and taxation. - Ternopil National Economic University. - Ternopil, 2018.

The paper defines the economic essence of international settlements. The economic essence of settlements in the market economy and the influence of the external environment on the activity of the enterprise are highlighted. The organization and methods of calculation of calculations and ways of their improvement are considered. The analysis of calculations in the international activity of the investigated enterprise is carried out. The ways of taxation of foreign economic operations and accounting of payments for taxes and taxes are substantiated.

Keywords: accounting, analysis, taxation, foreign economic activity, international calculations.

ЗМІСТ

ВСТУП

РОЗДІЛ I. ЕКОНОМІЧНА СУТНІСТЬ РОЗРАХУНКІВ У РИНКОВІЙ ЕКОНОМІЦІ

1.1. Вплив зовнішнього середовища на діяльність підприємства.....	6
1.2. Система обліку розрахунків у міжнародній діяльності.....	9
Висновки до розділу I.....	20

РОЗДІЛ II. ОБЛІК РОЗРАХУНКІВ У МІЖНАРОДНІЙ ДІЯЛЬНОСТІ

2.1. Організація обліку розрахунків.....	21
2.2. Методика обліку міжнародних розрахунків.....	23
2.3. Шляхи та напрямки удосконалення обліку розрахунків у міжнародній діяльності.....	54
2.3.1. Міжнародні системи розрахунків.....	61
2.3.2. Автоматизація обліку розрахунків у міжнародній діяльності.....	65
Висновки до розділу II.....	87

РОЗДІЛ III. АНАЛІЗ РОЗРАХУНКІВ У МІЖНАРОДНІЙ ДІЯЛЬНОСТІ

3.1. Організація аналізу розрахунків.....	88
3.2. Методика аналізу розрахунків.....	104
Висновки до розділу III.....	112

РОЗДІЛ IV. ОПОДАТКУВАННЯ РОЗРАХУНКІВ У МІЖНАРОДНІЙ ДІЯЛЬНОСТІ

4.1. Система оподаткування зовнішньоекономічних операцій.....	114
4.2. Облік розрахунків за податками і платежами.....	124
Висновки до розділу IV.....	127
Висновки та пропозиції.....	128

Додатки

Список використаних джерел

Перелік умовних позначень

BOJ-NET (Bank of Japan Financial Network System)	-	Система фінансової мережі банку Японії
BACS (Banker's Automated Clearing Services)	-	Платіжна система Великобританії
ЄМА	-	Європейська міжнародна асоціація
ІНКОТЕРМС (INCOTERMS)	-	Офіційні правила тлумачення торговельних термінів Міжнародної торговельної палати
МВФ (IMF)	-	Міжнародний валютний фонд
ПДВ	-	Податок на додану вартість
ПКУ	-	Податковий кодекс України
SIC (Swiss Interbank Clearing)	-	Швейцарська міжбанківська клірингова Система
SSP (Single Shared Platform)	-	Єдина технологічна платформа
СВІФТ (SWIFT)	-	Об'єднання міжнародних міжбанківських фінансових телекомунікацій
СДР, СПЗ (SDR)	-	Спеціальні права запозичення
ТАРГЕТ (TARGET)	-	Транс'європейська автоматизована експрес система валових розрахунків у режимі реального часу
ЧІПС (CHIPS)	-	Система міжбанківських клірингових розрахунків і платежів

ВСТУП

Актуальність теми. Міжнародна діяльність з роками займає все більш помітне місце у діяльності українських підприємств та організацій. Проте лише з недавнього часу міжнародні розрахунки стали предметом наукових досліджень. Поштовхом цьому є проблеми, пов'язані із впровадженням новітніх інструментів та технологій у міжнародні розрахунки. Незважаючи на велику кількість наукових розробок вітчизняних та зарубіжних науковців досліджувана тема є недостатньо розкритою. Головними причинами цього, є недорозвиненість банківської системи України, обмежена кількість досвідчених фахівців у міжнародній сфері, недосконала та нестабільна законодавча база щодо експортно-імпортних операцій та розрахунків за ними.

Питання міжнародних розрахунків розкривається у працях таких відомих вчених-економістів, як О.В. Бражко [1], О.М. Левченко [3], А. Костюк [2], Г. Чернишова [4] та інші. Проте поза увагою залишаються характерні особливості міжнародних розрахунків та їх вплив на розвиток зовнішньо-економічної діяльності.

Мета і завдання наукової роботи є висвітлення сучасного стану міжнародних розрахунків, їх особливостей та недоліків, а також визначення основних тенденцій та шляхів удосконалення обліку розрахунків у міжнародній діяльності та перспектив їх розвитку як в Україні так і за її межами.

Для реалізації зазначеної мети поставлено такі завдання:

- 1) дослідити вплив зовнішнього середовища на діяльність підприємства та систему обліку розрахунків у міжнародній діяльності;
- 2) вивчити організацію та методіку обліку розрахунків суб'єктів бізнесу з міжнародною діяльністю;
- 3) здобуття практичного досвіду в міжнародній системі розрахунків;
- 4) узагальнення результатів дослідження та обґрунтування пропозицій і конкретних висновків щодо автоматизації обліку розрахунків у міжнародній

діяльності поліпшення системи оподаткування зовнішньо-економічних операцій.

Об'єктом і предметом дослідження є процес обліку, аналізу та оподаткування розрахунків у міжнародній діяльності ТОВ «Сахара».

Методи дослідження. При написанні магістерської роботи було використано такі методи: індукції та дедукції, теоретичного узагальнення, порівняльного аналізу, абстрактно-логічного підходу та спостереження.

Інформаційною базою дослідження є законодавчі та нормативні акти, роботи українських та зарубіжних економістів з даної проблеми, статті з економічних журналів до міжнародної фінансової звітності ТОВ «Сахара».

Структура та обсяг роботи. Магістерська робота складається із вступу, чотирьох розділів, висновків, списку використаних джерел, додатків.

РОЗДІЛ І

ЕКОНОМІЧНА СУТНІСТЬ РОЗРАХУНКІВ У РИНКОВІЙ ЕКОНОМІЦІ

1.1. Вплив зовнішнього середовища на діяльність підприємства

Для здійснення зовнішньоекономічної діяльності невід'ємним атрибутом та складовою всього виробничо-господарського комплексу є сукупність розрахункових операцій, які в свою чергу прискорюють обертання оборотних коштів, забезпечують реалізацію господарських зв'язків та відіграють важливу роль в процесі розширеного відтворення. Реалізація договірних відносин та виконання відповідних обов'язків та зобов'язань відбувається за допомогою здійснення розрахунків. Дослідження розрахункових відносин в історичному аспекті та з погляду позицій різних авторів дає змогу максимально наблизитися до їх економічної сутності та виокремити конкретні пропозиції щодо вибору оптимальних форм та методів розрахунків з діловими партнерами та удосконалення їх обліку.

Перш за все, слід загадати про той факт, що питання, пов'язані з виникненням та регулюванням відносин, які утворюються в процесі здійснення розрахунків, досліджувалися багатьма вченими, проте і це не забезпечило єдиного трактування і однозначності їх сутності, тому розглянемо (табл. 1.1.).

Таблиця 1.1

Дефініції поняття «розрахунки»

№ з/п	Автор	Визначення
1.	Білик М.С.	Грошові розрахунки – процедури пред'явлення та задоволення у грошовій формі вимог та зобов'язань, що виникають під час здійснення господарської діяльності
2.	Безруких П.С.	Розрахунки – це грошові взаємовідносини, що виникають між організаціями по товарних і нетоварних операціях
3.	Власова І.О.	Розрахунки – це система взаємин між юридичними та фізичними особами, що виникають у момент практичного

продовження таблиці 1.1

		виконання юридично оформлених фінансових зобов'язань при здійсненні товарних та нетоварних операцій
4.	Філімоменков О.С.	Під розрахунками розуміє систему грошових відносин, пов'язаних з оплатою товарів, послуг та виконанням інших фінансово-кредитних зобов'язань підприємств, організацій, населення

Отже, переглянувши таблицю 1.1., можна сказати, що в основі з'ясування сутності розрахунків різних авторів лежать виключно грошові засади, що так чи інакше характеризують природу розрахункових відносин.

Результати діяльності підприємства значною мірою визначаються не тільки його грошовими розрахунками, але і його зовнішнім середовищем. Підприємства змушені постійно стежити та контролювати за зовнішньою обстановкою з метою виявити та використати її сприятливі можливості для досягнення поставленої мети, уникнути при цьому загроз та перешкод. Підприємство, як відкрита система, залежить від зовнішнього середовища стосовно поставок ресурсів, енергії, кадрів, а також споживачів.

Під зовнішнім середовищем розуміють сукупність економічних, господарських суб'єктів, суспільних і природних умов, національних та міждержавних умов і чинників, що діють у глобальному оточенні. Зовнішнє середовище будь-якого підприємства можна визначити як сукупність двох сфер: макросередовища та мікросередовища.

Макросередовище складається з елементів, які не знаходяться у зв'язку з підприємством постійно, але впливають на формування загальної атмосфери бізнесу. Це середовище непрямих контактів підприємства. До його елементів можуть належати економічне середовище, політичне середовище, соціальне середовище, природне середовище, технологічне середовище, екологічне середовище та ін.

Мікросередовище - це середовище, елементи якого прямо і постійно впливають на діяльність підприємства. До елементів мікросередовища

відносяться: постачальники, посередники, споживачі, конкуренти, робоча сила та державні органи.

Вивчення економічного чинника макросередовища дозволяє зрозуміти, як формуються та розподіляються ресурси. До основних чинників економічного середовища, які потребують постійної діагностики і оцінки з точки зору можливих для підприємства наслідків від їх зміни, належать: рівень та темпи інфляції, коливання курсу національної валюти відносно валют інших держав, умови одержання кредиту і процентна банківська ставка тощо. Наприклад, якщо ми розглядаємо курси обміну валют то тут визначають вартість гривні по відношенню до вартості грошових одиниць інших країн, адже це є важливим фактором.

Оскільки зміни в курсах обміну валют безпосередньо впливають на конкурентоспроможність продукції організації, особливо якщо вона експортує товари на світовий ринок. Коли вартість гривні по відношенню до інших валют низька, товари, вироблені в Україні, відносно недорогі, що знижує загрозу з боку іноземних конкурентів і скорочує імпорт. Але якщо вартість гривні підвищується, то імпорт стає відносно недорогим, що, в свою чергу, підвищує рівень загроз для організації, створюваних іноземними конкурентами.

В більшості країн світу уряди докладають значні зусилля для зниження рівня інфляції. Звичайно наслідком цих зусиль є зниження процентної ставки і, тим самим, поява ознак економічного зростання. Організації, зокрема, стурбовані інфляцією тому, що майбутня економічна обстановка в умовах високої інфляції виявляється менш передбачуваною, ускладнюючи планування.

Окрім перерахованих, є й інші економічні чинники: структура споживання і її динаміка, економічні умови в іноземних державах, показники торгового балансу, зміна попиту, грошово-кредитна і фінансова політика, тенденції на ринку цінних паперів, рівень продуктивності праці в галузі і темпи її зростання, ставки податків.

Різні чинники законодавчого і державного характеру можуть впливати на рівень існуючих можливостей і загроз у діяльності підприємства.

Національні і іноземні уряди можуть бути для певних підприємств основними регуляторами їх діяльності. Це може означати, що для даних організацій оцінка політичної обстановки може бути найважливішим аспектом аналізу макросередовища. Така оцінка здійснюється через деталізацію політичних чинників, що впливають на організацію. Таких чинників багато, ще більше їх різних поєднань, тому виділимо і перерахуємо ті, що частіше трапляються при проведенні аналізу макросередовища: зміни в податковому законодавстві, розстановка політичних сил, відносини між діловими колами і урядом, патентне законодавство, законодавство про охорону навколишнього середовища, урядові витрати, антимонопольне законодавство, грошово-кредитна політика, державне регулювання, політичні умови в іноземних державах, розміри державних бюджетів, відносини уряду з іноземними державами.

1.2. Система обліку розрахунків у міжнародній діяльності

Інтеграція України у світову економіку та європейський економічний простір сприяє кількісному та якісному розширенню міжнародних економічних зв'язків. Швидкоплинні зміни та перманентні кризові явища фінансової та валютної систем вимагали обізнаності висококваліфікованих фахівців у питаннях здійснення різноманітних операцій у іноземній валюті. Зазначене, а також низка інших важливих факторів, актуалізує проблеми валютного регулювання та контролю, завдання мінімізації валютних ризиків, питання використання різноманітних форм міжнародних розрахунків.

Як ми розумієм успішне здійснення реформ в Україні залежить, значною мірою від розробки та впровадження новітніх платіжних систем, новітніх платіжних інструментів безготівкових міжнародних розрахунків. В умовах переходу до ринкових умов господарювання необхідною складовою структурної перебудови економіки та прискорення темпів економічного зростання є розвиток та удосконалення експортно-імпортних розрахунків, платіжної системи України та узгодження і поєднання їх з міжнародними платіжними системами.

Розрахунки в Україні протягом тривалого часу практично не були предметом наукових досліджень, не враховувались їх характерні особливості, широкі зовнішньоекономічні зв'язки. Українські вчені-економісти питаннями міжнародних економічних відносин та розрахунків майже не займалися. Підготовка вчених з цих питань в Україні майже не здійснювалась. Поштовхом до цієї багатогранної роботи стали проблеми впровадження міжнародних розрахунків незалежної України, пошуки узгодження міжнародних платіжних систем, запровадження нових технологій, новітніх інструментів у безготівкові міжнародні розрахунки. Виникла потреба у відповідних фахівцях.

Останні роки в Україні дослідження міжнародних економічних відносин проводяться в якісно новому аспекті, який спрямований на пошуки шляхів, засобів, механізмів гармонійного розвитку держав у процесі розбудови національної економічної системи.

Актуальними завданнями, що стоять зараз перед системою міжнародних розрахунків України, є удосконалення і запровадження нових форм та інструментів цих розрахунків, удосконалення схеми проходження платежів через Центральну і регіональні розрахункові палати Національного банку України, проведення усіх міжнародних платежів через цю палату. Розвиток і удосконалення міжнародних розрахунків та платіжних систем ставить перед економічною наукою проблеми, які потребують наукового осмислення та практичного вирішення.

В Україні дослідженню проблем розвитку платіжних систем та міжнародних міжбанківських розрахунків присвяченні роботи В.А.Вергуна, О.С.Власюк, А.С.Гальчинського, С.Д.Годуна, О.А.Єременка, А.М.Коряка, В.М.Кочеткова, С.Я.Огородника, О.М.Олексієнка, С.С.Осадця, М.І.Савлука, В.Д.Сікори, А.І.Соколовської, А.С.Філіпенка, В.А.Ющенко та ін.

Серед зарубіжних вчених, які зробили значний внесок у розвиток теорії та практики міжнародних розрахунків, платіжних систем та впровадження нових платіжних інструментів, слід відзначити наукові роботи Є.Ф.Авдокушина, Е.Д. Доллана, Жозет Перар, К.Кембелл, Р.Кембелл,

П.Х.Ліндерта, К.Маркса, В.Я.Маштабея, Д.Рікардо, В.Е.Рибалкіна, Н.С.Рум'янцева, Френклін Р. Рут, А.Сміта, С.І.Соколенка, Лізелотт Сурен, М.Фрідмена, Дж. Менвіл Херріса, Е.Б.Ширінської та ін.

Переважає більшість решти наукових робіт вітчизняних вчених-економістів була зорієнтована на дослідженні загальних тенденцій розвитку банківської системи України та діяльності її суб'єктів. Менше уваги приділялося аналізу проблем валютно-фінансового ринку під час здійснення міжнародних розрахунків.

Наведені аргументи, а також недостатній рівень дослідження цієї проблеми та розробки її в умовах переходу України до ринкових відносин обумовлюють актуальність теми магістерської роботи. На сучасному етапі розвитку світової економіки характеризується подальшим поглибленням та зміцненням взаємозв'язків між національними економіками, які передбачають здійснення міжнародних розрахунків.

Міжнародні розрахунки -це грошові розрахунки між установами, підприємствами, банками та окремими особами, пов'язані з рухом товарно-матеріальних цінностей та послуг у міжнародному обороті.

Основою для проведення міжнародних розрахунків є зовнішня торгівля, оскільки насамперед у ній виявляється відносно відокремлена форма руху вартостей у міжнародному обороті через розбіжності в часі виробництва, реалізації та оплаті товарів, а також завдяки територіальній розрізненості ринків збуту. Міжнародні розрахунки охоплюють торгівлю товарами та послугами, а також некомерційні операції, кредити і рух капіталів між країнами, у тому числі відносини, пов'язані з будівництвом об'єктів за кордоном і наданням економічної допомоги країнам.

Отже, на (рис. 1.2), розглянемо основних суб'єктів міжнародних розрахунків.



Рис. 1.2. - Основні суб'єкти міжнародних розрахунків

Більша частина всіх міжнародних розрахунків опосередковує міжнародні торговельні відносини. Міжнародна торговельна операція починається з продажу товару експортером імпортеру. Процес продажу являє собою обмін товарів на грошовий еквівалент. З юридичного погляду торгівля - це акт, під час якого власність передається однією стороною другій в обмін на отриману грошову вартість. Беручи за основу відому формулу товарного обігу К.Маркса «товар – гроші - товар», зазначимо, що, з одного боку, розрахунки стають підсумковим етапом виробничо-збутового процесу, в ході якого відбувається громадське визнання корисності продукції, відшкодовуються витрати на її виробництво, а також створюється і розподіляється дохід. З іншого боку, розрахунки є початковим етапом наступного виробничого циклу, передумовою безперервного відтворення. Ефективна організація розрахунків сприяє нормальному кругообороту коштів, забезпечує безперебійність реалізації продукції.

На стан міжнародних розрахунків впливає цілий комплекс чинників, до яких належать: політичні та економічні відносини між країнами, позиція країни на товарних та грошових ринках, ступінь використання та ефективність державних заходів щодо зовнішньоекономічного регулювання, валютне законодавство, міжнародні торговельні правила та звичаї, регулювання

міждержавних товарних потоків, послуг і капіталів, різниця в темпах інфляції в окремих країнах, стан платіжних балансів, банківська практика, умови зовнішньоторговельних контрактів і кредитних угод, конвертованість валют. З урахуванням цих чинників міжнародні розрахунки необхідно виділити в самостійну систему, нерозривно пов'язану з рухом товарно-матеріальних цінностей.

Якщо заглибитись в історію виникнення розрахунків то, можна побачити як поступово вони почали зароджуватись і скільки часу пройшло щоб вони досягли незаних висот. Адже, практично до початку XIX ст. у міжнародних розрахунках платіжним засобом було золото, і зараз основним запитанням яке постає перед нами є те, чому саме золото. Це пояснюється тим, що в часи золотого стандарту внутрішні національні валюти країн не визнавались державами-експортерами і функція світових грошей закріплювалася за золотом.

Зміни в міжнародній організації праці, концентрації та спеціалізації товарного виробництва, а також масштаби зовнішньоторговельних зв'язків привели до того, що розрахунки золотом стали дуже незручними. У ролі золота як міжнародного засобу платежу почали відбуватися суттєві зміни. З розвитком кредитних відносин кредитні гроші - банкноти, векселі та чеки - поступово витіснили золото спочатку з внутрішнього грошового обігу, а потім і з міжнародних валютних відносин.

Із скасуванням золотого стандарту і припиненням розміну кредитних грошей на жовтий метал відпала необхідність оплати золотом міжнародних зобов'язань. Водночас у світовій торгівлі золото використовується як надзвичайні світові гроші при форс-мажорних обставинах (війни, економічні потрясіння та ін.) або коли інші можливості вичерпані.

Наприклад, під час Другої світової війни лєвова частка міжнародних платежів відбувалася стандартними золотими зливками. Після війни сальдо за багатостороннім клірингом за період створення і функціонування

Європейського платіжного союзу погашалося золотом спочатку на 40%, а пізніше - на 75%.

У сучасних умовах країни у разі надзвичайних ситуацій удаються до продажу частини офіційних золотих запасів за ті валюти, в яких виражені їхні міжнародні зобов'язання за зовнішньоторговельними контрактами і кредитними угодами. Отже, і зараз золото використовується в міжнародних розрахунках опосередковано через операції на ринках золота.

Найстарішим золотим ринком у світі є Лондонський, який відіграє визначальну роль у формуванні цін на цей метал у всьому світі. Другим великим центром торгівлі золотом в Європі став Цюріх. Обсяги операцій на цьому ринку перевищують тисячі тонн на рік. У світі також відомі й інші торговельні центри золотом - Нью-Йорк, Франкфурт-на-Майні, Гонконг.

Витіснення золота з міжнародного платіжного обороту сприяло розвитку розрахунків кредитними грошима. Як платіжний засіб ефективно використовувались кредитні гроші економічно розвинутих країн, частка яких у міжнародній торгівлі була домінуючою. Так, до Першої світової війни переказні векселі (тратти), виписані у фунтах стерлінгів, обслуговували 80% міжнародних розрахунків. З розвитком економік інших країн і втратою Англією передових позицій у міжнародній торгівлі частка фунта в міжнародних розрахунках знизилась до 40% а пізніше до 5% на початку 90-х років. Після Другої світової війни завдяки стрімкому розвитку американської економіки в міжнародних розрахунках інтенсивно почав використовуватися долар. Спочатку його частка сягнула 75%, але пізніше вона знизилась все ж таки знизилась. Втрата позицій долара в міжнародних розрахунках обумовлювалась розвитком економік країн Європи та Азії. Пізніше німецька марка, японська єна, швейцарський франк та інші провідні валюти стали також використовуватись як міжнародні платіжні засоби.

Новим явищем у системі міжнародних розрахунків стало використання колективних валютних одиниць - СДР та екю, та пізніше впроваджується євро. Колективні валюти з'явилися у платіжному обороті в результаті процесу

демонетизації золота, розпаду Бреттон-Вудської валютної системи та девальвації національних валют що стала негативним наслідком. Як нові світові кредитні гроші вони стали використовуватись завдяки тому, що є більш стабільними валютами. Спеціальні права запозичення та європейська валютна одиниця призначалися для безготівкових міжнародних розрахунків шляхом записів на спеціальних рахунках країн: СДР - у Міжнародному валютному фонді, євро - в Європейському валютному інституті Європейського Союзу (ЄС). Умовна вартість цих одиниць розраховується на базі середньозваженої вартості та зміни курсу валют, що входять до валютного кошика (валютний кошик СДР включає в себе чотири валюти, тоді як валютний кошик євро - одинадцять валют країн Європи).

Використання СДР досить обмежене. Як платіжний засіб вони використовуються переважно в міждержавних розрахунках, здебільшого для погашення заборгованості країн за кредитами МВФ. Офіційно СДР можуть бути використані банками, підприємствами, приватними особами для розрахунків. Але цією можливістю останні практично не користуються, тому ринок приватних СДР оцінюється приблизно у 10 млрд, переважно у формі банківських депозитів, депозитних сертифікатів і міжнародних облігацій. На відміну від СДР євро використовувалося не тільки в офіційному, а й у приватному секторах як валюта ціни і валюта платежу. При впровадженні євро на неї покладались великі надії як на валюту, яка стане в Європі єдиним платіжним засобом. Однак стрімка девальвація євро з початку її введення значно підірвала довіру до неї, у зв'язку з чим європейські банки в розрахунках продовжують використовувати національні валюти таких країн, як Німеччина, Швейцарія, Італія, Франція.

Переважне використання національних валют у міжнародних розрахунках посилює залежність їх ефективності від курсових коливань, економічної і валютної політики країн-емітентів цих валют. Коли учасники міжнародних розрахунків вступають між собою в певні відносини з приводу руху товарно-супроводжуючих документів і поточного оформлення платежів

тоді оформляються зовнішньоторговельні контракти, які передбачають передачу товару або товаророзпорядчих документів, для сплати у встановлений термін.

Механізм розрахунків у зовнішньоторговельних операціях – це різновид різноманітних засобів, способів і форм платежу. Якщо брати до уваги співвідношення термінів платежу і поставок товару, виділяють три основні способи платежу: авансовий, платіж готівкою і кредитний платіж. Також, міжнародні розрахунки часто класифікують за двома ознаками: строком платежу та порядком документообороту. За строками поділяють на платежі в кредит - «інстолмет» та негайні платежі – «сконто».

Під платижем у кредит розуміють комерційний кредит, тобто кредит експортера імпортеру або видача авансів імпортером експортеру. Умови комерційного кредиту вказуються при укладенні контракту, з урахуванням особливостей законодавства країн-контрагентів. Поширення в зовнішній торгівлі комерційного кредиту зумовлює зростання ролі кредитних засобів платежу – чеків і векселів.

Щодо негайних платежів, то вони виконуються коли покупець отримав товар чи документи на нього. Якщо оплата відбувається не пізніше десяти днів, то постачальник, як правило, робить покупцеві знижку з ціни у визначеному розмірі близько 3%. Операція «сконто» підкреслює швидкість здійснення платежу за певну винагороду. Під готівковим платежем мається на увазі оплата товару в повній вартості до переходу товару або товаророзпорядчих документів у розпорядження покупця або в момент цього переходу.

Третім засобом платежу, що використовується у міжнародній торгівлі, є банківський переказ, який здійснюється за допомогою пересилання платіжного доручення від одного банку до іншого. Розрахунки також організовуються за допомогою платіжних доручень, телеграфних переказів інкасо.

Форми міжнародних розрахунків поділяються на документарні (акредитиви, інкасо) та недокumentарні (авансовий платіж, платіж на відкритий

рахунок, банківський переказ, чек, вексель). Для більш наглядного прикладу розгляньмо (табл. 1.2.).

Таблиця 1.2.

Форми розрахунків у міжнародній торгівлі

№	Форми розрахунків	Особливості
1.	100% - ний авансовий платіж	Здійснюється такий платіж банківським переказом або чеком, та забезпечується у розмірі повної вартості товару, що поставляється. Зазвичай такий платіж є найвигіднішою формою розрахунку для експортера і найменш вигідною для імпортера.
2.	Акредитив	Даний платіж вигідний експортеру по-перше, у гарантії оплати відвантаженого товару банком, що відкрив акредитив, по-друге, в отриманні платежу відразу ж після поставки товару та подання банку документів, що засвідчують цю поставку.
3.	Інкасо	Для експортера інкасо часто виявляється неприйнятним через те, що він спочатку повинен відвантажити товар, а тоді передати документи в банк і очікувати виконання покупцем своїх зобов'язань з оплати.
4.	Відкритий рахунок	Одна з найменш вигідних форм розрахунків для експортера, тому що вона не дає йому ніяких гарантій своєчасного отримання платежу.

Переглянувши таблицю 1.2., ми побачили від найбільш до найменш вигідних форм розрахунків для експортера. Зазвичай найбільше використовується інкасова і акредитивна форма розрахунків які значною мірою забезпечують інтереси експортера та імпортера. Основні їхня перевага полягає в тому, що експортер отримує виручку, а імпортер здійснює платіж тільки після відвантаження товару.

За порядком документообороту основними формами міжнародних розрахунків є документарне інкасо та акредитив. Але незважаючи на все основна роль у міжнародних розрахунках належить банкам, адже вони виступають не лише в ролі посередників між імпортерами та експортерами але і виконують функції кредиторів, виступають також в ролі гарантів в залежності

від умов платежу. Для кращого розуміння основних функцій банків розглянемо (рис. 1.3.). Для реалізації поставлених функцій банки відкривають філії за кордоном та надають повний набір банківських послуг.

Міжнародні розрахунки здійснюються великими банківськими установами, ступінь впливу яких залежить в основному від масштабів зовнішньоекономічних зв'язків країни її національної валюти та купівельної спроможності, фінансового становища та ділової репутації та ряду інших не менш вагомих факторів.

Тому розглядаючи міжнародні розрахунки з організаційно-технічного погляду можна сказати, що вони являють собою систему організації і регулювання платежів за грошовими вимогами й зобов'язаннями, які з'являються при здійсненні зовнішньоекономічної діяльності.

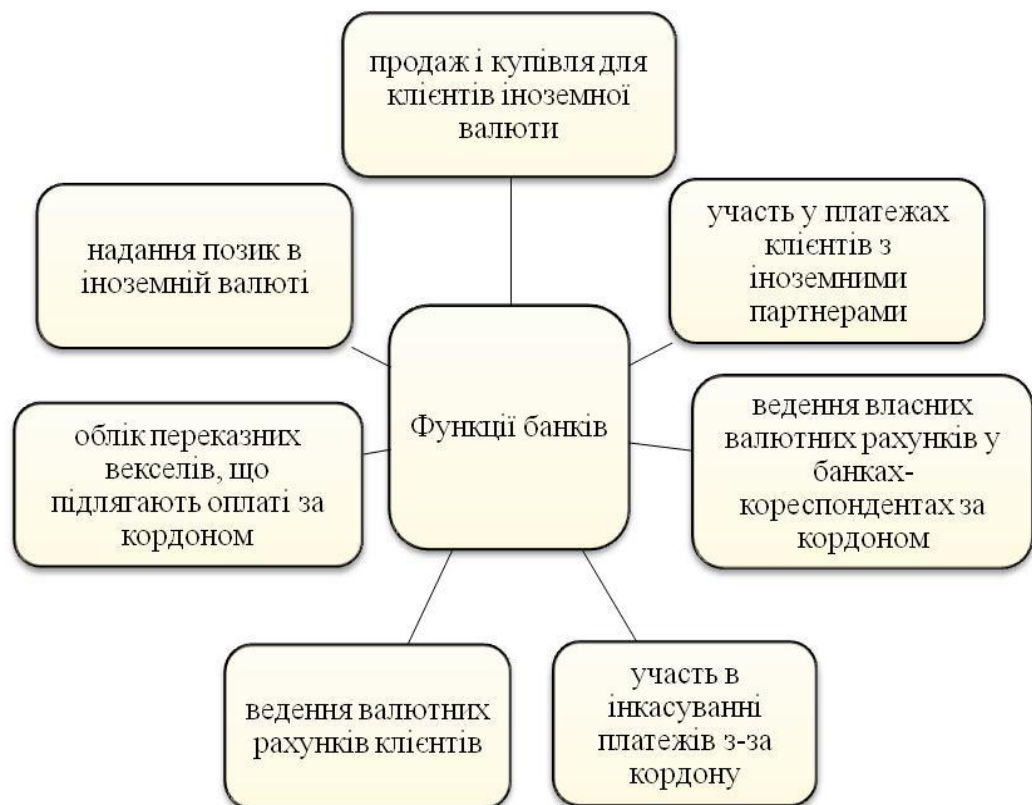


Рис 1.3. Функції банківських установ для обслуговування суб'єктів зовнішньоекономічної діяльності

Також варто зазначити, що на стан міжнародних розрахунків впливає безліч різних факторів. Основними чинниками, які впливають на стан розвитку міжнародних розрахунків є:

- валютне законодавство;
- міжнародні торгові правила та звичаї;
- економічні та політичні відносини між країнами;
- позиція країни на товарних і грошових ринках;
- ступінь державного регулювання;
- конвертованість валют;
- стан платіжних балансів;
- банківська практика;
- відмінності в темпах інфляції;
- умови зовнішньоекономічних контрактів та кредитних угод.

Специфіка міжнародних розрахунків представлена певними особливостями їх здійснення, основними з яких є те, що вони регулюються не тільки нормативними та законодавчими актами, але й міжнародними законами, також здійснюються зазвичай в різних валютах, а в країнах з частково конвертованою валютою держави використовують певні валютні обмеження.

Вибір кожної з форм розрахунків обумовлюється певними факторами. У більшості випадків інтереси імпортерів та експортерів не збігаються. Вагомою причиною цього є те, що експортер прагне одержати від імпортера платежі в найкоротший термін, тоді як імпортер зацікавлений відстрочити платіж до моменту одержання товару або навіть до його реалізації третім особам. В кінцевому результаті обрана форма розрахунків є своєрідним компромісом між сторонами контракту, у якому враховуються економічні позиції контрагентів, ступінь їхньої довіри один до одного, економічна кон'юнктура, оподаткування та політична ситуація.

Висновки до розділу I

Як ми бачимо після тривалого економічного спаду національна економіка України поступово стає на шлях оздоровлення за різними напрямками. У час стрімкого розвитку економіки вихід українських підприємств на зовнішні ринки є необхідним та очевидним. Під час здійснення зовнішньоекономічної діяльності кожне підприємство має справу з різними формами міжнародних розрахунків. Комплексне дослідження можливостей і проблем використання міжнародних розрахунків набуває все більшої актуальності й потребує уваги, враховуючи ще кризове становище економіки України. Це дасть змогу підприємницькому сектору ефективно проводити зовнішньоекономічну діяльність, отримати довіру та налагодити зв'язки з іноземними партнерами. Регулярні розрахунки з іноземними партнерами, купівля необхідної для цього іноземної валюти чи продаж одержаної від зовнішньоекономічних операцій валюти стали повсякденною практикою для багатьох підприємств та організацій у сучасній Україні. Завдяки працям багатьох науковців та вчених ми могли зрозуміти, який довгий шлях пройшли міжнародні розрахунки та як за цей час вони удосконалювалися, та якого важливого значення вони набувають для нас. Міжнародні розрахунки являють собою систему організації та регулювання платежів у сфері міжнародних економічних відносин, суб'єктами яких є банки, експортери та імпортери.

Головна особливість міжнародних розрахунків полягає у тому, що вони здійснюються в різних валютах. З одного боку, на їх ефективність впливає динаміка валютних курсів, з іншого – нормальне функціонування міжнародних товарно-грошових відносин досягається лише за умови вільного обміну національної валюти на валюту інших країн, безперешкодного руху грошей. На нашу думку в недалекому майбутньому саме ця діяльність стане ще активнішою та актуальнішою, особливо в міру розвитку та лібералізації валютного ринку і розширення можливостей використання його механізму.

РОЗДІЛ II

ОБЛІК РОЗРАХУНКІВ У МІЖНАРОДНІЙ ДІЯЛЬНОСТІ

2.1. Організація обліку розрахунків

Підприємства постійно здійснюють розрахунки, правильна організація їх обліку має важливе значення для ефективного використання засобів. За економічною сутністю під засобом платежу розуміють матеріальне благо, передавання якого від продавця покупцеві визнається здійсненням платежу. Таким матеріальним благом є гроші в національній та іноземній валюті.

Національна валюта – це грошові знаки, що емітуються державою і є єдиним законним засобом платежу на території держави – емітента, а іноземна валюта – це національна валюта, яка використовується у міжнародному обігу як засіб обігу, платежу і нагромадження.

Відповідно до чинного законодавства, валюта України – це грошові знаки у вигляді банкнотів, монет, казначейських білетів, та в інших формах, що перебувають в обігу та є законним платіжним засобом на території України, а також вилучені з обігу чи такі, що вилучаються з нього, але підлягають обміну на грошові знаки, які перебувають в обігу, кошти на рахунках, у вкладках у банківських та інших кредитно-фінансових установах на території України.

Іноземна валюта – це іноземні грошові знаки у вигляді банкнот, казначейських білетів, монет, що перебувають в обігу та є законним платіжним засобом, на території відповідної держави, а також вилучені з обігу чи такі, що вилучаються з нього, але підлягають обміну на грошові знаки, які перебувають в обігу, кошти у грошових одиницях інших держав і міжнародних розрахункових (клірингових) одиницях, що перебувають на рахунках або вносяться до банківських та інших кредитно-фінансових установ за межами України.

Ієрархія валют, що обертаються на зовнішніх ринках, визначається ступенем їх інтернаціоналізації. До валют нижчого ступеня належать замкнуті, або неконвертовані валюти. Наступний рівень – внутрішні валюти, до них належать як частково конвертовані, так і повністю конвертовані валюти.

Відмінною рисою внутрішньої валюти є наявність попиту на неї тільки на внутрішньому ринку країни-емітента.

Міжнародна валюта –це валюта, що виконує одну чи кілька функцій грошей (міри вартості, засобу обігу, засобу нагромадження) поза межами юрисдикції держави-емітента. В даній валюті можуть не лише складатися заощадження нерезидентів але і укладаються зовнішньоторговельні контракти. Розглянемо під впливом яких чинників валюти набувають статусу міжнародних (рис. 2.1.).

Головою умовою має бути те, що валюта має бути повністю конвертованою. До міжнародних валют, наприклад, належать: австралійський та канадський долари, норвезька та шведська крони; до запровадження євро: бельгійський франк, австрійський шилінг, італійська ліра, фінляндська марка, іспанська пезета. Також, для міжнародних валютних операцій важливими є поняття резервної та ключової валюти.



Рис. 2.1. Основні фактори, що впливають на набуття валютою статусу міжнародної

Щодо резервної валюти, це національні кредитно-грошові засоби головних промислово розвинутих країн, які використовуються для зберігання накопичення їх центральними банками інших країн в якості резервів для здійснення розрахунків за зовнішньоекономічними операціями, для іноземних інвестицій та валютних інтервенцій. Статус цієї валюти сприяє найкращим умовам здійснення зовнішньоекономічної діяльності для країни-емітента, але, водночас, накладає такі обов'язки, як: скасування валютних обмежень, підтримка стабільності валюти та регулювання платіжного балансу.

Ключова валюта – ця валюта виконує кілька функцій грошей у досить великих масштабах на зовнішніх ринках, тому на даному етапі це долар США, євро, швейцарський франк, фунт стерлінгів, японська ена, австралійський долар, канадський долар. Тому, ключова валюта це національні кредитні гроші розвинутих країн світу, що використовуються у міжнародному обороті.

Ще одна з валют, що у міжнародному обігу виконує більшість функцій грошей у значно крупніших масштабах, ніж інші ключові валюти – це валюта, що домінує.

2.2. Методика обліку розрахунків

Методика обліку документарної форми розрахунків

Щодо форми міжнародних розрахунків то вони поділяються на документарні (акредитив, інкасо) й недокumentарні (банківський переказ, платіж на відкритий рахунок). Якщо брати до уваги недокumentарні форми міжнародних розрахунків то розглянемо для початку акредитиви, тому, що саме вони виникли для зменшення ризиків сторони угоди, яка її ініціює. У міжнародній торгівлі акредитив застосовується більше 100 років. Але тим не менш при постачанні товарів та наданні послуг, ризики з'являються на різних етапах: від виготовлення і зберігання товарів і придбання сировини, до своєчасного постачання та надання послуг і платежів. Використання даних розрахунків дозволяє в подібних ситуаціях захистити інтереси не тільки покупця але і продавця.

Акредитив - це тверде зобов'язання, взяте на себе банком (банк-емітент), видане на підставі доручення свого клієнта-покупця (апліканта, імпортера), сплатити визначену суму коштів бенефіціару (експортеру) за умови своєчасного подання передбачених в акредитиві документів, що підтверджують відвантаження товару або виконання послуг. Такий спосіб взаєморозрахунків між сторонами, які беруть участь в торговій операції, при якому банк виступає посередником, стежить за виконанням контрагентами своїх зобов'язань один перед одним і виступає гарантом виконання цих зобов'язань.

Наприклад, уявімо таку ситуацію, коли певна компанія «Експортер» з України хоче придбати у німецької компанії «Бенефіціар» партію товару, проте компанія «Бенефіціар» вимагає повну передоплату, бо не впевнена в надійності компанії «Експортер». У компанії «Експортер» є гроші, щоб оплатити товари, але вона не впевнена у чесності японської компанії. В даній ситуації доцільно залучити банківську установу, в якій «Експортер» зможе відкрити акредитив на ім'я «Бенефеціара». При цьому, компанія «Експортер» перераховує кошти на спеціальний рахунок, банк компанії «Експортер» будуть перераховані щойно банк компанії «Бенефіціар» надасть банку компанії «Експортер» документи про поставку товару.

Отже, ми розглянули дуже спрощену схему, адже існує багато видів акредитивів. Всі вони містять не лише операції гарантії платежу і самого платежу, а й кредитні угоди, за яких банк блокує на спеціальному рахунку не гроші компанії покупця, а кредитні кошти, тому виникає необхідність застави та інших операцій.

Відповідно акредитиви за способом використання поділяються на документарні та грошові. Документарні або по іншому їх ще називають товарні використовуються для розрахунків за товари і послуги при наданні обумовлених в акредитиві документів, а грошові або циркулярні – це такі акредитиви, виплата за якими не обумовлена наданням документів.

За формою акредитиви поділяються на документарні акредитиви та акредитивні листи. Акредитивні комерційні листи мають певні особливості.

Основна їх особливість полягає у тому, що вони направляються не до банку в країні продавця, а безпосередньо бенефіціару. При цьому, банк у країні продавця може використовуватися лише як проміжна інстанція. Бенефіціар, після відправлення товару та отримання усіх необхідних, передбачених у акредитивному листі документів, може або передати їх банку, обраному на свій розсуд, або направити для сплати безпосередньо банківській установі, що виписала акредитивний лист. Експортер, який погодився на розрахунки з використанням акредитивних листів, повинен прийняти до уваги, що йому не буде відмовлено у акцепті тратт банком його країни лише у тому випадку, якщо акредитивний лист виписаний першокласним банком та його гарантія купити виставлені тратти вважатиметься іншими банками достатньою.

Документарний акредитив особливо важливий для пом'якшення зіткнення інтересів покупця і продавця. Продавець хоче бути впевненим, що належна йому сума за поставку товару буде сплачена своєчасно і в узгодженій валюті. Покупець же хоче платити за замовлений товар до моменту, коли він буде знаходитися в дорозі до нього.

Акредитив використовується в розрахунках в таких випадках:

- об'єктом договору є великі проекти або товари, виготовлені за спеціальним замовленням;
- ділові партнери встановили нові, неперевірені ділові стосунки;
- продавець не впевнений в платоспроможності покупця, а покупець не впевнений в здатності продавця поставити товар, виконати роботи та надати послуги.

Тому, виникають наступні випадки в яких доцільно використовувати таку форму міжнародного розрахунку як акредитив (рис. 2.2.).

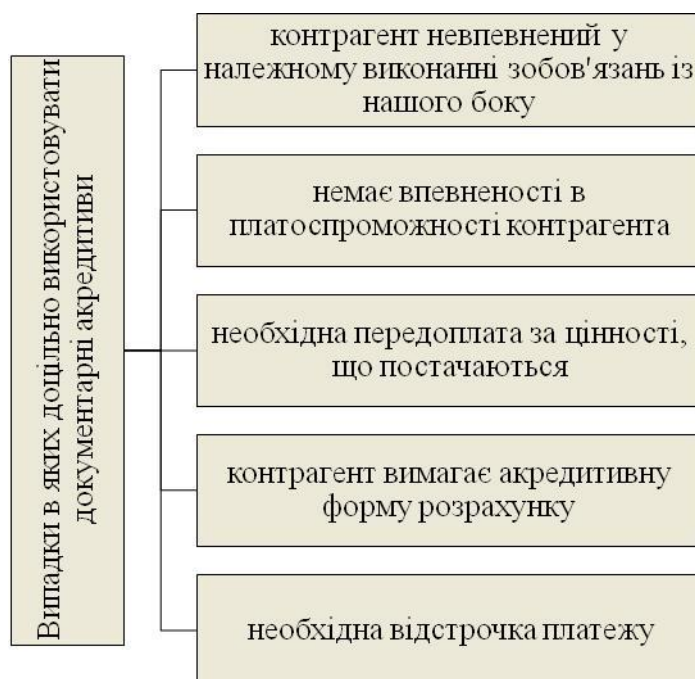


Рис 2.2. Випадки використання документарних акредитивів

В залежності від відповідальності банків виділяють такі види акредитивів:

- відкличний акредитив;
- безвідкличний непідтверджений акредитив;
- безвідкличний підтверджений акредитив.

Відкличний акредитив (Revocable Letter of Credit)– це акредитив, що може бути в будь-який час змінений або відкликаний або анульований банком-емітентом за дорученням імпортера без обов'язкового повідомлення бенефіціара. У практиці міжнародних розрахунків використовуються різні види акредитивів (табл. 2.2.).

Таблиця 2.2.

Види акредитивів та їх класифікація

№	Види	Класифікація
1.	За ступенем гарантованості оплати	<ul style="list-style-type: none"> - відкличні; - безвідкличні.
2.	За валютою платежу	<ul style="list-style-type: none"> - у національній валюті «бенефіціара»; - у національній валюті

продовження табл. 2.2

		<ul style="list-style-type: none"> - «імпортера»; - у третій валюті.
3.	За наявністю або відсутністю підтвердження за акредитивом з боку авізуючого чи іншого банку	<ul style="list-style-type: none"> - підтверджений; - непідтверджений.
4.	За способами виконання	<ul style="list-style-type: none"> - шляхом платежу за пред'явленням; - шляхом акцепту; - шляхом платежу з відстрочкою; - шляхом неогоціції.
5.	Залежно від наявності депонованих грошових коштів у підтверджуючому банку	<ul style="list-style-type: none"> - покриті; - непокриті.
6.	Залежно від наявності інших бенефіціарів	<ul style="list-style-type: none"> - переказні; - непереказні;
7.	Спеціальні форми акредитивів	<ul style="list-style-type: none"> - компенсаційні акредитиви; - зустрічні акредитиви; - резервні акредитиви; - відновлюванні акредитиви; - револьверні акредитиви; - акредитиви з червоною смугою.

Безвідкличний непідтверджений акредитив (Irrevocable unconfirmed Letter of Credit) - юридичне зобов'язання банку-емітента, що відкрив безвідкличний акредитив, не може переглядатись у межах встановленого терміну дії без згоди всіх зацікавлених сторін.

Непідтверджений акредитив - це акредитив, за яким авізуючий банк обмежується тільки авізуванням експортера щодо відкриття акредитива та платить лише у тому випадку, коли банк-емітент перераховує йому відповідну суму. Використовуючи такий вид акредитива, банк-емітент не має права відмовитися від свого зобов'язання протягом усього терміну дії акредитива без

згоди бенефіціара. Отже, на відміну від відкличного акредитива, безвідкличний непідтверджений акредитив не можна змінити в односторонньому порядку або анулювати.

Безвідкличний підтверджений акредитив (Confirmed Irrevocable Letter of Credit) використовується при проведенні торгових операцій з країною, де спостерігається нестабільна економічна чи політична ситуація, задля додаткової безпеки законного і обов'язкового здійснення розрахунків, від відомого банку у власній країні. Одним з різновидів підтвердженого акредитива є акредитив з рамбурсним підтвердженням («рамбурс» від англійського «reimburse» – відшкодувати). Такий вид підтвердження використовується тоді, коли бенефіціар наполягає на тому, щоб акредитив, з одного боку, був підтвердженим, а з іншого – виконувався в банку, у якому він обслуговується.

Акредитиви за валютою платежу поділяються на такі, які сплачуються в національній валюті «бенефіціара», національній валюті «імпортера» та в третій валюті. Якщо за акредитивом платіж передбачений у іншій валюті, ніж валюта, в якій відкрито акредитив, в його умовах повинен чітко зазначатися курсперерахунку з валюти акредитива у валюту платежу, який необхідно використовувати при здійсненні виплати з акредитива. За формою платежу виділяють наступні види акредитивів, рис. 2.3.

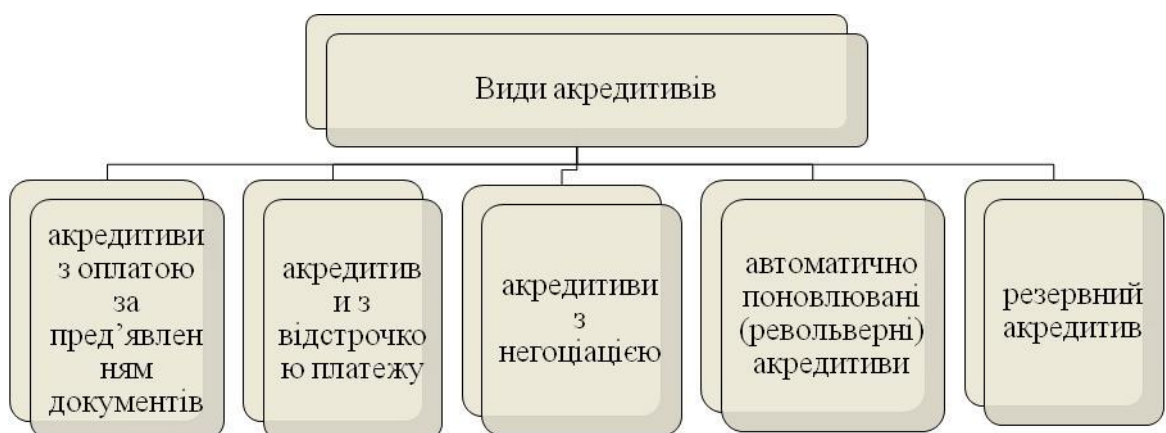


Рис. 2.3. – Види акредитивів за формою

Акредитиви з оплатою за пред'явленням документів здійснюється, як правило, авізуючим або підтверджуючим банком у країні експортера при наданні відповідних фінансових та комерційних документів. Такий спосіб виконання акредитива дає змогу експортеру отримати платіж одразу після надання відповідних документів до банку-платника.

Акредитиви з відстрочкою платежу випускається у випадку, якщо необхідно відкласти платіж до певної дати в майбутньому і, при цьому, не змушувати продавця оформляти тратту.

Акредитиви з неогоціцією («by negotiation», від англійського слова «negotiate» – одержати гроші, сплатити), в умовах яких вписано вимогу до продавця випустити тратту на ім'я банку-емітента або на ім'я покупця для того, щоб здійснити оплату за траттою одразу по отриманню документів.

Акредитиви, що виконуються шляхом акцепту (Letter of Credit against acceptance), іноді називають терміновим акредитивом (Term Credit, Usance Credit), відрізняється тим, що за його умовами, продавець виписує тратту на ім'я авізуючого/підтверджуючого банку з вимогою оплати на певну дату в майбутньому, наприклад «протягом 30 днів».

Відповідно за характером платежу акредитиви поділяються:

- подільні (після кожної часткової поставки передбачається виплата експортеру сум відповідно до контракту);
- неподільні (вся сума, яка належить експортеру, буде сплачена після завершення поставок або після останньої часткової поставки, таким чином, захищаючи інтереси імпортера).

За місцем та суб'єктом виконання акредитиви поділяються на такі, що:

- виконуються авізуючим або підтверджуючим банком у країні бенефіціара;
- виконуються банком емітентом у країні імпортера;
- виконуються за участю третьої сторони.

Наприклад, коли виконуючим банком є авізуючий банк, можливі декілька видів оплати документів, все залежить від способу оплати зазначеного в умовах контракту. У наступному випадку, коли виконуючим банком є банк-емітент, строк дії акредитива закінчується у країні банку-емітента і акредитив сплачується тільки після отримання та перевірки документів, необхідних для відкриття акредитива.

Залежно від виду зовнішньоекономічної діяльності суб'єктів господарювання, акредитиви поділяються на акредитиви на імпорт та акредитиви на експорт. Акредитиви на імпорт зазвичай використовуються для розрахунків за імпортовані іноземними фірмами товари або надані послуги і відкриваються українськими банками за дорученням українських фірм-імпортерів. Одним із видів імпортних акредитивів є транзитні акредитиви. Вони можуть авізуватися, підтверджуватися та виконуватися уповноваженими банками за дорученням іноземних банків-кореспондентів, що відкривають ці акредитиви в інших країнах. Як правило, транзитні акредитиви авізуються за рахунок іноземного банку-емітента, який також сплачує комісійні та інші витрати авізуючого банку.

Акредитиви на експорт - використовуються для розрахунків за експортовані іноземними фірмами товари та надані послуги і відкриваються іноземними банками за дорученням іноземних фірм-імпортерів. Також, залежно від наявності депонованих грошових коштів у підтверджуючому банку акредитиви поділяються на покриті та непокриті. При відкритті покритих акредитивів банк-емітент попередньо надає у розпорядження виконуючого банку валютні кошти (покриття) у сумі акредитива на строк дії зобов'язань банку-емітента з умовою можливості їх використання для виплат за акредитивом.

Непокриті акредитиви - при їх виставленні банк-емітент не депонує кошти клієнта на окремому рахунку і, відповідно, не надає попередньо у розпорядження виконуючого банку валютні кошти, проте останній отримує право списувати грошові кошти, що надаються бенефіціару в порядку

виконання акредитива з рахунку, який відкритий в банку-кореспонденті банку-емітента або ж в акредитиві вказується інший спосіб відшкодування виконуючому банку сум, виплачених за акредитивом.

Акредитиви також поділяються залежно від наявності інших бенефіціарів на переказні або трансферабельні та непереказні. За переказним акредитивом бенефіціар має право уповноважити банк, який здійснює оплату чи будь-який інший банк на те, щоб акредитивом могли користуватися повністю або частково одна чи декілька інших осіб (інші бенефіціари). Розглянемо основні переваги та недоліки переказних акредитивів (табл. 2.3.).

Таблиця 2.3.

Переваги та недоліки у використанні трансферабельних акредитивів

Переваги трансферабельних акредитивів	Недоліки трансферабельних акредитивів
<ul style="list-style-type: none"> - перший бенефіціар має можливість фінансувати свої покупки у постачальників без відволікання власних коштів; - постачальник має впевненість у здійсненні платежу за акредитивом; - сума, що отримує посередник, невідома як імпортеру (аплікату), так і постачальнику 	<ul style="list-style-type: none"> - вимагаючи такий тип акредитива, перший бенефіціар може викликати сумніви в імпортера щодо наявності у нього фінансових ресурсів; - використовуючи такий акредитив, не завжди можна приховати ім'я постачальника тому з'являється ризик того, що та постачальник співпрацює без послуг першого бенефіціара; - перший бенефіціар сплачує додаткові комісії банку за трансфер акредитива.

Щодо непереказних акредитивів, то вони не можуть бути використані іншими бенефіціарами. Не менш важливого значення набуває документарний акредитив, адже він вважається складним інструментом міжнародних розрахунків, використання якого необхідне для гарантії здійснення платежів за поставлений товар. Отже, документарний акредитив є свого роду обіцянкою банку сплатити постачальнику певну суму в узгодженій валюті, якщо постачальник надасть банку документи які підтверджують поставку товару або

послуг, у певні строки передбачені в акредитиві. В міжнародних розрахунках використання документарних акредитивів забезпечує зменшення багатьох ризиків а та має ряд переваг (рис. 2.4.). Важливими учасниками акредитивних операцій виступають: аплікант, бенефіціар та банк-емітент.

Під аплікантом розуміють – (покупця, імпортера, наказодавця) – який звертається до банку із дорученням про відкриття акредитива на визначених умовах. Бенефіціар - (продавець, експортер) – в даному випадку це сторона, якій адресується акредитив і на користь якої буде виконано платіж за умови подання документів, зазначених у тексті акредитива. Банк, обраний покупцем який згідно з інструкціями заявника відкриває акредитив, беручи на себе платіжні зобов'язання або пропонує іншому банку (банку-посереднику) відкрити акредитив за його рахунок та за його дорученням це – банк-емітент.

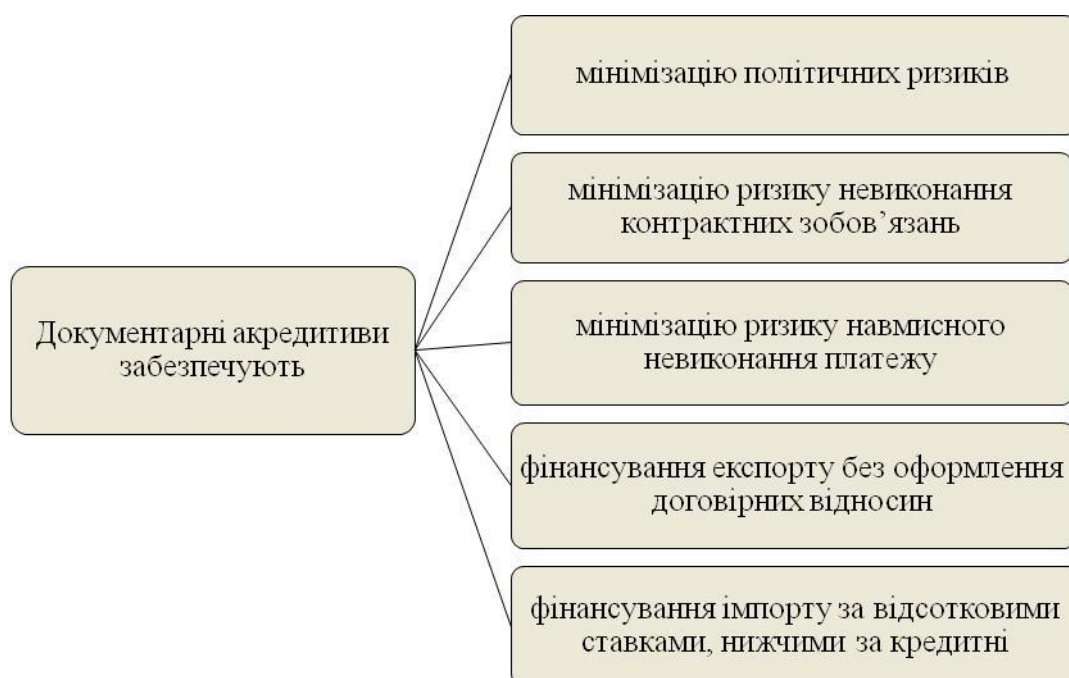


Рис. 2.4. Використання документарних акредитивів в міжнародних розрахунках та його позитивні сторони

Окрім банків, в акредитивній операції беруть участь й інші установи - транспортні компанії, митниця, страхові компанії. Документообіг за документарним акредитивом передбачає наступні етапи:

1. Укладання контракту, у якому передбачена акредитивна форма розрахунків.

2. Надання покупцем в банк заяви на відкриття акредитиву.
3. Відкриття акредитиву шляхом передання умов акредитиву авізуючому банку телексом чи СВІФТ.
4. Повідомлення (авізування) продавця авізуючим банком про відкриття акредитиву.
5. Відвантаження товару.
6. Надання продавцем товарно-транспортних документів в авізуючий банк.
7. Перевірка документів, платіж продавцю на суму документів після їх перевірки.
8. Відправлення товарно-транспортних документів до банку покупця.
9. Перевірка документів відкриваючим банком і передання їх покупцю.

Також, виділяють спеціальні форми акредитивів. Сюди відносять: компенсаційний, зустрічний, резервний, револьверний акредитиви та акредитив з червоною смугою.

Компенсаційний акредитив передбачає наявність двох акредитивів. Зазвичай вони використовуються при розрахунках між покупцем та продавцем, але коли в угоді бере участь посередник, то умови ускладнюються.

Зустрічний акредитив аналогічний акредитиву попередньому єдина відмінність полягає в тому, що емітентом як «першого», так і «другого» акредитивів є один і той самий банк.

Резервний акредитив, або його ще називають «чистим», є спеціальними видом акредитивів, що за своєю суттю більше тяжіє до банківської гарантії (його іноді називають квазі-гарантією), і випускається для того, щоб покрити торговельні борги.

Револьверні акредитиви - це акредитиви, які автоматично поновлюються на їх початкову суму або після закінчення заздалегідь визначеного періоду, чи в міру використання у наперед визначених межах загальної суми та терміну дії. Тобто, це такий тип акредитиву, що може поповнюватися через певні проміжкочасу, у міру отримання грошей бенефіціаром. Таким чином, акредитиви зможуть поновлюватися щомісяця, щокварталу або певну кількість разів.

У свою чергу, револьверні акредитиви поділяються на:

- кумулятивні - означає дозвіл додавати невикористані часткові виплати або залишки коштів до наступних часткових виплат, що дає змогу переносити можливий залишок з поточного періоду на наступний та уникнути відкриття цілої послідовної мережі акредитивів. Він є дуже зручним, особливо при регулярних, розбитих на частини поставках;
- некумулятивний - означає заборону додавати невикористані часткові виплати або залишки коштів до наступних часткових виплат, тобто невикористаний залишок повертається.

Акредитив з червоною смугою або по іншому його ще називають червоним застереженням, обмовкою або попереджуючий, був розроблений для того, щоб дозволити продавцю отримати частину суми, передбаченої акредитивом, як аванс. Таким чином, розглянемо перевагами та недоліками у використанні акредитивів з червоною смугою (табл. 2.4.).

Таблиця 2.4.

Основні переваги та недоліки у використанні акредитивів з червоною смугою

Переваги	Недоліки
акредитивів з червоною смугою	акредитивів з червоною смугою

1) бенефіціар (експортер) отримує авансовий платіж для відвантаження продукції імпортеру,прицьомуне використовуючи власні кошти;	1) акредитив з червоною смугою не регулюється окремими статтями в Уніфікованих правилах та звичаях для документарних акредитивів та інших міжнародних правилах;
2) імпортер не відволікає власні кошти для оплати авансованого ним платежу бенефіціару (експортеру).	2) ризик ненадання бенефіціаром (експортером) документів, що відповідають умовам акредитива, або невідвантаження продукції взагалі;

продовження табл. 2.4

	3) ризик банку, що авізує (виконуючого), щодонеповорнення авансового платежу з боку банку-емітента.
--	---

При використанні документарного акредитива, контрагенти залучають для забезпечення угоди банки, щоб розподілити ризики. Тобто банки виконують роль посередників у розрахунках та організації, яка фінансує. Документарний акредитив не можна назвати просто формою міжнародних розрахунків. Він є досить гнучким фінансовим інструментом, з його допомогою українські підприємства можуть здійснювати операції на зовнішніх ринках з найменшими для себе ризиками і з ефективним використанням грошових ресурсів. Таким чином, виділяють ще акредитив у розрахунках за експортовані товари і надані послуги та акредитив у розрахунках за імпортовані товари і отримані послуги. Як уже зазначалось, експортний акредитив відкривається іноземним банком-емітентом на користь бенефіціара, розташованого на території України.

При укладанні контракту, за яким повинен бути відкритий документарний акредитив на користь експортера, рекомендується обговорити у розділі «Умови платежу» нижчевказані умови:

- 1) вид і форма акредитива - акредитив може бути безвідкличним та відкличним, останній використовується вкрай рідко;
- 2) сума;
- 3) термін дії - період часу від дати відкриття акредитива, протягом якого експортер має право надавати документи до оплати за акредитивом;
- 4) банк-емітент - за акредитивом без підтвердження банк-емітент є основною стороною, фінансово зобов'язаною оплатити документи, що відповідають умовам акредитиву, тому банк-емітент повинен бути відомим і досить надійним;
- 5) виконуючий банк - є важливим у силу того, що він уповноважений здійснювати основну процедуру – перевірку документів на відповідність умовам акредитиву;
- 6) підтвердження акредитива – зроблене відомим і надійним банком підвищує його надійність, особливо в тому випадку, коли фінансова спроможність банку-емітента викликає сумнів;
- 7) список документів - є одним із найбільш важливих моментів, який необхідно обговорити на стадії укладення контракту.

Щодо акредитив у розрахунках за імпортовані товари і отримані послуги, то форма акредитивів в Україні значно відрізняється від форми акредитивів для контрактів зовнішньоекономічної діяльності. Акредитив випускається банком за допомогою системи SWIFT або поштою Національного банку України для акредитивів по Україні. Будь-які розрахункові операції, що здійснюються українськими банками як всередині країни, так і за її межами, підпадають під регулювання актів Національного банку України.

Імпортний акредитив - відкривається уповноваженим банком-емітентом за дорученням наказодавця акредитива або від власного імені на користь бенефіціара, розташованого за межами України або в межах України за умови

відкриття переказного акредитива. Виділяють наступну схему роботи за імпорнтним акредитивом: заповнення заяви, укладання контракту, надання покриття, оплата комісій, відкриття акредитива, виконання акредитива та робота після відкриття акредитива.

У заяві на відкриття акредитива необхідно зазначити низку реквізитів:

- код і дату заяви про відкриття акредитива;
- вид акредитива (відкличний/безвідкличний), якщо не зазначено, що акредитив відкличний, то він вважатиметься безвідкличним;
- дату та місце закінчення строку дії акредитива;
- назву наказодавця акредитива, бенефіціара, банку бенефіціара, авізуючого банку та виконуючого банку, їх адресу;
- суму та назву іноземної валюти;
- опис товару, його кількість, найменування, згідно з договором, та деякі інші умови договору, а також умови поставки згідно із Інкотермс;
- перелік (назви) документів, проти яких здійснюватиметься платіж за акредитивом, і кількість їх оригіналів та/або копій;
- інші умови.

Одними з найстаріших банківських операцій та досить поширеними в міжнародній торгівлі є розрахунки у формі інкасо. При цьому, інкасо використовується як при розрахунках за умови негайної оплати, так і при розрахунках за комерційним кредитом. Інкасо - найпростіший та найдешевший спосіб розрахунків, що застосовується тоді, коли є певний ступінь довіри продавця до покупця.

Інкасо (в перекладі з італійської *incasso* – виторг) посередницька банківська операція, що означає доручення експортера (кредитора) своєму банку отримати від імпортера (платника, боржника), безпосередньо або через інший банк, суму платежу за контрактом або підтвердження того, що сума буде виплачена у встановлений термін проти передачі документів і зарахувати ці кошти на рахунок експортера.

Інкасо в міжнародних розрахунках має такі особливості:

- як правило, має документарний характер, тобто банки приймають на інкасо доручення експортерів за наявності фінансових і комерційних документів;
- платіжні документи акцептуються імпортером у попередньому порядку;
- використовується як при розрахунках за умови негайної оплати, так і при погашенні боргу за комерційним кредитом;
- банк діє тільки відповідно до інструкцій, що містяться в інкасовому дорученні;
- широко використовується кредит: експортеру – у вигляді дисконту векселів, імпортеру – у вигляді позик на товар
- відвантаження товару або надання послуг здійснюється до отримання продавцем платежу.

В залежності від моменту передачі комерційних документів, виділяють наступні форми інкасо(див. рис. 2.5.).

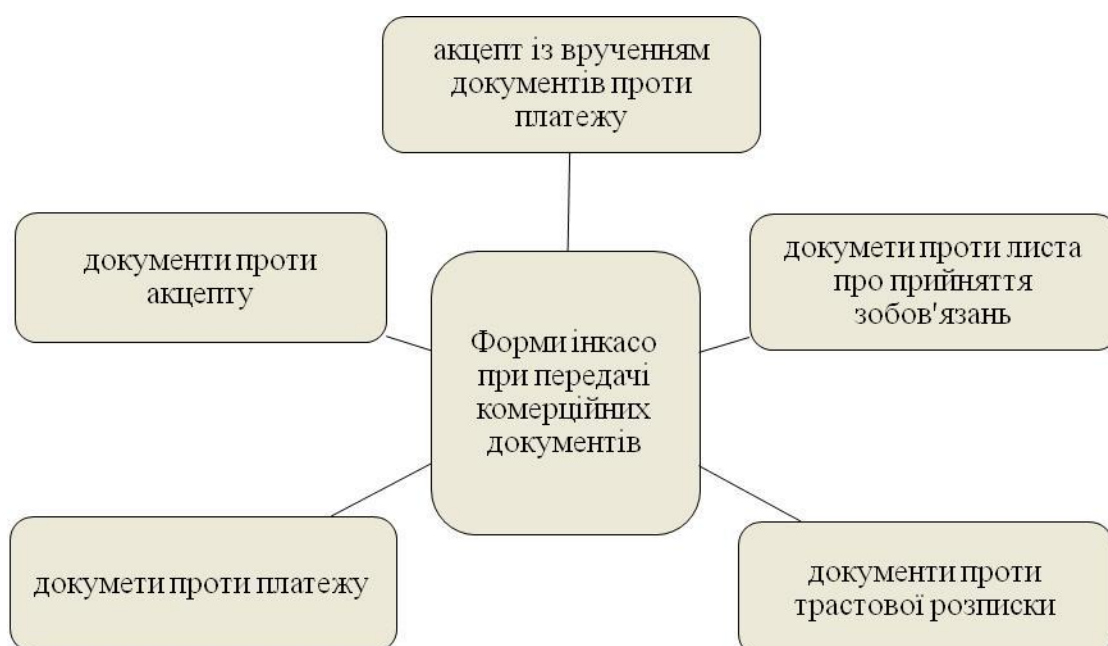


Рис. 2.5. Передача комерційних документів за допомогою форм інкасо

При умові індексації документів проти акцепту надається відстрочка платежу, а документи передаються не для оплати, а вручаються імпортеру після отримання від нього акцептованого переказного векселя. Банк, який подає документи, вручає їх платнику проти акцепту тратти, що підлягає сплаті протягом 30-180 днів після пред'явлення. Акцептувавши вексель, платник бере на себе зобов'язання виконати платіж за ним у визначений термін. Згідно інструкцій, акцептований вексель може залишатися в інкасуєчому банку до настання терміну платежу за ним або повертається банку ремітенту.

Вручення документів проти платежу – банк, що подає документи та права на товар, може вручити їх платнику тільки проти негайної оплати. В міжнародній практиці під словом «негайної» розуміють як «тоді коли прийде товар, або найпізніше». Якщо продавець не хоче довго чекати отримання своїх коштів, тоді він в інкасовому дорученні він може вимагати «платіж за першим поданням документів», а також в договорі купівлі-продажу він повинен включити пункт, згідно якого документи повинні бути пред'явлені платнику негайно після їх надходження в інкасуєчий банк.

Один із видів інструкцій, який використовується дуже рідко це акцепт із врученням документів проти платежу. В такому виді інкасових доручень продавець вимагає, щоб трасат після пред'явлення документів акцептував вексель строком закінчення його дії в зазначений час, та може отримати документи тільки після платежу за векселем. Товар до цього часу має бути на зберіганні. Під документом проти листа про прийняття зобов'язань розуміють передачу документів, яка пов'язана із подачею письмового обов'язку, підписаного покупцем чи банком, здійснити оплату товару в фіксований день в майбутньому. При відстроченні платежу застосовується документ проти трасової розписки такий вид характерний лише для США.

Також інкасо поділяється на:

- експортне – банк, за дорученням клієнта, відправляє документи по експортному інкасо на адресу інкасуєчого банку з метою

отримання платежу, та відслідковує надходження коштів на рахунок клієнта;

- імпортер- банк діє на підставі інструкцій, отриманих від банку-ремітента, та передає клієнту документи проти платежу; зовнішній- банк вимагає платіж у особи, яка знаходиться за межами країни;
- внутрішній- банк допомагає зарубіжному банку в отриманні платежу.

Відповідно існує два основні види інкасо: чисте або інкасо лише фінансових документів та документарне - інкасо комерційних документів. Їх поділ має практичний аспект. Оскільки доказом виконання угоди із сторони постачальника товару є фінансові документи, що супроводжуються комерційними документами, або комерційні документи, що не супроводжуються фінансовими документами. Крім цього інкасо дає різні можливості як можна розподіляти ризики між сторонами угоди. Тому, чисте інкасо означає, що до банку покупця направляються тільки фінансові документи, проти яких і здійснюється платіж. Коли до банку покупця направляються комерційні документи, які можуть супроводжуватися фінансовими документами виникає документарне інкасо.

Як правило в операціях з документарним інкасо беруть участь чотири сторони:

- довіритель (principal) - подає до свого банку документи з відповідним інкасовим дорученням та доручає банку одержати певну суму;
- банк-ремітент (remitting bank) - банк довірителя, якому клієнт доручає одержати певну суму та який надсилає документи, відповідно до інкасового доручення, банку у країні покупця;
- інкасуючий банк (collecting bank) - банк, що надає документи платнику, також він займається інкасуванням суми платежу або

- одержанням акцепту векселя, відповідно до розпоряджень інкасового доручення, отриманого від банку-ремітента;
- платник (drawee)– покупець (імпортер), якому надаються інкасові документи.

Розглянемо послідовність здійснення операцій з документарного інкасо.

1. Досягнення домовленості - це означає що усі умови документарного інкасо мають бути зафіксовані в зовнішньоекономічному контракті.
2. Представлення документів та видача інкасового доручення. Після того як укладений контракт, та настає строк відвантаження продавець передає перевізнику товар для транспортування. Перевізник подає транспортні документи продавцю. Експортер складає увесь необхідний пакет документів, серед яких: транспортні документи, рахунок-фактура, страховий сертифікат, свідоцтво про походження товару, сертифікати, специфікації, пакувальні листи тощо, та надає їх разом з інкасовим дорученням своєму банку для відправлення покупцю.
3. Пересилання інкасового доручення банком продавця інкасуєчому банку. Банк продавця (банк-ремітент) приймає на інкасо документи разом з інкасовим дорученням клієнта, перевіряє інструкції та відправляє документи й інструкції в інкасуєчий банк.
4. Подання документів платнику. Банк інформує покупця про отримання документів та умови їх передачі. Покупець здійснює платіж або акцептує тратту, як це вказано в умовах платежу. Покупець надає документи перевізнику, який передає товар в обмін на документи. Інкасуєчий банк в свою чергу переказує обумовлену суму банку-ремітенту, як вказано в умовах платежу. Банк-ремітент кредитує рахунок продавця.

За інкасовою формою використовується два методи для проведення розрахунків: метод повноважень на стягнення - суть такого методу полягає в тому, що за місцем виплати перевіряється тільки наявність та достатність суми, повноваження та правильність дебетування клієнт перевіряє самостійно та

метод списання за дорученням – коли платник видає за місцем платежу письмове доручення на оплату інкасових доручень визначеного ним отримувача.

Інкасові розрахунки регулюється спеціальним документом – Уніфікованими правилами для інкасоюкі розробила Міжнародна торговельна палата. Правила не є нормативним актом але застосовуються при наявності посилання на них в договорі між клієнтом та банком. Практично всі банки світу, у тому числі банки України, дотримуються URC, які зручні тим, що дають однакове тлумачення термінів і умов інкасових розрахунків.

Методика використання в міжнародній сфері недокументарних форм розрахунків

До недокументарних форм платіжних інструментів відносять платіжні картки, електронні гроші, та інструменти, які поєднують характеристики електронних форм розрахунків. Тому, недокументарні платіжні інструменти, зазвичай, є кредитовими, оскільки процедура ініціювання розрахункових операцій здійснюється платником.

В залежності від величини розрахункових операцій, що використовується в платіжних та розрахункових системах, міжнародна термінологія, поділяє платежі на два основних види: (рис. 2.5.).

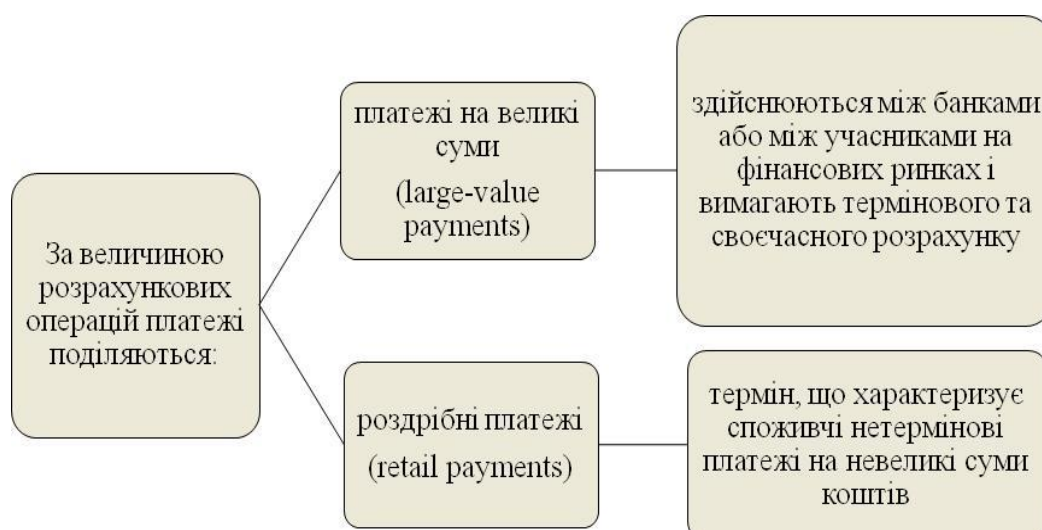


Рис. 2.5. Поділ платежів відповідно до величини розрахункових операцій. До роздрібних фінансових послуг відносять широкий перелік послуг, які надаються фінансовими посередниками юридичним і фізичним особам. Серед них можна виділити - платіжно-розрахункові послуги та послуги з переказу коштів.

Насамперед, розглянемо міжнародні розрахунки з використанням чеків. Вони є одними з перших та найдавніших інструментів безготівкових розрахунків, які вперше з'явилися у вигляді квитанції касирів, які за зберігання грошей стягували відсотки з вкладників. Отже, під чеком розуміють грошовий документ, який містить наказ власника рахунку банку про виплату вказаної в ньому суми грошей певній особі або пред'явникові. Цей інструмент особливо поширений в таких країнах як Франція, Ірландія, Португалія, хоча їх використання з роками поступово скорочується. Їх важливість в світі поступово зменшуються, адже в більшості країн Європи вони вже практично не застосовуються. На даний час приблизно дві треті частини чекових розрахунків зосереджено у двох країнах – Франції та США. Чеки також залишаються одними із основних методів здійснення великих платежів в Кореї, Китаї, Канаді, Сінгапурі. Водночас, у Швеції, Бельгії, Швейцарії, Німеччині їх питома вага в платіжному об'ємі становить до 1%.

Тим не менш виділяють певну особливість чека, яка полягає у тому, що він не відноситься до інструментів кредитування і підлягає оплаті при пред'явленні, тому строк його обігу чітко обмежений. Згідно Женевської конвенції термін подання чека до оплати у країні його видачі становить 8 днів, у платіжному обороті між країнами Європи - 20, а в міжконтинентальному платіжному обороті - 70 днів. Ці терміни діють з дня виставлення чека. Особливу увагу слід звернути на іменний чек який є письмовим розпорядженням власника рахунку видати певну суму, зазначену в чеку, фізичній або юридичній особі.

На даному чеку повинні бути зазначені дев'ять основних параметрів:

- прізвище або назва чекодавця (особи або компанії, які виписали чек);
- особистий підпис особи або представника компанії, який виписав чек;
- назва, адреса, реквізити банку-платника по чеку;
- валюта чека і сума (цифрами і словами);
- прізвище, ім'я бенефіціара (чекодержателя, одержувача виручки) або назву бенефіціара-юридичної особи, а у разі поштового відправлення чека також потрібно вказати адресу бенефіціара;
- номер чека (в основному полі даних) і ще раз номер чека (дублюється внизу);
- дата виписки чека;
- термін дії чека;
- магнітна інформаційна смуга.

Також, для того щоб чек був прийнятий банком на ньому не має бути написів на звороті та виправлень. В загальному у міжнародній практиці найпоширені наступні види чеків: фірмові та банківські. Також, особливими видами чеків є дорожні або туристичні та єврочеки.

Фірмовий або комерційний чек - це документ, виписаний в національній чи іноземній валюті на пред'явника і виставляється фірмою на свій банк. Оплата за ним здійснюється за рахунок коштів чекодавця. Фірмові чеки виписуються на чекових бланках клієнтами банку. Проте, такі чеки не дають повної гарантії отримання коштів.

Банківський чек - чек, виписаний банком на інший банк-кореспондент. У міжнародному платіжному обігу найчастіше використовують банківські ордерні чеки, а у більшості європейських країн використовуються єврочеки.

Вони є стандартизованими чеками, що випускають банки - члени Європейської банківської системи «Єврочеки» разом із спеціальною гарантійною картою. Такий вид платіжних документів виник коли ряд великих європейських банків надали своїм клієнтам право виписувати чеки під час

поїздок за кордон. Особливість єврочеку полягає в тому, що його можна виписувати у валюті країни перебування. Чек приймається для оплати за товари тисячами роздрібних торговельних установ в 40 країнах Європи та Північної Америки. Не менш важливим є дорожній чек який являє собою платіжне доручення виплатити зазначену у чеку суму власнику, підпис якого є на дорожньому чеку у момент його продажу. Основними перевагами дорожніх чеків є: простота у використанні, зручність у перевезенні, відсутність часових обмежень у строках використання, приймання для оплати товарів та послуг у переважній більшості магазинів, готелів, ресторанів, пунктів прокату, сервісних центрів багатьох країн світу, друк на спеціальному папері та присутність кількох надійних ступенів захисту, також у разі втрати чека власники мають змогу отримати відшкодування грошовими коштами або чеками, вчасно сповістивши про це відповідну установу.

Також звернімо увагу на важливі реквізити, які повинен містити дорожній чек:

- назву документа - «дорожній чек»;
- назву компанії-емітента, що випустила дорожній чек;
- підписи уповноважених представників компанії-емітентів;
- номінал та назву іноземної валюти;
- назву платника та його реквізити;
- серію та номер;
- місця для підписів особи, яка купує чеки.

Виділяють також, кросований чек який використовується для захисту чеків у разі їх втрати, підробки чи крадіжки, його відмінною ознакою є дві паралельні лінії на лицьовому боці, є засвідчений чек, коли банкспеціальним написом засвідчує підписи клієнта і наявність суми для оплати чека.

Чек казначейства - містить підпис скарбника банку і виписаний на банк для погашення зобов'язань банку, купівлі устаткування та для власних потреб. Ці чеки надійні й охоче приймаються в процесі обігу. Вони також можуть використовуватися за індосаментом. Таким чином власник чека передає право

отримання грошей за чеком іншій особі. Виділяють чотири види індосаментів: бланковий індосамент, іменний, цільовий, безоборотний. В першому індосаменті власник чека ставить на зворотному боці свій підпис, внаслідок чого чек стає документом на пред'явника, і будь-який законний власник може отримати за ним кошти в банку. При іменному індосаменті власник ставить на звороті свій підпис і вказує ім'я особи, якій передається право на отримання коштів за чеком. В цільовому індосаменті власник чека вказує на звороті мету передачі чека іншій особі й обмежує можливість отримання коштів за чеком. Безоборотний індосамент використовується якщо власник чека хоче обмежити або виключити можливість пред'явлення претензій за чеком. Банк не несе відповідальності за їх достовірність, тобто він не відповідає за підробку підписів індосаментів, але зобов'язаний перевіряти їх послідовність. В деяких випадках можлива зупинка платежу за чеком. Тоді чекодавець має право повідомити банк про відмову від оплати вже виданого чека. Якщо банк, маючи таке розпорядження, оплатить чек, він бере на себе витрати за чеком. Тому, в банку ведеться спеціальна картотека, де зазначені інструкції щодо припинення платежу. Також є відповідальною операція по оплаті чека, тому що вони можуть бути підроблені та мати різні дефекти. Розглянемо які виділяють порушення при оформленні чека,(рис. 2.7.).



Рис.2.7. Найпоширеніші порушення при оформленні чека

При оформленні гарантійної чекової картки ризику, які виникають при видачі та оплаті чеків, можуть бути значно знижені. Ця картка є засобом ідентифікації власника рахунку в банку, що видав чекову книжку. Вона свідчить про те, що клієнт банку може отримати готівку за чеком звичайно в межах ліміту в будь-якому відділенні цього банку, також чек, виданий клієнтом, буде оплачений незалежно від стану його рахунку і наявності на ньому достатньої суми. При використанні гарантійної чекової картки необхідно виконати ряд умов, а саме: чек повинен бути підписаний у присутності касира банку, і підпис повинен збігатися з підписом на картці, картка повинна бути не прострочена, чек повинен бути стандартної форми і мати код сортування, надрукований на картці.

Зараз важливим є використання пластикових карток в міжнародному платіжному обороті. Універсальним персоніфікованим платіжним інструментом у вигляді пластикової картки, який призначений для проведення розрахунково-платіжних операцій та для отримання готівкових коштів є - міжнародні платіжні картки. За формою вони представляють пластину стандартних розмірів (85,6 мм. на 53,9 мм. і 0,76 мм.). Вони виготовлені із спеціальної пластмаси з магнітною смугою, на ній занесені певні дані, необхідні для ідентифікації особи-власника картки при її використанні в банківських автоматах та електронних терміналах торговельних закладів.

Значного поширення в світі набуло використання цих платіжних карток. Найчастіше вони використовуються в безготівкових розрахунках у Китаї, Саудівській Аравії, Канаді, Індії та Швеції. Існує декілька видів електронних платіжних систем, які використовують бездокументарні форми розрахунків, їх можна умовно класифікувати за трьома основними типами: карткові системи, оператори цифрової готівки та платіжні шлюзи.

Платіжні системи, що працюють із банківськими картками належать до карткового типу. Платіжна картка призначена для розрахунків, здійснення фізичними та юридичними особами операцій з коштами, що знаходяться в емітента. Платіжна картка містить певну інформацію про рахунок і є лише

засобом доступу до коштів на рахунку власника. Вона є інструментом проведення платежу, а не власне засобом платежу.

Банківська платіжна картка - засвідчує право її власника стягувати кошти зі свого рахунку в банку або користуватись кредитними коштами в межах визначеного ліміту. Також виділяють платіжні системи, які оперують цифровою готівкою.

Електронні гроші – це грошові зобов'язання емітента в електронній формі, облік яких здійснюється на спеціальному пристрої. Якщо електронні гроші являють собою продукт, заснований на картках, вартість, зазвичай, зберігається на мікропроцесорному чіпі, вбудованому в пластикову картку. Інший вид електронних грошей являє собою, так званий мережевий продукт, що використовує спеціалізоване програмне забезпечення, встановлене на персональному комп'ютері, для зберігання вартості.

Платіжні шлюзи представляють собою синтез карткових систем та операторів електронної готівки, надаючи можливість взаємної конвертації та способів оплати товарів і послуг в Internet. Значна частина існуючих на даний час електронних платіжних систем належить саме до шлюзів, незважаючи на те, що багато з них виділяють певний вид платежів як основний.

По всьому світі та в Україні зокрема більшість карт, що знаходяться в обігу базуються на магнітній смужці або по іншому класичних картках. Найбільш перспективними вважаються картки із вбудованою мікросхемою або смарт карта. Ці картки поступово витісняють перший вид банківських карт. Класичні картки мають на зворотній стороні закодовану магнітну доріжку з певною інформацією: банківські реквізити власника, номер рахунку, номер секретного коду, строк дії картки, максимальна сума коштів, якою може скористатися власник, що необхідні для ідентифікації особи власника карти при її використанні у банкоматах та терміналах торговельних установ. Коли карта вводиться у відповідний пристрій, індивідуальні дані власника зчитуються із неї та передаються по комунікаційним мережам для отримання дозволу на здійснення трансакції. На картках великих міжнародних карткових асоціацій,

наприклад Visa та Master Card магнітна смуга має кілька доріжок для фіксації необхідних відомостей у закодованій формі.

Зовсім іншу природу мають смарт-картки, що надають можливість обробляти інформацію. Така картка є безпечнішою, зручнішою для власника, однак вона і дорожча. Вбудована у неї мікросхема або чіп є засобом зберігання інформації, що записується, а потім може оновлюватися у момент проведення трансакції. При трансакціях за допомогою смарт-картки використовується режим офф-лайн – дозвіл на їх проведення дає сама картка, точніше вбудована у неї мікросхема. Дана картка сама зберігає у пам'яті суму безготівкових коштів, що були попередньо внесені її власником. Відтак, основними перевагами міжнародних платіжних карток є: можливість цілодобово отримувати готівку з власного карткового рахунку в будь-якій країні світу, можливість сплачувати за товари та послуги, гарантія збереження коштів - в разі втрати або крадіжки картки та додаткові прибутки - банк нараховує відсотки на щоденні залишки на картковому рахунку. Також, виділяють два види пластикових карток: кредитні та дебетні.

Кредитна картка - дозволяє власнику отримувати кредит у межах відведеного ліміту при купівлі товарів або послуг та при отриманні авансів готівковими коштами, а також користуватись різноманітними пільгами, які визначені банком-емітентом або платіжною системою. Розглянемо модель розрахунку кредитними картками, що застосовується в платіжних системах розвинутих країн:

- купівля товару за допомогою кредитної картки;
- запит про можливість кредитування власника картки;
- перевірка платоспроможності;
- підтвердження платоспроможності;
- передача торгового чека та розрахунки торговця з банком;
- розрахунки між банками;
- розрахунок власника картки з емітентом.

Так виглядає загальна схема розрахунку при купівлі товару із застосуванням банківської кредитної картки. Щодо дебетної картки, то вона є передплаченою картою багатоцільового призначення.

Вагомим внеском в розвиток картового бізнесу стало використання безпроводникових платіжних технологій, що наділені значними перевагами як для покупців, так і для продавців. Споживачі, до прикладу, мають змогу краще контролювати свої платежі, проведення яких стає зручнішим. Продавці виграють від зростання продажів та вищих прибутків.

MasterCard було запропоновано технологію PayPass— це безконтактний інтерфейс для вже існуючих карт. Фактично це мікросхема з антеною, що вбудовується в існуючу пластикову карту і залежно від того, де така картка використовується, визначає, з яким саме платіжним додатком вона взаємодіє.

Visa payWave— безконтактна технологія, операції по якій можуть бути здійсненні менше ніж за секунду, шляхом піднесення картки до зчитувача без введення коду та не виймаючи із гаманця. Кожна карта Visa payWave оснащена вбудованими чіпом і антеною, що дозволяють по радіоканалу передавати на безконтактний термінал інформацію про платіж. Visa payWave відповідає високим стандартам безпеки Visa завдяки наявності зашифрованого коду, що передається разом з інформацією про платіж і є унікальним для кожної транзакції. Крім того, при здійсненні оплати, власник картки самостійно підносить карту до безконтактного терміналу, не передаючи її співробітнику торгової точки. Універсальним кредитно-розрахунковим документом у сучасних умовах інтернаціоналізації міждержавних господарських зв'язків став вексель.

Вексель (нім. Wechsel) - цінний папір, що засвідчує безумовне абстрактне грошове зобов'язання векселедавця сплатити після настання терміну визначену суму валюти власнику векселя. Вексель існує вже більше шести століть, і за цей час він довів свою життєздатність та ефективність використання в економіці. Основні його особливості були перевірені сотнями років існування, і саме вони зробили його спеціальним знаряддям кредиту з підвищеним ступенем гарантованості.

Такий інструмент як вексель один з найкращих і найпростіших способів кредитування. Вексель має велике економічне значення, адже виступаючи знаряддям кредиту й сурогатом готівкової оплати, маючи купівельну силу грошей, він набуває значення товару, одержує свою власну вартість і свій власний курс, ціну, опосередковує міжнародні розрахунки та усуває необхідність переказувати й пересилати кошти.

За формою та способом використання векселі поділяють на прості та переказні. У міжнародних розрахунках, як правило, застосовують переказні векселі (тратти) - стандартизований документ, що містить безумовний наказ кредитора (трасанта) позичальнику (трасату) виплатити у визначений строк певну суму коштів пред'явнику векселя.

Отже у вексельній операції приймає участь:

- трасант(векселедавець) – особа, яка виставляє вексель (тратту) з наказом здійснити платіж;
- банк-ремітент– банк, якому доручається інкасування тратти;
- трасат(боржник) – особа на ім'я якої виписано переказний вексель і яка повинна заплатити за вексель;
- ремітент(векселедержатель, бенефіціар) – особа, на користь якої видано вексель і яка одержує гроші за вексель;
- інкасуєчий банк, що пред'являє векселі імпортеру для оплати.

Щодо акцепту - то це атрибут тільки переказного векселя. Тому, згідно Уніфікованих правил протест векселя - це публічно-правовий акт, що посвідчує відмову від акцепту чи оплати векселя. Процедура опротестування полягає у зверненні інкасуєчого банку до місцевого нотаріуса задля повідомлення трасата (імпортера) і проставляння вимоги щодо акцепту або платежу за векселем. Якщо трасат відмовляється, то причини його відмови повинні бути обґрунтовані та зафіксовані в документі про опротестування.

У міжнародній практиці сам факт опротестування векселів зустрічається досить рідко, такий вчинок, з одного боку, може погіршити фінансову репутацію трасата, а з іншого – ця процедура не гарантує оплати

експортеру. Основні відмінності простого векселя і переказного представлені на (рис. 2.8).

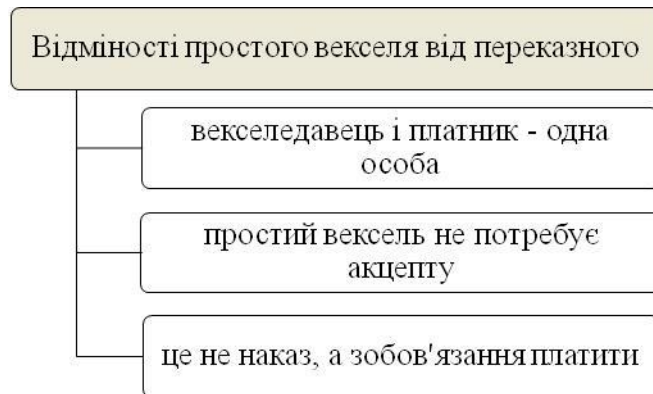


Рис. 2.8. Простий та переказний вексель та його відмінності

В міжнародній практиці, крім вищезазначених форм розрахунків, використовуються й інші способи міжнародних платежів - авансові, платіж на відкритий рахунок, банківський переказ, що в силу тих чи інших причин не набули такого поширення як чеки, векселі, акредитиви, інкасо. Водночас, їх використання учасниками зовнішньоекономічної діяльності надає можливість, певним чином, здешевити вартість міжнародних операцій та наділене рядом переваг.

Авансовий платіж є найбільш вигідним для експортера оскільки оплата товарів проводиться імпортером до відвантаження, а іноді навіть до їх виробництва. В цьому випадку експортер уникає ризику відмови іноземного покупця від оплати товарів, що вже доставлені або ще тільки будуть відвантажуватися. Якщо імпортер оплачує товар авансом, він кредитує експортера. Авансовий платіж забезпечує експортеру практично повну безпеку, але водночас він є небезпечним для імпортера, оскільки може з'явитися ризик невиконання зобов'язань постачальником.

В загальному виділяють такі випадки використання авансового платежу в міжнародних розрахунках: відсутні державні обмеження або заборона на імпорт та експорт товарів, ціна товарів, що купуються за допомогою авансової форми розрахунків, відносно невелика в загальному обороті коштів імпортера, імпортер має достатньо ліквідних ресурсів для здійснення авансового платежу,

валютне законодавство й органи валютного контролю країни покупця допускають авансові платежі у розмірі 100% вартості контракту.

Основною метою платежів на відкритий рахунок є те, що згідно контракту, поставка товарів на експорт здійснюється за умов наступної оплати і зарахування заборгованості на відкритий рахунок.

Платежі на відкритий рахунок – є найдешевшою формою міжнародних розрахунків, які характеризуються відносною доступністю і простотою виконання. Цим пояснюється її популярність при розрахунках між країнами ЄС. Навіть експортери визнали зручність торгівлі на умовах відкритого рахунку, особливо при тривалих бізнесових стосунках і поставках товарів дрібними партіями. Надійність платежу за відкритим рахунком, зазвичай, забезпечується платіжними гарантіями першокласних банків.

Банківський переказ є основною формою міжнародних розрахунків у сучасній практиці. Крім того, банківський переказ є елементом всіх інших форм міжнародних розрахунків (акредитиви, інкасо, чеки, векселі). Під банківським переказом розуміють доручення одного банку іншому (банкові-кореспонденту) виплатити бенефіціару певну суму валюти. Банківські перекази здійснюються у безготівковій формі, через інкасацію платіжного доручення, яке банк-платника адресує іноземному банкові-кореспонденту, щоб той зарахував кошти бенефіціару.

Основою банківського переказу є заява на переказ, що містить інструкції для банку щодо умов виплати валюти бенефіціару. На підставі цієї заяви банк складає платіжне доручення іноземному банку. Банки приймають платіжні доручення тільки за наявності валютних коштів на рахунках платників. У формі банківського переказу здійснюються авансові платежі, оплата товарів після їхнього отримання (оплата за фактом), оплата векселів за придбані в кредит товарів погашення заборгованості, та інші платежі у межах залишку коштів на валютному рахунку клієнта. При розрахунку банківськими переказами значно скорочується час документообігу операції.

2.3. Шляхи та напрямки удосконалення обліку розрахунків у міжнародній діяльності

Успішне здійснення реформ в Україні залежить, значною мірою, від розробки та впровадження новітніх платіжних систем, новітніх платіжних інструментів безготівкових міжнародних розрахунків. В умовах переходу до ринкових умов господарювання необхідною складовою структурної перебудови економіки та прискорення темпів економічного зростання є розвиток та удосконалення експортно-імпортних розрахунків, платіжної системи України та узгодження і поєднання їх з міжнародними платіжними системами.

Міжнародні розрахунки в Україні протягом тривалого часу практично не були предметом наукових досліджень, не враховувались їх характерні особливості, широкі зовнішньоекономічні зв'язки. Поштовхом до цієї багатогранної роботи стали проблеми впровадження міжнародних розрахунків незалежної України, пошуки узгодження міжнародних платіжних систем, запровадження нових технологій, новітніх інструментів у безготівкові міжнародні розрахунки також, виникла потреба у відповідних фахівцях. Останні роки в Україні дослідження міжнародних економічних відносин проводяться в якісно новому аспекті, який спрямований на пошуки шляхів, засобів, механізмів гармонійного розвитку держав у процесі розбудови національної економічної системи.

Актуальними завданнями, що стоять перед системою міжнародних розрахунків України, є удосконалення і запровадження нових форм та інструментів цих розрахунків, удосконалення схеми проходження платежів через Центральну і регіональні розрахункові палати Національного банку України, проведення усіх міжнародних платежів через цю палату. Розвиток і удосконалення міжнародних розрахунків та платіжних систем ставить перед економічною наукою проблеми, які потребують наукового осмислення та практичного вирішення.

Виникнення та постійне удосконалення різних видів та форм міжнародних розрахунків пов'язане з розвитком і розширенням товарного виробництва та обігу. Порядок і форми безготівкових розрахунків, які є

основною формою розрахунків на Україні, регламентується Інструкцією "Про безготівкові розрахунки в господарському обороті України", затвердженою Постановою Правління Національного банку України.

Більшість міжнародних розрахунків здійснюються через банки безготівковим шляхом. Для цього банки використовують свої закордонні відділення та кореспондентські відносини з іноземними банками, при яких відкриваються рахунки «Лоро» та «Ностро». Такий механізм дозволяє здійснювати міжнародні розрахунки через банки-кореспонденти шляхом зарахування зустрічних вимог та зобов'язань без використання готівкової валюти.

Форми міжнародних розрахунків відрізняються за ступенем участі комерційних банків у їх проведенні: мінімальна частка участі банків при банківському переказі (виконання платіжного доручення клієнта), більш значна – за інкасо контроль за передачею, пересиланням товаророзпорядчих документів і видачею їх власнику відповідності до інструкцій довірителя і максимальна частка участі банків при акредитиві пред'явлення бенефіціанту платіжного зобов'язання, що реалізується при виконанні останнім основних умов, що містяться в акредитиві. Відповідно, зростає забезпечення платежу для експортера; мінімальне - при банківському переказі за фактично поставлений товар, максимальне - при акредитиві, який є грошовою гарантією оплати відвантаженого товару банком, що відкрив акредитив.

Найсучаснішим засобом платежу вважається пластикова картка, яка з роками все більше удосконалюється та набуває популярності. Після того, як платник підпише документ або повідомить про свою згоду на оплату електронним каналом, одержувач платежу чи його банк отримують від банку платника призначену суму дебетуванням його рахунку. З розвитком карткових систем з'явилися різні види пластикових карток, які різняться за призначенням, функціональними і технічними характеристиками, що теж певною мірою покращило та полегшило розрахунки.

Здійснення зовнішньоекономічної діяльності є необхідним інструментом для підприємств та організацій, для їх існування в сучасному економічному просторі та в системі ринкових відносин. Тому, ми розуміємо, що будь-яка діяльність не може обійтися без форм міжнародних розрахунків, які мають свої певні особливості застосування в різних країнах. Зовнішня торгівля відіграє важливу роль для здійснення міжнародних розрахунків та вважається основною при їх здійсненні, оскільки саме у ній виявляється відносно відокремлена форма руху вартостей у міжнародному обороті через розбіжності в часі виробництва, реалізації та оплаті товарів, а також завдяки територіальній розрізненості ринків збуту. Тому така складна система проведення та вибору форм міжнародних розрахунків може стримувати розвиток зовнішньоекономічної діяльності українських підприємств.

Міжнародні розрахунки являють собою систему організації та регулювання платежів у сфері міжнародних економічних відносин, суб'єктами яких є банки, експортери та імпортери. В основу цих розрахунків покладено рух товаророзпорядчих документів та операційне оформлення платежів за укладеними зовнішньоекономічними угодами. Міжнародні розрахунки на відміну від внутрішніх регулюються не тільки національними нормативними і законодавчими актами, а ще й міжнародними законами, банківськими правилами і звичаями.

Головні їх особливості полягає в тому, що вони здійснюються в різних валютах. З одного боку ми бачимо, що на їх ефективність впливає динаміка валютних курсів, а з іншого нормальне функціонування міжнародних товарно-грошових відносин, які досягаються лише за умови вільного обміну національної валюти на валюту інших країн та відсутні перешкоди щодо їх руху. Таким чином найефективнішим в такому випадку є включення тієї чи іншої країни в міжнародний поділ праці та міжнародні валютні розрахунки, яке можливе тільки на основі конвертованої валюти. Що являє собою в даному випадку конвертованість валют, а те, що вона немов розмиває національні кордони під час руху товарів та послуг, переміщення товарів на світовому

ринку. Якщо сьогодні вести мову про українську гривню, то вона не є вільно конвертованою валютою, тому більшість міжнародних розрахунків українськими підприємствами, які здійснюють зовнішньоекономічну діяльність відбуваються або в доларах США або в євро. Що нам неодноразово доказує статистика Національного банку України за надходженнями та виплатами платежів. Розглянемо таблицю, нижче ми провели валютну структуру розрахунків поточного рахунку платіжного балансу України за останні п'ять років(табл. 2.3.).

Таблиця 2.3.

Порівняльна характеристика платіжного балансу України за
останні п'ять років

№ з/п	Валюта	Статті балансу	Роки				
			2013	2014	2015	2016	2017
1.	Долар США	Надходження	73,8	69,6	70,9	72,5	73,1
		Виплати	66,6	65,5	66,2	62,8	55,7
2.	Євро	Надходження	12,0	12,8	14,8	16,0	18,1

продовження табл. 2.3

		Виплати	23,9	26,0	25,7	28,7	37,3
3.	Українська гривня	Надходження	0,1	0,2	0,3	2,1	0,2
		Виплати	0,1	0,1	0,3	2,4	0,1
4.	Інші валюти	Надходження	0,6	0,5	0,6	1,2	1,9
		Виплати	1,4	1,4	1,4	2,0	3,1

Простежуючи динаміку зміни структури, можна зауважити, що надходження у доларах США з 2013 р. мають тенденцію до зростання, тоді як частка виплат за останні п'ять років поступово зменшилася. Це зумовлено валютною нестабільністю в Україні та стрімким зростанням курсу долару з 2013 р.

Проведення платежів в іноземних валютах також зумовлює використання різних форм міжнародних розрахунків. Для українських

підприємств, які здійснюють зовнішньоекономічну діяльність, вони набувають специфічних форм та мають свої певні особливості.

Варто зазначити, що такі форми, як розрахунки за відкритим рахунком, чеки та векселі, майже не використовуються українськими підприємствами. Це зумовлено низкою проблем, що виникають під час здійснення міжнародних розрахунків. Щодо розрахунків за відкритим рахунком, то вони використовуються лише під час ведення діяльності між іноземними компаніями та їх представництвами, дочірніми компаніями в Україні, філіалами і спільними підприємствами. На практиці це пов'язано з тим, що такі розрахунки можливі лише якщо компанія має контроль над своїм контрагентом в Україні, що ще раз нам доказує що потрібно удосконалювати дану систему.

У зв'язку з нерозвиненою технічною організаційною базою для виконання операцій із чеками цей вид розрахунків також не знайшов широкого застосування серед українського підприємницького сектору. Векселі також не є часто використовуваною формою розрахунків. Під час здійснення безготівкових розрахунків в Україні частіше застосовується перевідний вексель. Зважаючи на те, що умови використання векселів лише починають формуватися, це не тільки гальмує та стримує розвиток вексельного обігу, а й веде до застосування векселя для незаконних операцій.

Зовнішньоторговельна діяльність підприємств відбувається за допомогою використання як документарних, так і недokumentарних форм міжнародних розрахунків. Щодо документарних форм розрахунків, то існує низка причин, чому їх використання є достатньо складним в Україні. Головними проблемами є те, що ці форми передбачають тісну взаємодію іноземних і українських банків, хоча іноземні банки висловлюють відсутність довіри до українських, також умови обслуговування акредитивів і гарантій, що встановлені західними банками для українських банків, є часто неприйнятними для останніх. Українські підприємства, що здійснюють зовнішню діяльність, використовують документарну форму акредитиву під час розрахунків за імпорнтними операціями з розвинутими країнами Західної Європи, Північної

Америку, Японією. Це пов'язано з тим, що ці регіони враховують підвищений ризик України в політичній та економічній сферах і низьку платоспроможність українських партнерів.

Акредитивна форма розрахунків є достатньо дорогою порівняно з іншими міжнародними розрахунками, наприклад інкасо та переказами. Варто зазначити, що найбільш актуальним питанням використання документарних акредитивів для українських підприємств є те, що їх виконання проводиться на умовах покриття. Для імпортерських операцій за акредитивами це є обов'язковою умовою для міжнародних розрахунків. Документарне інкасо на відміну від інших форм розрахунків акредитиву або банківської гарантії не може повною мірою знизити ризик експортера та імпортера під час здійснення зовнішньоекономічної діяльності у зв'язку з відсутністю зобов'язань банку з оплати документів. Зважаючи на цей факт, дана форма міжнародних розрахунків не користується значною популярністю. Однак багато українських підприємств продовжують застосовувати цей вид документарних операцій через невисоку вартість.

Найбільш вигідними і надійними є авансові розрахунки як для українських підприємств, так і для іноземних експортерів. Ця форма найчастіше використовується у практиці, що зумовлено низьким ступенем довіри до своїх контрагентів і недоліками правової бази, що використовується для вирішення суперечок, що виникають під час здійснення міжнародних розрахунків. Це особливо актуально для операцій з імпорту товарів в Україну.

Банківський переказ є найпоширенішою і найризикованішою формою розрахунків, оскільки кошти, які вже зараховані на рахунок отримувача (бенефіціара), неможливо відкликати. Позитивними рисами банківського переказу є швидке здійснення платежу від 1 до 5 банківських днів, та низька вартість операції, негативною є ризик не поставки товару за вже здійсненою оплатою або ситуація навпаки.

Також особливістю здійснення міжнародних розрахунків в Україні є використання банківської гарантії, що не є самою формою розрахунків, а

виступає засобом забезпечення зобов'язань між контрагентами. Це дає змогу отримувачу коштів за зовнішньоекономічними операціями не залежати від платоспроможності відправника.

Зважаючи на таку велику кількість перешкод, сфера зовнішньоекономічної діяльності для комерційних банків України досі є недостатньо розвинутою. Хоча й сьогодні велика кількість українських банків намагається самостійно налагоджувати кореспондентські відносини з банками інших країн.

Для ефективного існування на світовому ринку українському банківському сектору необхідно вдосконалювати систему міжнародних розрахунків, спираючись на сучасні тенденції, та поліпшувати імідж компаній, банків та держави у цілому. Це можливо досягти за допомогою застосування інструментів щодо поліпшення законодавства у розрахунково-кредитній сфері та формування інформаційної бази про платоспроможність і надійність українських та іноземних компаній, банків та їх партнерів.

Українські комерційні банки використовують й інші, а разом з тим опановують нові, прийняті у світовій банківській практиці, форми міжнародних розрахунків. Все більша кількість уповноважених банків України самостійно встановлюють кореспондентські відносини з іноземними банками. І все ж сфера зовнішньоекономічної діяльності наших банків поки що одна з найменш розвинутих.

Не дивлячись на труднощі, з якими зіштовхуються банки України та зовнішньоторговельні фірми у сфері зовнішньоекономічної діяльності, існує ряд перспектив для удосконалення міжнародних розрахунків в Україні. Серед них найважливішими є: удосконалення українського розрахунково-платіжного законодавства; створення українського банку даних щодо всіх підприємств, які працюють на території України, для формування інформації про їхню надійність та платоспроможність, а також про компанії, які характеризуються найгіршими показниками платіжної дисципліни та занесені у „чорний список”; розвиток системи прямих кореспондентських відносин, що дасть змогу

зміцнити позиції українських банків на світовому ринку банківських послуг та знизити банківську комісію при здійсненні міжнародних розрахунків; впровадження методик розрахунку ефективності від використання різних форма розрахунків; активне застосування систем „банк-клієнт” та електронної пошти; проведення семінарів щодо ознайомлення клієнтів та працівників банків з особливостями міжнародних розрахунків з метою вибору найбільш оптимальної форми розрахунків.

2.3.1 Міжнародні системи розрахунків

Виділяють безліч міжнародних систем для переказу коштів, основні з яких ми розглянемо нижче. В Америці після винаходу телеграфу, була створена телеграфна компанія Western Union. Ця компанія майже протягом 100 років залишалася найшвидшим способом відправки повідомлень у всьому світі. Пізніше ця компанія здійснила свій перший грошовий переказ, з того часу система Western Union стала світовим лідером на ринку швидких грошових переказів. Для переказу коштів з будь-якої країни в будь-яку точку світу, де працює Western Union потрібно близько 10 хвилин. Ця компанія стала частиною First Data Corporation. Створена компанією міжнародна система грошових переказів діє в 196 країнах світу й охоплює понад 117 тисяч пунктів обслуговування клієнтів. В Україні вона налічує понад 2000 пунктів. У країнах СНД і Балтії в WU понад 100 партнерів.

На території кожної країни діють певні валютні обмеження на отримання і відправку коштів - це вважається одним із основних обмежень в системі. Ліміт встановлюється, відповідно до законодавчих вимог держави. Максимальна сума для відправки для резидентів України становить 600 доларів на місяць, на одержання - не більше 3000 доларів за добу. Нерезиденти мають право відправляти до 5000 доларів і отримувати до 10000 доларів включно за добу. Водночас, виділяють певні особливості даної системи. Однією з яких є те, що виплата коштів здійснюється у валюті країни отримання, або доларах США, отримання коштів не прив'язується до конкретного пункту, конвертація валюти здійснюється за курсом компанії. Комісія за здійснену операцію розраховується

як відсоток від суми здійснюваного переказу. Чим більша сума переказу, тим менший відсоток системи.

MIGOM – це система термінових грошових переказів фізичних осіб без відкриття рахунку, створена на базі Європейського трастового банку (ВАТ АКБ «Євротраст банк», Росія). Кожний грошовий переказ MIGOM надійно захищений 9-значним унікальним контрольним номером. Через 1-10 хвилин після відправки переказу за системою MIGOM, грошовий переказ стає доступним для отримання в будь-якому пункті обслуговування системи в межах країни призначення незалежно від того, в яке місто він був відправлений.

Вартість переказу відрізняється гнучкістю, тобто чим більша сума, тим менша – у процентному співвідношенні – комісія. В цілому, вона становить 2-3%, що не набагато відрізняється від середнього показника по ринку. З України та в Україну кошти можна переводити тільки в доларах. Єдина незручність, що стосується всіх банківських комісій – вони платяться в гривнях за комерційним курсом продажу долара банком. Зручність системи полягає в тому, що її пункти розташовані в 3190 містах пострадянського простору.

VIGO - компанія з 20-річним стажем на світовому ринку грошових переказів. Сервіс системи підтримується у більш ніж 50 країнах світу це - країни Латинської Америки та Північної Америки, Європи, Африки та Азії. Основними перевагами здійснення переказів мережею VIGO є:

- невисока комісія з відправника (в залежності від суми від 1 до 3%);
- висока швидкість переказу;
- відсутність витрат для отримувача – йому виплатять переказ повністю, без утримання комісій;
- надійність.

Грошові перекази BLIZKO – це система термінових грошових переказів фізичних осіб без відкриття рахунку, створена на базі Міжрегіонального комерційного банку розвитку зв'язку і інформатики (ВАТ АКБ «Связь-Банк»). Кожний грошовий переказ BLIZKO надійно захищений 8-значним унікальним

контрольним номером. Через 1 хвилину після відправлення переказу за системою BLIZKO, грошовий переказ стає доступним для отримання в будь-якому пункті обслуговування системи в межах країни призначення незалежно від того, в яке місто він був відправлений.

Coinstar Money Transfer – міжнародна система грошових переказів, що входить в трійку найбільших міжнародних операторів з переказу коштів. Coinstar надає послуги в 118 країнах світу і нараховує більш, ніж 40 000 пунктів обслуговування.

Система працює з банками з найбільш розгалуженою мережею пунктів, завдяки чому клієнтам легко знайти відділення, в яких вони можуть скористатись потрібною послугою. Грошові перекази здійснюються без відкриття рахунків в доларах США і євро. Для відправлення переказу відправнику достатньо пред'явити свій паспорт та вказати прізвище, ім'я та по батькові (за необхідності) отримувача переказу. При відправленні переказу в системі Coinstar Money Transfer автоматично формується 9-ти значний контрольний номер переказу, який відправник повідомляє отримувачу. Комісія стягується тільки з відправника переказу.

Xpress Money Service Ltd. – міжнародна система грошових переказів фізичних осіб, що є партнером United Arab Emirates Exchange Centre (UAEEC) – найбільшої компанії з 25-річним досвідом. Здійснити грошові перекази Xpress Money можна в 50 000 пунктах в 100 країнах світу.

Перевагами даної системи є:

- висока швидкість переказу – одержувач може користуватися грошовими коштами вже через 10 хвилин, незалежно від країни відправника;
- гарантії безпеки світового рівня;
- простота здійснення переказів – виплата переказів здійснюється без відкриття банківського рахунку.

Unistream – міжнародна система грошових переказів, заснована як окремий департамент Юністрім Банку. Пізніше Unistream була перетворена в

окремий бізнес, ядром якого став комерційний банк «Юністрім». На сьогоднішній день Unistream має більше 220 000 пунктів обслуговування в 95 країнах світу. Швидкість переказу коштів становить 10-15 хвилин після оплати й оформлення заявки.

Компанія MoneyGram International – одна з провідних компаній на світовому ринку грошових переказів у світовому рейтингу за обсягом здійснюваних операцій посідає друге місце. MoneyGram Payment System створена як дочірнє підприємство American Express. На сьогодні, платіжна система входить до складу Travelers Express Company Inc. Контролює близько 20% світового ринку швидких грошових переказів. Вона обслуговує грошові перекази в усьому світі та оплату рахунків у США за допомогою глобальної мережі, включаючи роздрібні мережі, міжнародні поштові служби та фінансові установи у понад 192 країнах та територіях світу. Для здійснення переказу відправнику необхідно пред'явити паспорт і пояснювальні документи якщо потрібно відправити суму понад ліміт. Після оплати відправникові надається 8-значний код, знаючи який одержувач може отримати кошти вже через 10 хвилин після відправлення. Швидкість отримання коштів може змінюватись в залежності від графіка роботи пунктів і законодавства окремих країн.

Система Contact – система грошових переказів, яка сьогодні виступає в якості клірингового центру і є аналогією «Анелік». Загальна кількість банківських пунктів і пунктів партнерських компаній, куди можна відсилати або отримувати грошові перекази. Загальна мережа філіалів і агентів партнерів більше 80 000 пунктів в більш, ніж 100 країнах світу. До переваг системи можна віднести незначну комісію, що стягується з відправника, – 3% та оперативність виконання банківського переказу – від 4 до 24 годин.

Перекази по міжнародній системі переказу коштів RIA здійснюються по безадресній технології у доларах США та євро. Тобто, переказ, що надійшов із-за кордону може виплатити будь-яка фінансова установа України, що є агентом зазначеної системи. Основна частка переказів за системою RIA припадає на країни Північної, Південної Америки, Західної і Центральної Європи, та

Близького Сходу. На ринок грошових переказів України RIA вийшла у 2010 році.

Золота Корона – грошові перекази– це система миттєвих грошових переказів без відкриття рахунку, обслуговування на території Росії і країн СНД.

Перевагами Системи «Золота Корона – Грошові перекази», є:

- швидкість – грошовий переказ можна отримати через декілька секунд після його відправки;
- вигода – комісія за здійснення переказу по Росії і СНД – одна з найнижчих;
- зручність – досить вказати тільки країну і місто, куди відправляється переказ і одержувач сам зможе вибрати найбільш зручний для нього пункт видачі переказу в межах всієї країни;
- контроль – SMS-повідомлення про статус переказу на мобільний номер відправника і одержувача.

Молода система грошових переказів Anelikотримала свою назву від однойменного вірменського банку. Сьогодні за цією системою переказують гроші банки в 60 000 відділень в 90 країнах. Функції клірингового банку виконує московська філія банку «Анелік». Дана система базується на кореспондентських відносинах між банками-учасниками розрахунків і є суто банківською. Щорічно через систему грошових переказів Anelik здійснюється більше 2 мільйонів платежів.

2.3.2 Автоматизація обліку розрахунків у міжнародній діяльності

Зв'язок між учасниками міжнародних розрахункових та валютних операцій забезпечується через телеграф, комп'ютерні та телефонні мережі, електронні комунікації. Телеграф вважався першим технічним засобом, який прийшов на допомогу. Він і зараз застосовується як у своєму первісному вигляді так і у вигляді телекса.

Пізніше телефонний зв'язок створив можливість передачі відеозображення, у тому числі факсимільну передачу документів. Зараз швидкість зв'язку є життєвою потребою учасників міжнародних розрахунків,

оскільки через надзвичайну мінливість ринкових курсів валют вартість активів в іноземних валютах може різко змінюватися. Завдяки технічному прогресу з'явилися системи передачі та обробки цифрової інформації із застосуванням електронної техніки. У цьому контексті міжнародні розрахунки – це сучасна телекомунікаційна, автоматизована система грошових переказів міжнародних платежів у режимі реального часу.

Останнім часом у всьому світі розвиток міжнародних платіжних систем характеризується поступовим звуженням сфери використання готівки і паперових платіжних документів та переходом до нових платіжних інструментів і сучасних технологій платежів. На сьогоднішній день електронні гроші широко залучаються до обігу та стають важливим інструментом фінансової інфраструктури економічно розвинутих країн.

Усі централізовані країни намагаються максимально зменшити кількість готівкових операцій і готівкової маси в обігу. Для цього уряди та центральні банки застосовують цілий ряд заходів, одними з яких є розрахунки за допомогою різних платіжних систем з пластиковими картками внутрішньодержавними та міжнародними.

Аналогічні системи відбуваються й у банківській сфері України. Особливу роль тут відіграє Національний банк України. Він бере безпосередню участь у розробці нових платіжних засобів. На нього покладено обов'язок забезпечити ефективне та надійне функціонування загальнонаціональної платіжної системи.

СЕП НБУ – це загальнодержавна платіжна система, саме вона забезпечує здійснення розрахунків між банківськими установами, органами державного казначейства на території України із застосуванням електронних засобів приймання, оброблення та захисту інформації. Мультивалютний режим функціонування СЕП – це відокремлене зберігання та передавання інформації про платежі в кожній конкретній валюті за однакового функціонального призначення цієї інформації та технології її обробки. Система електронних платежів забезпечує здійснення розрахунків в межах України між банками.

Вона виконує міжбанківський переказ як в режимі реального часу, так і в файловому режимі. В першому випадку здійснення банком початкових платежів – за вибором, а якщо в файловому режимі, тоді здійснення платежів є обов'язковим. У файловому режимі обмін платіжними документами організовано у пакетному режимі технологічними циклами шляхом приймання-передавання відповідних документів. Тривалість такого циклу триває – від 15 до 20 хвилин. Щодо режиму реального часу, то тут кошти зараховуються на рахунок отримувача негайно, у момент надходження платежу від відправника системи електронних платежів.

Станом на 1 жовтня 2018 року учасниками СЕП були 175 установ, із них:

- 82 - банки України;
- 65 - філії банків України;
- 27 - Державна казначейська служба України та її органи;
- 1 - Національний банк України.

Щодо завантаженості системи електронних платежів, то за дев'ять місяців 2018 року було оброблено 261 924 тис. початкових платежів на суму 18 499 млрд. грн., у тому числі:

- у файловому режимі 261 294 тис. початкових платежів на суму 11 861 млрд. грн;
- у режимі реального часу 630 тис. початкових платежів на суму 6 638 млрд. грн.

Більшість початкових платежів надіслана до СЕП банками України та їх філіями – 245 411 тис. (94% від їх загальної кількості). За дев'ять місяців 2018 року в СЕП у середньому за день оброблялося 1 408 тис. початкових платежів на суму 100 млрд грн.

Середньоденний залишок коштів на рахунках учасників СЕП становив 62,44 млрд. грн, а середньодобовий коефіцієнт обігу коштів за рахунками учасників системи – 1,59.

Національний банк України створив належні умови для задоволення потреб учасників СЕП у переказі коштів та забезпечив високий рівень безпеки та надійності проведення міжбанківських переказів у національній валюті через цю систему.

Аналіз статистичних даних роботи системи електронних платежів Національного банку щодо переказу коштів між банками свідчить про те, що система протягом 2017 року успішно виконувала покладені на неї функції державної системи міжбанківських розрахунків, повністю задовольняла потреби її учасників у переказі коштів, забезпечувала максимальну швидкість, прозорість, високий рівень безпеки та надійності проведення платежів.

Основною ціллю створення платіжних систем – це зменшення готівково-грошової маси. Адже, будь-яка безготівкова платіжна система призначена мінімізувати витрати на випуск готівки і зменшити витрати на її обслуговування. Виділяють безліч міжнародних платіжних систем, для початку розглянемо міжнародну електронну систему SWIFT.

Всесвітню міжбанківську фінансову телекомунікаційну систему СВІФТ (SWIFT–Societyforworldwideinterbankfinancialtelecommunication). Цю систему було започатковано у Брюсселі її представниками були 240 банків із 15 країн з метою уніфікації та спрощення міжнародних розрахунків, прискорення розрахункових операцій в умовах передачі великих обсягів інформації.

СВІФТ – це акціонерне товариство, власниками якого є банки-члени. Найвищий орган – загальні збори генеральна асамблея банків-членів або їх представників. Усі рішення приймаються більшістю голосів учасників асамблеї за принципом – «одна акція – один голос».

Домінують у раді директорів представники банків країн Західної Європи та США. Кількість акцій розподіляються пропорційно трафіку повідомлень, що передаються. Найбільшу кількість акцій мають Німеччина, США, Франція,

Швейцарія, Велика Британія. Адміністрація системи СВІФТ розташована у Брюсселі. Кількість учасників сучасної системи СВІФТ становить 5800 фінансових інститутів із 198 країн. В загальному це банки, брокерські контори, дилерські фірми, страхові компанії, як бачимо більшість із них це банківські структури. В загальному членом СВІФТ може стати будь-який банк, якщо він має згідно із національним законодавством право на здійснення міжнародних банківських операцій.

Усіх користувачів мережі СВІФТ можна поділити на три категорії: банки-члени, асоційовані члени, учасники. До першої категорії відносять філії та відділення банків-членів, друга група не є акціонерами, тому і не мають права на участь в управлінні справами товариства. Учасники СВІФТ – це різноманітні фінансові інститути. Дана система забезпечує доставку повідомлення у будь-яку точку земної кулі лише протягом 5-20 хвилин з високим ступенем конфіденційності та надійності. Завдяки використанню штучних супутників Землі для дистанційного зв'язку з банківською мережею у різних країнах можна досягти такої швидкості. В країнах - членах СВІФТ розташовані регіональні процесори для обробки даних - понад 30 тисяч терміналів, які з'єднані міжнародними лініями з двома центрами передачі інформації. Такі центри розташовані у Вірджинії та Нідерландах. Сьогодні в мережі СВІФТ щоденно передається 5,3 млн, фінансових повідомлень – понад 60 за секунду, та цей показник має зрости щонайменше на 7 млн. повідомлень.

Система СВІФТ є надзвичайно важливою для користувачів, тому що вона надає майже необмежені можливості щодо обміну інформацією про здійснювані угоди, міжбанківські перекази, перекази грошей клієнтам, підтвердження валютних угод, рейтинги цінних паперів та інша фінансова інформація. Використання міжнародних розрахунків в Україні здійснюється банками – учасниками міжнародних платіжних систем за міжнародними стандартами та уніфікованими правилами обробки платіжних документів з урахуванням нормативних актів Національного банку України.

Закодована та зашифрована криптографічними програмно-технічними засобами платіжна інформація передається через систему електронних платежів до Центральної розрахункової палати із подальшим її проведенням у міжнародні платіжні системи SWIFT, TARGET, TOPAZ, ЄМА та ін.

Однією із систем, яка дозволяє широко та безпечно здійснювати платіжні операції між банківською системою та Європейським центральним банком є система TARGET. Вона розрахована на здійснення значних платежів банків та транснаціональних корпорацій в режимі реального часу.

Система TARGET містить наступні елементи:

- внутрішні системи переказу великих сум, введені в кожній країні, що є членом системи;
- технологічні процедури поєднання (Interlinking);
- функції Європейського центрального банку.

Однак, ми знаємо, що не всі системи працюють злагоджено, в кожній із них є певні переваги та недоліки при виконанні своєї роботи, які ми розглянемо нижче.

Перевагами платіжної системи є:

- безумовний характер платежів;
- зарахування коштів у день проведення операції;
- вільний доступ та уніфіковані формати SWIFT.

До недоліків цієї системи відносять високі комісії за платіж – 1,5-3 дол. США, тоді як тарифи за платіжні послуги американської системи FedWire складають лише 0,5 дол. США за проведення операції. Країни-члени ЄС з частковими повноваженнями теж є учасниками системи TARGET. Вона спроектована так, що спроможна обробляти та обслуговувати міжнародні платежі у валюті євро майже на рівні внутрішніх платежів. Вона дозволяє здійснювати платежі, і особливо, платежі грошового ринку у зоні єдиної валюти, з незначними витратами, з високим ступенем захисту та за короткий період.

Зростання платіжного обороту, технічні новації та розвиток інформаційних і телекомунікаційних технологій зумовили необхідність перебудови конфігурації ринку платежів, удосконалення системи TARGET. У відповідь на зростання попиту з боку фінансових установ для більш просунутих і узгоджених платіжних та розрахункових послуг було розроблено друге покоління платіжної системи – TARGET2. У новій системі децентралізовану структуру вихідної системи TARGET було замінено єдиною технологічною платформою (Single Shared Platform – SSP). Остаточний перехід до TARGET2 був успішно завершений у травні 2008 року. Ця платформа складається з декількох модулів, причому частина з них має обов'язковий характер, а друга їх частина може використовуватися центральними банками за вибором.

До обов'язкових модулів відносяться:

- платіжний модуль (Payment Module, PM) саме він являється «серцевиною» всієї системи так як виконує платежі. Участь в платіжній системі TARGET 2 може бути прямою коли учасник має власний рахунок, а користується рахунком прямого учасника, який в цьому випадку виступає в якості посередника;
- інформаційний та контрольний модуль (Information and Control Module, ICM) дозволяє консультиватися та контролювати платіжні системи;
- модуль (Contingency Module, CM), може використовуватися коли головна платформа відмовляє;
- модуль статистичних даних (Static Data Module, SDM), дає можливість учасникам отримувати і змінювати статистичні дані в операціях.

До модулів, які центральні банки можуть використовувати на свій погляд, відносяться модулі, які дозволяють обслуговувати такі операції центральних банків як представлення кредитів та управління резервами.

Ще в процесі розробки концепції TARGET2 особливо активно обговорювались два питання: 1) чи потрібно розвивати єдину систему

допомоги центральним банкам, чи кожен центральний банк повинен мати власну систему; 2) чи повинна ця система мати спільну платформу, чи може існувати на окремій платформі. Отож на перше питання була знайдена відповідь на користь створення єдиної системи, тоді як на друге питання була дана відповідь на користь існування різних платформ. Загалом все це зв'язано з тим, що послуги по сприянню прийнятих рішень центральним банком зв'язані з обробкою великого об'єму даних, які класифікуються по незліченній кількості критеріїв.

На даний час в системі TARGET 2 беруть участь 4400 комерційних банків та 22 центральних банки, які здійснюють через цю систему платежі на свій рахунок і на рахунок своїх клієнтів. Якщо рахувати всі відділення та філіали банків, які беруть участь в цій системі, то виходить, що більше 50 тис. банків мають доступ до цієї платіжної системи.

Частка TARGET 2 на ринку великих платежів в євро складає 60% по чисельності платіжних операцій та 90% по вартості. Середня частка міжбанківських платежів складає 44% по чисельності операцій в системі і 94% по вартості. Такий високий рівень по вказаній частці свідчить про зацікавленість банків в використанні даної системи, особливо в період фінансових потрясінь. Середній розмір міжбанківського платежу в системі TARGET2 становить 14,5 млн. євро, а платежу клієнта - 0,7 млн. євро. 67% платежів здійснювалося на суму менше 50 тис. євро, а 11% - на суму понад 1 млн. євро. В середньому 282 платіжні операції в день здійснювалися на суму понад 1 млрд. євро.

Наприклад у США активно функціонують міжбанківські платіжні системи FedWire та CHIPS, що здійснюють понад 80% всіх переказів у доларах. Близько 40% платежів у системі FedWire – міжбанківські операції, 10% – операції з євродоларами, 10% – комерційні платежі. Система FedWire використовується для переказу коштів і операцій з цінними паперами на великі суми. Для здійснення операцій за цією системою 12 федеральних резервних банків з'єднані між собою і функціонують як єдине ціле й управляються ФРС.

Переказ коштів через FedWire здійснюється у формі валових розрахунків у реальному часі, за якими відправник коштів ініціює переказ (це система кредитних переказів). Депозитні установи (в тому числі відділення й агентські контори іноземних банків у США, що мають резервний або кліринговий рахунок у будь-якому федеральному резервному банку), можуть використовувати FedWire для відправлення й одержання платежів.

Учасники FedWire можуть переказувати кошти на рахунок іншої установи у федеральному резервному банку як установи-одержувача, а також на користь третьої сторони (наприклад, установи-кореспондента, корпорації або приватної особи). Платіжні повідомлення FedWire надсилають через мережу зв'язку в резервний банк. Депозитні установи надсилають вказівки про платежі на опрацювання у свій місцевий федеральний резервний банк.

Варто відмітити, що попередником FedWire була приватна система Bankwire, організована декількома банками Нью-Йорка і Чикаго за сприяння компанії «Western Union Telegraph Company». Пізніше система була реорганізована та почала функціонувати під назвою Bankwire II. Вона прийняла на обслуговування 270 банків у 75 містах, використовуючи канали зв'язку Західного об'єднання. Безперебійність роботи мережі забезпечувались двома обчислювальними комутаційними центрами, що розташовані у Джерсі-Сіті і Далласі, а центр нагромадження даних у м. Сідар-Рапідс.

Послугами цієї системи користуються такі організації, як «MasterCard», Чиказьська асоціація розрахункових палат, Американська банківська асоціація й ін. Bankwire II, як і FedWire, використовує або загальнонаціональні мережі зв'язку, або комунікаційні мережі окремих банків, або міжнародні автоматизовані системи міжбанківських розрахунків.

До речі, мережа Bankwire II, у порівнянні з іншими швидкодіючими засобами передачі даних, вважається менш дорогою. Наприклад, вартість передачі повідомлень телексом складає близько 1,5 долара за операцію, телефоном – від 20 центів до 3 доларів, факсимільним зв'язком – 2-3 долара. Нові члени можуть користуватися послугами безкоштовно протягом трьох

місяців, після чого встановлюється тарифна плата на частину календарного року, що залишилася, виходячи з об'єму повідомлень в останньому місяці.

Система ЧПС (CHIPS – Clearing House Interbank Payment System – система міжбанківського клірингу)– це приватна комп'ютеризована мережа для доларових трансфертів, що діють у режимі «он-лайн» що означає режим реального часу, тобто час відправлення коштів у тому місці, де знаходиться початкова точка переказу. Необхідно відмітити, що вирішальною спонукальною причиною створення CHIPS стало зростання об'ємів міжбанківських платежів, що довгий час здійснювалися ручним способом банківськими чеками. Клієнти часто здійснювали переказ коштів на початку дня, розраховуючи на «покриття» від надходжень, яких вони очікували протягом доби. Фактично, це породжувало проблему «денного овердрафта». Жодному банку не вигідно виписувати чеки на ще не отримані кошти. У результаті, велика частина нью-йоркських банків очікувала часу останнього денного клірингу, щоб почати виписку цих чеків. Після 12.00 год. банки починали виписувати чеки у відповідності із вже отриманими грошовими переказами, призначеними для їхнього покриття. У випадку невідповідності, банк повинен був вирішити питання кредитування, тобто виписки чеку, що відізваний.

На сьогодні, CHIPS одна із найбільших приватних систем електронних переказів, що забезпечує функціонування світового ринку долара. Вона була заснована розрахунковою палатою Нью-Йорка для заміни паперової системи розрахунків – чеків, а почала функціонувати замінивши існуючий кліринговий механізм, заснований на паперових носіях. CHIPS активно використовується американськими банками для здійснення міжнародних розрахунків у доларах: розрахунки за валютними операціям, розміщення європозик і внутрішні розрахунки.

Центральний монітор CHIPS об'єднує усіх учасників системи, володіє повною інформацією про зміст проведених операцій та інформує банки про стан клієнтських рахунків на кінець робочого дня. Учасниками CHIPS можуть

бути комерційні банки, парабанки, інвестиційні компанії, корпорації. В останні роки до мережі CHIPS приєднуються переважно банки Японії, поступово витісняючи банки Америки та Європи. Учасником CHIPS може бути будь-який банк із капіталом не менше 250 млн. доларів, що має відділення в Нью-Йорку і зв'язок із розрахунковими банками мережі.

Наприклад в Швейцарії цілодобово діє Швейцарська міжбанківська клірингова система SIC (Swiss Interbank Clearing), що здійснює остаточні і безвідкличні платежі у швейцарських франках з використанням коштів, які зберігаються в Швейцарському національному банку. Міжбанківська клірингова система є єдиною, що здійснює електронні платежі між швейцарськими банками. Розрахунки по всіх платежах проводяться за рахунками учасників на індивідуальній основі. SIC є системою як великих, так і дрібних платежів, розміри цих платежів не обмежуються.

Метою функціонування системи є зниження кредитних ризиків, усунення овердрафтів по жирорахунках є прискорення розрахунків і полегшення управління готівкою.

Жиро що ще з італійської означає коло, оборот, являє собою вид безготівкових розрахунків, що здійснюються за допомогою розрахункових чеків. Такі розрахунки проводяться у вигляді системи заліків взаємних вимог і зобов'язань. Розрахунковою одиницею в жирорахунках є жирочек, тобто документ для зняття грошей з рахунку в національній системі жирорахунків.

Жиросистема— це система платежів через жирорахунки, тобто через рахунки в поштових відділеннях, що діють у багатьох європейських країнах і в Японії. Будь-яка особа може відкрити рахунок і переказувати грошові кошти з нього іншим власникам таких поштових рахунків. Система, зазвичай, має центральну ланку, що дозволяє прискорити розрахунки. Учасники SIC повинні знаходитися на території Швейцарії і відповідати вимогам швейцарських законів про банківську діяльність.

В Японії діє система фінансової мережі банку Японії (Bank of Japan Financial Network System (BOJ-NET)). Вона створена з метою здійснення

електронних грошових переказів між фінансовими установами, включаючи Банк Японії, що нею керує. BOJ-NET працює в режимі «он-лайн».

Фінансові установи, щоб отримати доступ до послуг BOJ-NET в сфері грошових переказів, повинні мати рахунки в Банку Японії. Система BOJ-NET використовується для здійснення:

- грошових переказів між фінансовими установами, пов'язаними з міжбанківським грошовим ринком та які займаються проведенням операцій з цінними паперами;
- грошових переказів в рамках однієї і тієї ж фінансової установи (внутрішньофірмових грошових переказів);
- розрахунків за позиціями, які утворюються в результаті функціонування клірингових систем, що знаходяться в приватному управлінні;
- грошових переказів між фінансовими установами і Банком Японії (включаючи перекази грошових коштів казначейства).

Система CHAPS (Clearing House Automated Payment System) призначена для швидкісного здійснення великих платежів та проведення розрахунків між установами-учасниками протягом одного дня.

Система CHAPS як електронна міжбанківська система переказу безвідкличних, гарантованих, безумовних кредитових переказів у фунтах стерлінгів з одного розрахункового банку від свого імені чи від імені своїх клієнтів іншому розрахунковому банку протягом одного дня. Система здійснює розрахунки на всій території Великобританії.

Безпосередніми членами клірингової системи CHAPS є 16 банків, у тому числі, Банк Англії. Ці установи відповідають за здійснення всіх переказів і, відповідно, всіх міжбанківських зобов'язань, що проходять через дану систему. Є також приблизно 400 установ, що мають статус учасника системи CHAPS, яким на основі агентських угод, укладених з членами системи розрахунків, можуть безпосередньо адресуватися платежі CHAPS через їх агентський рахунок.

BACS (Banker's Automated Clearing Services) – платіжна система Великобританії, що здійснює електронний залік кредитових і дебетових проводок, згідно з розпорядженням учасників системи з прямим зарахуванням сум на рахунки або списанням їх з рахунків без використання чеків або інших паперових носіїв. Найбільш розповсюджена операція в цій системі – пряме зарахування заробітної плати на банківські рахунки одержувачів. У Великобританії приблизно дві третини всіх місячних виплат заробітної плати співпрацівникам приватних фірм і державним службовцям проходить через BACS. Інформація надходить у центр у вигляді магнітних стрічок, касет або передається через термінали, що безпосередньо з'єднані з комп'ютерним центром. BACS виконує також великий обсяг платежів у формі так званих постійних доручень (standing orders), що є інструкціями клієнтів про регулярний переказ з їх рахунків коштів для оплати різного роду внесків, страхових премій, чергових платежів за кредитами, іпотеками.

Пізніше була розроблена та впроваджена міжнародна платіжна система здійснення оплати та розрахунків - TOPAZ. Ця система була спеціально розроблена для ринку України, та була запропонована Національним банком України за спільним із VISA INTERNATIONAL проектом і виконує певні функції, зображені на (рис. 2.9.).



Рис. 2.9. Функції програми TOPAZ

За допомогою цього проекту є змога створити в Україні сучасну внутрішню платіжну систему, режим та правила роботи якої визначатимуть українські банки – учасники міжнародної платіжної системи. TOPAZ гарантує конфіденційність банківських операцій – тому, що в системі електронних розрахунків питання збереження банківської комерційної таємниці дуже важливе.

З кожним роком ми спостерігаємо ситуацію як сучасний бізнес швидко змінює традиційні форми розрахунків і переміщується в мережу Інтернет. Все це зумовлює появу та розвиток електронних платіжних систем та їх різноманіття. В Україні вони ще тільки започатковуються, це пояснюється слабким розвитком інформаційно-комп'ютерних технологій та нормативно-правовою базою. Але у найближчі роки ми вже можемо очікувати швидкого розвитку на українському ринку електронного бізнесу і нових електронних платіжних систем, які є ще одним видом фінансових сервісів в Інтернеті.

Використання в платіжних системах сучасних стандартів і сервісів обміну інформацією призвело до появи різноманітних систем електронного обміну «банк-клієнт», «телефонний банкінг», «Internet-банкінг», «мобільний банкінг», об'єднаних загальним терміном «дистанційне банківське обслуговування».

Фактично, усі види грошових операцій з використанням Internet зводяться до двох варіантів:

- управління грошовим рахунком через Internet;
- комерційні замовлення через Internet із подальшою оплатою.

Обидві технології вже детально розроблені і такі послуги нині пропонують клієнтам багато банків. Специфічним є варіант, коли необхідно здійснити оплату в режимі «он-лайн». Наприклад, клієнт купує програмний продукт, базу даних, консультаційні послуги, замовляє продукт з попередньою оплатою через Internet.

Саме для цього випадку винайдено так звані «кібер-гроші» – гроші для Internetу. Ця схема працює за наступними принципами. Припустимо, клієнт

бажає купити програмний продукт, виставлений на продаж на деякому сайті. На цьому сайті вказаний також номер розрахункового рахунку продавця. Клієнт зв'язується по Internet із сервером власного банку, віддає розпорядження про оплату відповідної суми за номером рахунка й одночасно пропонує сповістити про це продавця, вказавши ідентифікатор його сайту. Банківський сервер автоматично перевіряє його платоспроможність і приймає доручення до виконання, після чого автоматично зв'язується із зазначеним сайтом продавця, якому і повідомляє про прийняття платіжного доручення до виконання, одночасно повідомляючи і реквізити трансакції, що можуть мати юридичне значення. Після цього клієнт знову звертається до продавця, повідомляє про оплату, продавець поставляє товар по Internet.

У даний час банки використовують ряд різних систем, що, з визначеним ступенем умовності, можна об'єднати у такі групи:

- 1) система управління рахунками «Банк-клієнт»;
- 2) система управління рахунками «Internet-клієнт»;
- 3) платіжні та розрахункові системи, у тому числі ті, в яких Internet використовується лише як середовище передачі інформації;
- 4) система карткового процесингу;
- 5) системи онлайнової торгівлі цінними паперами та валютою;
- 6) інтерфейсні модулі для взаємодії із зовнішніми системами електронної комерції.

Автоматизована система «Банк-клієнт» («Internet-клієнт») – це програмно-технічний комплекс, що забезпечує можливість клієнтові здійснювати роботу з банком, безпосередньо зі свого офісу, з використанням комп'ютерної техніки та засобів телекомунікації по телефонних каналах зв'язку, що комутуються. Система зорієнтована на роботу з одним користувачем і допускає встановлення у клієнтів, які регулярно взаємодіють з банком. Відмінність такої системи від системи «Internet-банк» полягає у використанні спеціального програмного забезпечення для роботи з банком та окремих банківських каналів зв'язку. Система Internet-банкінгу виконує всі

функції, властиві звичайному розрахунковому обслуговуванню клієнта (рис. 2.10.).

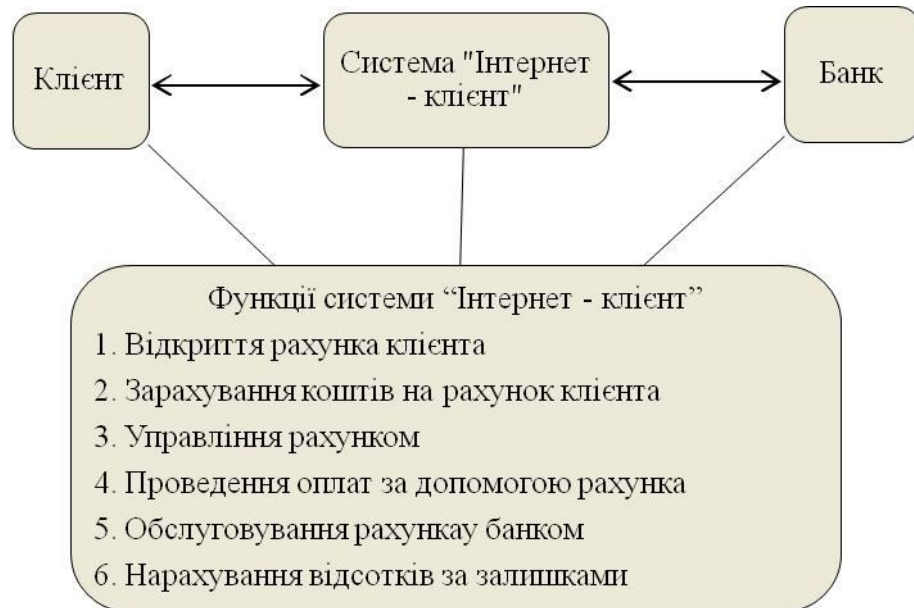


Рис.2.10. Функції системи «Інтернет – клієнт»

Також, виділяють певні функції для управління рахунком за допомогою системи «Internet-клієнт»:

- 1) введення платіжних документів;
- 2) отримання підсумкових виписок щодо рахунку;
- 3) отримання поточних результатів щодо рахунку;
- 4) відправлення повідомлень до банку;
- 5) перегляд повідомлень, отриманих від банку;
- 6) робота із файлами та їх передачею.

Платіжні системи – це автоматизовані програмно-технічні комплекси, що обробляють операції, пов'язані з переказом коштів на рахунки. Відмінність таких систем від систем «Internet-клієнт» полягає у тому, що оплата здійснюється безпосередньо при оформленні угоди купівлі-продажу і забезпечує переказ коштів з рахунка покупця на рахунок продавця.

Система карткового процесингу забезпечує переказ коштів від покупця продавцеві, використовуючи картковий рахунок клієнта. Такі системи дають змогу користуватися всіма функціями, необхідними при обслуговуванні

операцій з пластиковими картками: еквайринг пластикових карток – обслуговування торгових операцій та операцій з готівкою за пластиковими картками.

Системи онлайнової торгівлі цінними паперами й іншими активами – системи, що забезпечують можливість торгівлі цінними паперами, валютою та іншими активами. Багато приватних інвесторів за допомогою ресурсів Internet активно торгують цінними паперами на вторинному ринку. Вимоги до таких систем полягають у забезпеченні постійного надходження оперативної інформації про стан рахунка клієнта, поточні курси цінних паперів та можливості максимально швидко провести операції з купівлі й продажу активів.

Системи електронної комерції – це автоматизовані комплекси, що дають змогу користувачеві провести нефінансові операції звичайним методом із використанням ресурсів Internet. Угоди, що укладають в електронних магазинах та системах оптової торгівлі, потребують подальшого фінансового оформлення. Модулі взаємодії із зовнішніми системами електронної комерції забезпечують зв'язок систем «Internet-клієнт», платіжних систем, систем карткового процесингу. Зазначимо, що окрім послуг з управління рахунком, Internet дає змогу отримувати високоякісну аналітичну інформацію у вигляді графіків, звітів, новин. Потрібну інформацію банк може надавати у вигляді послуги «e-mail розсилання», тобто подання різних документів до банку, шляхом прикріплення до сайту бланків усіляких заявок, доручень, договорів у текстовому форматі. Також Internet-банкінг вдало виконує функцію консалтингу. Internet-банки пропонують своїм клієнтам депозитні сертифікати, чекові рахунки, послуги з оплати рахунків у реальному часу. Однак, для того, щоб отримати гроші готівкою, вкладник має скористатися терміналом системи електронних машин. Крім цього, Internet-банки можуть інвестувати свої кошти у ліквідні цінні папери або брати участь у кредитних синдикатах. Вони також можуть надавати кредити під майнову заставу та, за умови достовірності інформації, про фінансовий стан позичальника. Майже всі Internet-банки

пропонують клієнтам кредитні картки і можливість отримувати по них визначену норму овердрафту, а також брати участь в операціях з комерційного лізингу.

У світовій практиці використовують дві економічні моделі Internet-банків: інтегровану та самостійну. Перша модель передбачає лише створення нового підрозділу банку, спрямованого на те, щоб клієнти мали вихід в Internet, вони є менш затратні, ніж традиційні, що дасть змогу знизити їх вартість і стане допоміжним фактором у конкурентній боротьбі.

Друга модель передбачає створення незалежного банку із власною торговою маркою і конкурентоспроможними продуктами. Завдяки нижчій собівартості обслуговування, такий банк повинен активніше залучати нових клієнтів і переважати над конкурентами за рахунок забезпечення вищих ставок за депозитами та низьких комісійних.

У розвинених країнах, де Internet-технології завжди перебувають у центрі уваги великих інвесторів, з'явилися віртуальні банки, які виконують ті ж функції, що і традиційні. Вартість послуг такого віртуального банку має суттєво знижуватися завдяки використанню менших приміщень, невеликого штату співробітників, відсутності сховищ тощо. Але, поки що, через технічну складність реалізації такого проекту (а значить, і високу вартість) та недовіру потенційних клієнтів, вони є поодинокими прикладами або тісно пов'язані з традиційними фінансовими установами.

Електронні банки, що надають послуги через Internet, нині функціонують у всіх країнах Заходу, хоча результати їх діяльності не завжди виправдовують сподівання. Деякі банки, підводячи перші підсумки своєї діяльності в мережі Internet і не бачачи відповідної віддачі, почали сумніватися у доцільності подальшого фінансування капітальних витрат на Internet-комерцію і частково згортати амбіційні онлайн-проекти. Так, черговим підтвердженням загальної тенденції стало рішення керівництва «Bank of Ireland» припинити незалежне існування свого дочірнього офшорного електронного банку «FSharp» і зробити його елементом внутрішньої структури.

Безперспективність другої моделі побудови електронного банку підтверджується реаліями інших фінансових інститутів. Наприклад, із всіх Internet-банків, що стартували у Великобританії, нині функціонують лише чотири, а їх діяльність призводить до багатомільйонних збитків. Поки що тримаються такі Internet-банки, як «Cahoot», «Smile». Решта банків були ліквідовані через значні збитки. Аналогічні ситуації спостерігалися і в інших європейських країнах. Жодна з платіжних систем, що на поточний момент використовуються або випробовуються для електронної комерції через Internet, не є монопольною і не займає виключних позицій. Порівняно із загальною кількістю користувачів Internet кожна з них задовольняє потреби незначної групи.

Система STT (Secure Transaction Technology), що була розроблена VISA International разом із Microsoft, передбачає певний платіжний механізм, - це віртуальна система платежів за допомогою кредитних карток, що забезпечує захист платіжних операцій у загальнодоступній мережі, якою і є Internet. Кожний учасник системи має дві пари ключів. В одній парі ключ для шифрування є відкритим, а для розшифрування використовується таємний ключ. В іншій парі відкритим є ключ розшифрування, а відповідний шифруючий ключ відіграє роль електронного підпису. Усі відкриті ключі сертифікує Асоціація кредитних карток, яка засвідчує своїм електронним підписом, що ключ належить певному користувачеві.

Майже одночасно з розробкою STT, MasterCard у співпраці з IBM та з іншими компаніями розробили систему SEPP (Secure Electronic Payment Protocol), що також відображає в Internet існуючу систему платежів за допомогою кредитних карток і використовує відкриті ключі та практику електронної сертифікації.

Дослідна експлуатація системи DigiCash в Internet функціонує на комерційній основі. Користувачі цієї системи як клієнти, так і продавці повинні мати рахунки у банку-емітенті відповідних електронних грошей. На даний час, такі банки є в чотирьох країнах: США, Фінляндії, Швеції та Німеччині.

Система First Virtualдіє в Internet як механізм виставлення рахунків за платежі з використанням кредитних карток. Її можна уявити як щось, на зразок електронного торговельного центру, що складається з великої кількості маленьких крамниць, де замовлення товарів та отримання грошей здійснюється за допомогою електронної пошти через мережу Internet. Кожний користувач відкриває у системі «рахунок», який містить ім'я, адресу електронної пошти та дані кредитної картки, що надаються за телефоном. Здійснюючи покупку, користувач повідомляє електронній крамниці своє ім'я та адресу електронної пошти, вона видає товар і передає рахунок для обробки у систему, що дебетує кредитну картку покупця, отримавши його згоду електронною поштою. Процедура проста і дешева, але досить повільна термін виконання платежу іноді досягає понад 3 місяці і недостатньо захищена. Щоправда, вона не створює умов для значного шахрайства, адже шахрайським шляхом можна отримати лише послуги, а не гроші.

CyberCash– найпоширеніша система надання в Internet надійно захищених послуг щодо платежів з використанням карток. У ній використовується програмний захист платіжної інформації на основі шифрування. Система характеризується досить високим рівнем контролю трансакцій та відносно високою вартістю. Тому вона більш придатна для платежів великими сумами. Дуже простою і зручною системою платежів із використанням «електронних грошей» є NetCash. Користувач надсилає до банку гроші в певній формі, наприклад, у вигляді звичайного чека.

Система CheckFreeвикористовується для полегшення проведення платежів із використанням чеків. Клієнт передає до системи інформацію про платіж і рахунок, який він отримав, наприклад, електронною поштою, а система виконує цей платіж за нього в довільно обраній формі.

Для задоволення постійно зростаючих потреб, забезпечення високого рівня захисту платежів, а також зниження вартості їх виконання, останнім часом, створюються дедалі досконаліші платіжні системи. Як наслідок –

виникають нові форми відомих платіжних механізмів і принципово нові рішення.

Міжнародна платіжна система INTERNET є однією із загальносвітових комп'ютерних мереж платіжних систем і механізмів, вона використовується як телекомунікаційна комерційна інфраструктура в режимі on-line для надання послуг та купівлі товарів. Найбільш поширеною в системі INTERNET є електронна комерція з використанням номерів кредитних карток. Вартість трансакцій порівняно невисока, але анонімність обмежена, що дає змогу ідентифікувати кожну покупку, втручатися у приватне життя споживачів.

Основними перевагами таких інформаційних систем є те, що вони можуть створювати високоефективні інформаційні бази даних для маркетингового бізнесу, а також для спілкування та консультацій з учасниками та ін. Звичайно є і певні недоліки такої системи, в основному це незахищені канали зв'язку, несанкціонований доступ до рахунків і платежів, можливість шахрайства і зловживань.

Не менш важливою є Європейська міжнародна асоціація (ЄМА) - це асоціація міжнародного карткового бізнесу Eurocard, Mastercard і Maestro, створена в Україні. Засновниками її стали: Перший український міжнародний банк, Укр-ексімбанк, Приватбанк, Укрінбанк, Ощадний банк, "Аваль", АКБ "Україна". Місія асоціації - всебічно сприяти розвитку зручних і безпечних безготівкових платіжних інструментів та сервісів в Україні. Асоціація ЕМА працює для того, щоб зробити використання безготівкових платіжних інструментів та технологій при розрахунках і кредитуванні в Україні невід'ємним елементом фінансової культури, таким же зручним та звичним, як в країнах G-7 і ЄС. Для забезпечення впевненості клієнтів у збереженні коштів, і в рамках державно-приватного партнерства, вони створили і на протязі 17 років адмініструємо єдину в Україні міжгалузеву он-лайн систему обміну інформацією і взаємного інформування про платіжний, кредитному і кібершахрайстві, інциденти інформаційної безпеки. Накопичений досвід використання безготівкових платіжних інструментів, інформацію в сфері

платежів та кредитних технологій вони передають клієнтам банків і mass-media, формуючи їх впевненість у зручності та безпеці безготівкових розрахунків.

Її цілями є:

- доведення рівня безготівкових платежів і супутніх платежів роздрібного кредитування в Україні до середньо-європейського рівня, з успіхами в окремих проектах на рівні провідних країн регіону, зокрема країн Північної Європи;
- прискорене впровадження в Україні передових міжнародних платіжних практик і технологій, сприяння розвитку конкурентного ринку платіжних послуг і дерегулювання діяльності учасників ринку відповідно до методології Doing Business Світового банку;
- залучення активних українських споживачів і більшості галузевих ЗМІ в використання інформації (аналітика, фінансова грамота) Асоціації, що дозволяє з максимальною ефективністю і безпечно використовувати ключову інфраструктуру, продукти і послуги учасників платіжно-кредитного ринку.

Членами Асоціації є: Банк «SEB корпоративный», Глобус Банк, Банк Кліринговий Дім, МЕГАБАНК, ООО «ТАС Линк», ТОВ «ІЗІ СОФТ», Platon (платежі онлайн), Компанія ТОВ «Портмоне», Сервіс об'явлений № 1 в Україні або скорочено OLX, Moneyveo, Visa, РЕНОМЕ, ПАТ «Банк Восток», Банк «Юнекс Банк», Неос Банк, ОАО «Банковский процессинговый центр» (Республіка Беларусь), Victoriabank (Молдова), ПАТ «Кредобанк» та багато ін.

Висновки до розділу II

На сьогодні Україна досить широко залучена в процес міжнародних торговельних відносин. Міжнародні розрахунки мають ряд певних особливостей. Зокрема, вони регулюються національними нормативними та законодавчими актами, міжнародними банківськими правилами та звичаями. Ще однією особливістю є те, що міжнародні розрахунки є об'єктом уніфікації, тобто це зумовлено процесом інтернаціоналізації господарських зв'язків, універсалізацією банківських операцій. Наприклад, уніфікація вексельного законодавства, уніфіковані правила для документарного акредитиву та інкасо, правила щодо контрактних гарантій тощо. Міжнародні розрахунки мають, як правило, документарний характер, тобто здійснюються за допомогою фінансових і комерційних документів.

Тому, в даному розділі ми розглянули організацію та методику розрахунків, розглянули можливі шляхи і напрямки за допомогою яких можна удосконалити облік розрахунків у міжнародній діяльності, дослідили міжнародні системи розрахунків та автоматизацію їх обліку. Та переконались в тому, що міжнародні розрахунки в світі та в нашій країні зокрема знаходяться під пильним наглядом держав. Наприклад уряд нашої країни встановив певні обмеження неявного характеру на розрахунки з певними категоріями країн, зокрема з офшорними зонами. Для прикладу при імпорті товарів в Україну по угоді з фірмою, зареєстрованою до валових витрат відноситься 85% вартості угоди, що є не вигідним для українських імпортерів в аспекті завищення оподаткованого прибутку.

Тому ми вважаємо, що для розвитку системи проведення міжнародних розрахунків в Україні необхідні наступні зміни:

- ефективність законодавства в аспекті врегулювання суперечок;
- підвищення довіри іноземних фірм і фінансових установ до аналогічних українських організацій;

- лібералізація системи проведення розрахунків з метою підвищення її швидкості і надійності .

РОЗДІЛ III

АНАЛІЗ РОЗРАХУНКІВ У МІЖНАРОДНІЙ ДІЯЛЬНОСТІ

3.1. Організація аналізу розрахунків досліджуваного підприємства

ТОВ «Сахара» є юридичною особою, засноване в серпні 2000 року в місті Тернопіль. Дане підприємство створене шляхом об'єднання внесків його засновників для здійснення ними спільної підприємницької діяльності, з метою отримання прибутку. Юридична адреса підприємства – 46002, Україна, м. Тернопіль, вул. Коцюбинського, 6.

Товариство має свою печатку зі своїм найменуванням і емблемою, кутовий штамп для внутрішнього користування, самостійний баланс, фірмові бланки з реквізитами, знак для товарів та послуг, поточні та вкладні депозитні рахунки в установах банків. Також, оскільки Товариство є юридичною особою, воно має відокремлене майно, має право від свого імені укладати правочини, договори, контракти, набувати майнових та особистих немайнових прав і нести зобов'язання, виступати позивачем або відповідачем у суді.

Сьогодні ТОВ «Сахара» - це сім філій в обласних центрах України, що надають повний комплекс послуг партнерам та клієнтам з проектування, монтажу та налагодження систем тепло та водопостачання, гарантійного та сервісного обслуговування та постачання якісного обладнання.

Статут ТОВ «Сахара» складається із дванадцяти розділів, починаючи із загальних положень і кінчаючи припиненням діяльності товариства (Додаток А. 3.1). Таким чином, ТОВ «Сахара» є офіційно зареєстрованим товариством із статусом юридичної особи, а також із власним затвердженим статутом. Організація бухгалтерського обліку в ТОВ «Сахара» регулюється Законом України «Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні». Цей закон призначений для визначення правових засад регулювання, організації, ведення бухгалтерського обліку та складання фінансової звітності в Україні.

Асортимент продукції, що пропонується товариством «Сахара», налічує понад 12 000 найменувань теплотехнічного обладнання та дозволяє задовольнити будь-які вимоги замовника і створити систему найвищого рівня складності. Основними напрямками діяльності ТОВ «Сахара» згідно статуту є:

1. здійснення товарного виробництва сільськогосподарської продукції;
2. дослідження і розроблення в галузі технічних наук (енергетичні обстеження);
3. енергетичний аудит;
4. реалізація будівельних матеріалів;
5. здійснення операцій з купівлі – продаж, обміну нерухомості, в тому числі за кордоном та надання в оренду об'єктів нерухомості;
6. оптова та роздрібна торгівля продовольчими і непродовольчими товарами;
7. надання послуг по організації відпочинку, культурно-видовищних, спортивних заходів, придбання та утримання кемпінгів і готелів;
8. створення утримання та експлуатація закладів громадського харчування та торговельна діяльність у сфері громадського харчування;
9. внутрішні та міжнародні транспортні перевезення пасажирів і вантажів;
10. зовнішньоекономічна діяльність, експорт, імпорт товарів народного споживання, сировини, матеріалів та устаткування, надання послуг по митному оформленню вантажів.

Зовнішньоекономічна діяльність Товариства здійснюється на принципах валютної самоокупності та самофінансування, а валютні кошти формуються у відповідності з діючим законодавством України. Валютна виручка зараховується на валютний рахунок і використовується ним самостійно згідно чинного законодавства. За одержаними кредитами компанії держава відповідальності не несе. Також, Товариство відкриває за межами України у

встановленому порядку свої представництва, філії, утримання яких здійснюється за кошти підприємства і звичайно воно не несе відповідальність за порушення у здійсненні зовнішньоекономічної діяльності у відповідності з діючим законодавством.

Зазначимо, що учасники даного Товариства мають певні права та обов'язки, відповідно і товариство перед ними теж. Отож розглянемо їх. Учасники даного товариства мають право: брати участь в управлінні справами Товариства, у розподілі прибутку та одержувати його частку (дивіденди), вийти в передбаченому порядку з його складу а також одержувати інформацію про його діяльність та передавати право голосу його учаснику або уповноваженому представнику шляхом письмового доручення з відома Голови Товариства.

Водночас учасники зобов'язані: дотримуватись і виконувати рішення учасників, виконувати свої зобов'язання у тому числі пов'язані з майновою участю, а також вносити вклади, не розголошувати комерційну таємницю та конфіденційну інформацію про його діяльність, перелік якої визначається зборами засновників, брати участь у зборах учасників особисто, або через свого уповноваженого представника.

Щодо статутного капіталу та інших фондів, то для забезпечення господарської та фінансової діяльності, а також для гарантії виконання майнових зобов'язань створено статутний капітал Товариства у грошовому вигляді на загальну суму 11 800. Цей капітал також розподілений на частки, власниками яких є учасники, а саме:

- Поворозник Ігор Остапович – вклад на загальну суму 2714грн., що становить 23% Статутного капіталу;
- Поворозник Андрій Остапович - на загальну суму 2714грн., що становить 23% Статутного капіталу;
- Данилів Сергій Петрович – на загальну суму 3304грн., що становить 28% Статутного капіталу;
- Данилів Василь Петрович – на загальну суму 3068грн., що становить 26% Статутного капіталу.

Дане підприємство має також певні корпоративні права, але перш ніж перейти до розгляду специфіки корпоративного права підприємства в сучасних умовах господарювання, необхідно з'ясувати зміст поняття «корпоративні права».

Тому, згідно Закону України «Про оподаткування прибутку підприємств» корпоративні права – право власності на статутний фонд (капітал) юридичної особи або його частку (пай), включаючи права на управління, отримання відповідної частки прибутку такої юридичної особи, а також активів у разі її ліквідації відповідно до чинного законодавства, незалежно від того, чи створена така юридична особа у формі господарського товариства, підприємства, заснованого на власності однієї юридичної або фізичної особи, або в інших організаційно-правових формах.

Загальновизнаними методами оцінювання корпоративних прав є такі:

- пряма і непряма капіталізація прибутку;
- пряме і непряме порівняння з бізнес-аналогами;
- метод балансової вартості.

Як правило, ціна корпоративних прав залежить від двох чинників: від величини дивіденду і від ставки депозитного відсотка. Природно, що курс акції тим вище, чим більше дивіденд. Ціна корпоративних прав постійно коливається навколо своєї нормальної величини залежно від зміни співвідношення між попитом на ті або інші акції і їх пропозицію.

Зазвичай при придбанні корпоративних прав потенційних інвесторів цікавлять три основні питання:

- ціна, яку вони мають заплатити, щоб стати власниками чи співвласниками корпоративних прав;
- сума доходів (процентів, дивідендів), на яку вони можуть розраховувати, вклавши кошти в певний об'єкт;
- ризики, пов'язані з інвестуванням.

Як показує нам досвід розвинутих країн та досвід ТОВ «Сахара» ключове значення в реалізації корпоративного права підприємства має

публічне розкриття інформації. Забезпечення вільного доступу до регулярної, надійної, достовірної і достатньо детальної інформації поліпшує розуміння специфіки підприємства, корпоративної політики і результатів діяльності, а також може бути могутнім інструментом впливу на корпоративні права і захист інвесторів.

ТОВ «Сахара» намагається також підтримувати дивідендні платежі на високому рівні, тому що значною мірою саме через ринкову ціну акцій визначають репутацію або іншими словами рейтинг товариства, яка, в свою чергу, визначає здатність корпорації до залучення позикового капіталу або до додаткового випуску акцій. Крім дивідендів, власники акцій одержують дохід у вигляді курсової різниці, якщо вони продають акції дорожче, ніж їх купили.

Експортування й імпортування товарів є для більшості країн є основним джерелом міжнародних прибутків і витрат. Серед компаній, які беруть участь у міжнародному бізнесі є ТОВ «Сахара», її перевагами є те, що вона здебільшого займається імпортом і експортом товарів та послуг, ніж будь-яким іншим видом операцій. Імпорт та експорт продукції часто є першою зовнішньоекономічною операцією, що проводиться даною компанією. Це пояснюється тим, що на початковій стадії залучення до міжнародного бізнесу ці операції передбачають зазвичай мінімальні зобов'язання і найменший ризик для ресурсів компанії. Наприклад, компанія може збільшувати експорт продукції шляхом завантаження своїх надлишкових потужностей, що зводить до мінімуму потребу в додаткових капіталовкладеннях. Крім цього, вона може вдаватися до послуг торгових посередників, що за комісійні візьмуться здійснювати експортно-імпорتنі функції, усуваючи, таким чином, і необхідність у залученні досвідченого персоналу для зовнішньоторговельних операцій. Експортно-імпорتنі операції не припиняються компанією і тоді, коли вона переходить до інших компаній з міжнародного бізнесу. У цьому випадку вони продовжуються або у вигляді аналогічного бізнесу на інших ринках, або як доповнення до нових видів бізнесу.

Тому компанія ТОВ «Сахара» підтримує міжнародні зв'язки та проводить міжнародні розрахунки та укладає договори та контракти постачання з понад 30 компаніями за кордоном, з такими як: Pichler Lufttechnik, Merlin, Schorghuber, Waterkotte, IBCSolar, Naturwärmespeicher, BrukbetSolar, Paradigma, Fränkische, Wodtke, Frank, BVC, Uponor, Wilo, Danfoss, Herz, Hörmann, Viessmann, Meibes, Purmo, FroniusInternationalGmbH, SMASolarTechnologyAG, Invensor, Polyflam, Oventrop, Panasonic, Neoclima, Mitsubishi, B&GRaffstore, Neiztechnik (Додаток Б.3.1, В. 3.2.).

Компанія Pichler Lufttechnik

Вже понад 55 років компанія Pichler Lufttechnik займається розробкою та виробництвом енергозберігаючих та економічних систем вентиляції, які забезпечують комфортний мікроклімат квартир, офісних приміщень, залів та будівель різного призначення, не лише в Австрії, але й по всій Європі. Компанія розпочала та продовжує свою діяльність, як невеликий сімейний бізнес з сучасним розумінням клієнта та інноваційно-зразковим підходом до своєї справи.

Історія компанії розпочинається 16 січня 1959 року, коли Йоган Піхлер придбав торгову ліцензію в місті Клагенфурт. З того моменту компанія розпочала співпрацю з заводами, які спеціалізувалися на установках аерації, та створила собі бездоганну репутацію на півдні Австрії.

Високоякісні системні рішення австрійського виробництва та унікальний підхід компанії Pichler дозволяє кожного дня підтверджувати бездоганну репутацію інноваційної компанії зі значним досвідом. Компанія «Pichler» виготовляє продукцію - Вентиляція Pichler.

Компанія Merlin®

Компанія Merlin® була заснована в 1995 році в місті Тумельтсхамі (Австрія). Компанія розпочала свою діяльність, як виробник вимірювального обладнання, зокрема приладів неруйнівного вимірювання вологості деревини, які користуються популярністю до сих пір.

Системи зволоження Merlin® знайшли своє застосування в різноманітних галузях обробки матеріалів та виробництва готової продукції (наприклад, деревообробна, текстильна, целюлозно-паперова промисловість та галузі автомобілебудування й електроніки по всьому світу). Компанія має розгалужену мережу представництв по всьому світу. Системи зволоження, що випускаються під брендом Merlin® можуть застосовуватись для задоволення потреб зволоження повітря будь-якої складності. Це дозволяє компанії Merlin® утримувати лідерські позиції у сфері зволоження повітря приміщень різного призначення. Компанія розробляє та створює сучасні, затребувані технічні рішення, що базуються на передових технологіях та досвіді компанії

Компанія Schörghuber

Уже більше 50 років Schörghuber, компанія з Верхньої Баварії, встановлює нові стандарти якості та дизайну, завдяки висококласним дверним рішенням. Всі дерев'яні двері виготовленні з чуттєвістю та пристрасстю, які необхідні для втілення ідей і бажань кожного клієнта компанії. Адже Schörghuber може виготовити унікальні двері за Вашим індивідуальним ескізом, практично будь якої конфігурації та розмірів. Історія компанії починається з 1962 року, коли Schörghuber став першим постачальником, що запропонував вогнетривкі двері з дерева, створивши справжню революцію в галузі. З тих пір сімейний бізнес постійно зростає: сьогодні, на підприємстві, площею 95 000 квадратних метрів, працює понад 400 висококваліфікованих співробітників. Компанія зосереджена на об'єднанні функціональності та дизайну в кожних дверях. Перевага Schörghuber полягає в поєднанні різних функцій, таких як, протипожежний захист, захист від диму або звукоізоляція в одному дверному елементі. Численні дозволи та сертифікати випробувань гарантують максимальну безпеку та захист.

Компанія Waterkotte

Компанія Waterkotte була заснована в 1972 році в місті Герне (Німеччина). Її творцем став піонер в області економічного опалення будівель за допомогою теплових насосів – Клеменс Оскар Ватеркотте. Головною

ідеологією компанії стало створення заощадливих опалювальних систем, які б максимально зберігали природні ресурси і не чинили негативного впливу на саму природу. Компанія Waterkotte відразу отримала статус інноваційної. Ідеї, що використовуються є основою для опалювальних систем майбутнього. Вже зараз компанія пропонує системи, які здатні скоротити витрати на опалення на 70%, що вигідно не тільки споживачеві, але і корисно для навколишнього середовища. Компанія «Waterkotte» виготовляє продукцію: обладнання Waterkotte, вентиляція Waterkotte; теплові насоси Waterkotte.

Компанія IBC SOLAR

IBC SOLAR уже понад 35 років являється одним з лідерів в галузі відновлювальної енергетики. За цей час компанією було реалізовано більше 3,3 GW, що говорить про IBC SOLAR як про надійного партнера в сфері комплексного обладнання, планування та реалізації сонячних станцій. Продукція IBC SOLAR лише вищої якості, на яку ви отримуєте гарантію європейського виробника. Всі товари сертифіковані і відповідають європейським стандартам і нормам. Компанія «IBC SOLAR» виготовляє продукцію: обладнання IBC SOLAR.

Компанія Naturspeicher

Енергетична революція майбутнього завдяки відновлювальним джерелам енергії - це ідея, що веде дочірню компанію групи Max Bögl, яка є частиною міжнародної технологічної компанії та постачальником послуг. Команда Naturspeicher GmbH та багато інших досвідчених фахівців працюють над внеском у енергетичну революцію. Головна ціль компанії - дати можливість використовувати більш ніж 80% відновлюваних джерел. Універсальний та екологічно чистий Naturwärmespeicher дозволяє використовувати воду не тільки для поглинання енергії з джерела тепла, а й для її зберігання та накопичування. Компанія Naturwärmespeicher виготовляє продукцію – Геотермальні системи Naturwärmespeicher.

Компанія Bruk bet Solar

Група Bruk-bet від понад 30 років пов'язана виключно з будівельними технологіями, не боїться викликів, які існують в галузі високих технологій. Пов'язуючи свій доробок і ринкову позицію з досвідом, здобутим у будівельній галузі. Група Bruk-bet від 2011 року з успіхом розвиває марку Bruk-bet Solar.

Bruk-bet Solar володіє у своїй пропозиції широким асортиментом багатокристалічних, монокристалічних модулів і BIPV (Building Integrated Photovoltaics), які виробляються зі стандартними фотоелементами та фотоелементами, виконаними за інноваційною технологією PERC, поліпшуючи ефективність продукції. Компанія «Bruk Bet Solar» виготовляє продукцію: обладнання Bruk Bet Solar.

Компанія Paradigma

Екологія та технології лежать в основі розробок компанії Paradigma. Як би це не здавалося дивним, але започаткування фірми Paradigma пов'язане з Україною. Чорнобильська катастрофа змінила сучасний світ та змусила багатьох задуматись, наскільки ж дешевою являється ядерна енергія. Для Альфреда Ріттера - це була потужна мотивація для переходу на альтернативні види енергії. Компанія «Paradigma» виготовляє продукцію: сонячні аквасистеми Paradigma, обладнання Paradigma; котли, що працюють на біомасі Paradigma.

Компанія Fränkische

Компанія Fränkische є піонером у галузі виробництва сучасних полімерних гофрованих труб та інших видів трубних систем із полімерів. Це стало можливим завдяки багаторічному досвіду в області виробництва труб, а також досвіду в області конструювання та виробництва промислового обладнання для виготовлення трубних виробів із полімерів. Історія компанії починається з 1906 року та першого виробництва «Fränkische Isolierrohr- und Metallwaren-Werke Gg. Schäfer & Cie» у місті Schweinfurt, Німеччина. На сьогодні виробничі потужності Fränkische розташовані в Європі, Африці, Азії та США, Штаб квартира у м. Königsberg, Німеччина. Компанія «Fränkische» виготовляє продукцію: обладнання для систем тепло і водопостачання Fränkische, вентиляція Fränkische.

Компанія Wodtke

Як провідний виробник пелетних та деревних камінів, Wodtke сьогодні дає новий імпульс розвитку опалювальних систем на основі пелет та деревини, представляючи нові ексклюзивні та високотехнологічні продукти. Розробка продуктів, проектування, монтаж та тестування, упаковка та логістика - все робиться виключно в одному місці Тюбінген, Німеччина. Компанія Wodtke заснована в 1964 в Тюбінгені, Німеччина. З самого початку, при створенні своїх продуктів, Wodtke керувалось принципом: екологічність, енергозбереження та відповідальність за навколишнє середовище. Нові ідеї, дизайн та інноваційні рішення - це характеристика продуктів Wodtke. Компанія «Wodtke» виготовляє продукцію: Wodtke Wodtke, Каміни Wodtke.

Компанія FRANK

Компанія заснована в 1965 році, як інженерне бюро у місті Морфельден. FRANK GmbH є провідним виробником полімерних труб та інших полімерних виробів на ринку Німеччини вже протягом 50 років. Компанія FRANK GmbH є розробником технології виготовлення та виробником різноманітних типів полімерних труб (екструдованих, спіральних) з полімерів PE, PP, PVDF та ECTFE. До асортименту компанії входять - полімерні труби для водопостачання, водовідведення, спіральні труби для гідротехнічних споруд, системи терморезисторних фітингів, сучасне зварювальне обладнання, полімерна запірні арматура, геотекстиль, комплектуючі для біогазових установок, геотермальні системи різних типів, геотермальні системи для рекуперації енергії з стічних вод. Компанія надає сучасні, високоякісні технічні рішення із широким асортиментом продукції та матеріалів, що базуються на технічних ноу-хау та великому досвіді компанії. Компанія «FRANK» виготовляє продукцію - геотермальні системи FRANK.

Компанія BVC

У 1988 році була заснована компанія EBS Einbaustaubsauger GmbH - генеральне агентство з продажу центральних порохотягів, вироблених в Америці. У 1992 році компанія починає виробляти свої власні центральні

порохотяги, які вражають своєю якістю та відповідають всім вимогам німецького та європейського ринків. Дочірня компанія BVC International починає постачати центральні порохотяги по всьому світу. У 2015 компанія SVC була продана новому власнику і все більше набирає обертів. Ці дві компанії об'єдналися з BVC EBS Distribution GmbH і зосередились на забезпечуванні нових потреб клієнтів, та виготовленні продукції найвищої якості. Центральні порохотяги були переконструйовані та вдосконалені у всіх відношеннях, щоб забезпечити високу ефективність та гігієнічне очищення. Потужні та надійні пристрої перевіряються на функціональність та безпеку. Асоціація електротехніки, енергетики та інформаційних технологій Німеччини сертифікує відповідність пристрою найсучаснішим стандартам якості. Сьогодні компанія пропонує своїм клієнтам продукцію такої високої надійності, що може дозволити собі пропонувати найкращі гарантійні умови на ринку.

Компанія UPONOR

Компанія Uponor пропонує новаторські рішення для житлових, комерційних і промислових об'єктів будівництва. Вони обслуговують як в сфері новобудов так і реконструкцій. Їх конкурентна міць полягає в широкій географічній сітці, глибокому пізнанні сфери, багаторічному досвіді в обслуговуванні покупців в опаленні, охолодженні та водопостачання, тому ми можемо задовольнити примхливі запити наших покупців, підійшовши до питання професійно.

Провідною метою компанії Uponor є співпраця з фахівцями для вдосконалення умов життя людини. В особистих, комерційних і соціальних зонах, їхня продукція може допомогти робити умови, в яких людина отримує насолоду від життя і роботи. Метою компанії Uponor вважається вдосконалення умов життя людей з підтримкою якісних пропозицій для мікроклімату приміщень, водопостачання та зовнішніх інженерних систем, що підвищують зручність на новий рівень, власне що безсумнівно допоможе зберегти природні ресурси, енергоефективні та нешкідливі в застосуванні. Однією із стратегічних цілей фірми Uponor вважається робота в тих розділах і ринках, де вона має

можливість зайняти стійку ринкову позицію. Робота фірми зосереджена в Європі і Північній Америці, але у неї ще є оперативні підрозділи на Близькому Сході і в Азії.

Компанія WILO

Концерн Wilo з штаб-квартирою в Дортмунді, Німеччина, являється одним з ведучих виробників насосів та насосних систем для опалення, охолодження та кондиціонування повітря, водопостачання, водовідведення та каналізації. Насоси Wilo останнього покоління відповідають найбільш енергозберігаючому рівню класу «А» і сьогодні це стало новою відмінною рисою концерну. Історія фірми Wilo бере свій початок у ХІХ ст., коли в 1872 р. в Дортмунді було засновано фабрику з виготовлення мідних виробів Louis Orlander Maschinenbau. Свою нинішню назву Wilo компанія отримала в 1928 році, коли німецький інженер-винахідник Вільгельм Оплендер розробив та запатентував прискорювач циркуляції, відомий пізніше як циркуляційний насос для систем опалення, перейменував фірму, використавши перші букви свого імені.

Зараз компанія представляє собою холдинг Wilo, до складу якого в 1984 році увійшов французький виробник насосів Pompes Salmson та в 2003 — німецька фірма EMU Gruppe. Концерн, що включає десятки підприємств по всьому світу, являється одним з найбільших в світі виробників насосної техніки. Вся продукція концерну відповідає міжнародним сертифікатам якості ISO 9001, ISO 14001, а також VDA6.

Торгова марка Wilo сьогодні - це вісім заводів в п'яти країнах світу, представництва в 60 країнах та більше 6200 співробітників. В 2010 році оборот холдингу Wilo склав 1021,4 млн.євро.

Компанія Danfoss

Компанія Danfoss являється глобальним світовим лідером в розробці, виробництві, продажу та обслуговуванні механічних і електронних компонентів. Компанію заснував в 1933 році датський інженер Мадс Клаузен. В

1932 році ним було розроблено та виготовлено перший робочий дросельний клапан для холодильних систем, який був названий Danfoss.

Компанія HERZ

Австрійська компанія «HERZ Armaturen GmbH», що заснована в 1896 році, являється одним з найбільших європейських виробників термостатичних клапанів, опалювальної та трубопровідної арматури для систем опалення. Продукція компанії HERZ широко відома в більш ніж 70 країнах світу. Технічні інновації, висока якість, багаторічний досвід та досконалий дизайн гарантують найвищий рівень опалювальної арматури HERZ. Компанія «HERZ» виготовляє продукцію - котли, що працюють на біомасі HERZ.

Компанія Hörmann

Німецький концерн Hörmann є найбільшим у Європі виробником і постачальником гаражних і промислових воріт, приводів, коробок і дверей різного призначення, а також перевантажувальної техніки. Всі продукти Hörmann характеризуються високою якістю, функціональністю та надійністю.

Компанія Viessmann

Промислова група Viessmann - один з провідних виробників обладнання для систем теплопостачання у світі. Компанія була заснована в 1917 році. Сьогодні її успішно очолює доктор Мартін Віссманн, який представляє вже третє покоління власників підприємства. Viessmann пропонує своїм партнерам широку програму поставок і спектр послуг, які полегшують їм щоденну роботу.

Річний оборот компанії Viessmann складає 1,86 млрд євро, а кількість співробітників нараховує близько 9600 осіб. Компанія Viessmann володіє 24 заводами в 11 країнах. Діє розгалужена мережа великих центрів збуту, не тільки в Німеччині, але і в 74 інших країнах. В усьому світі працюють 120 торговельних філій компанії. Таким чином, компанія Viessmann є великим гравцем на світовому ринку опалювальної техніки, причому 55% обороту підприємства припадає на експорт. Viessmann пропонує своїм партнерам широку програму поставок і спектр послуг, які полегшують їм щоденну роботу.

Компанія Meibes

Компанія Meibes була заснована в 1961 році братами Альфредом та Хельмутом Майбес і на початку своєї діяльності обмежувалась тільки збутом теплотехнічного обладнання. У власній монтажній організації вони швидко зрозуміли слабкі сторони ручного збирання систем опалення. Це спонукало їх відкрити виробниче підприємство з виготовлення готових уніфікованих модулів арматури.

Компанія Purmo

Сьогодні, як і багато років тому, концерн є приватною сімейною фірмою, яка повністю належить сім'ї Реттіг. Для власників концерну надзвичайно важлива родинна атмосфера, яку культивують в усіх фірмах концерну. Концерн зосереджує свою діяльність в різних галузях промисловості - у виробництві обігрівачів, алюмінієвій промисловості, суднобудуванні.

Компанія Fronius International GmbH

Fronius International GmbH - австрійська сімейна компанія, заснована Гюнтером Фроніусом ще в 1945 році. До 1995 року компанія працювала в сфері зарядних пристроїв та зварювального обладнання, де була фактично світовим лідером. В 1995 році було засновано підрозділ Solar Energy & Environment Division, і почато випуск мережевих та гібридних інверторів серій Sunrise і Solarix, що було визнано найбільш інноваційними інверторами на багатьох австрійських та міжнародних спеціалізованих виставках.

Компанія SMA Solar Technology AG

SMA Solar Technology AG - німецька компанія, заснована у 1981 році, один зі світових лідерів за об'ємом виробництва сонячних інверторів. Компанія має виробництва та представництва у більш ніж 20-ти країнах світу, а в штаті корпорації працює більш ніж 3500 співробітників. Обсяг продажів компанії сягнув більше 800 млн. євро в 2014р.

Компанія InvenSor

Компанія InvenSor Німеччина - один з піонерів використання холодильних машин адсорбційного типу. InvenSor GmbH має більше 15 років досвіду в галузі розробки адсорбційних машин та їх використання в системах

опалення і охолодження. Чилери InvenSor об'єднали ноу-хау компанії та надзвичайні властивості цеоліту, встановивши нові стандарти продуктивності, ефективності та сфер застосування систем охолодження з термічним приводом. Основний девіз компанії «Чисте охолодження». Саме тому в установках InvenSor в якості холоагенту використовується вода, без будь яких домішок. Високоєфективні технології зменшують витрати електроенергії та сприяють зниженню шкідливих викидів.

Компанія Polyflam

Компанія Flamespace створена в 1985 році під назвою CDK International, торгова марка Cheminées Polyflam. Компанія безперервно розвивалася і регулярно розробляла інновації, постійно керуючись принципом ефективного, економічного та екологічно чистого опалення. Різні розробки, на які було отримано кілька європейських патентів, були зосереджені в системі дров'яного опалення, яка завдяки таким нововведенням витягує і розподіляє тепло по всьому будинку з найменшими тепловтратами. На сьогоднішній день Cheminées Polyflam випустила в продаж більше 47000 камінів по всій Європі.

Компанія Oventrop

Oventrop являється одним з ведучих виробників арматури для інженерних комунікацій. Якість - це головний критерій, який пред'являється компанією Oventrop до технологічного процесу. Забезпечення робочих місць та захист навколишнього середовища стоять на першому місці в програмі розвитку фірми. Ціль Oventrop - надати всебічну підтримку своїм партнерам по всьому світу.

Компанія Panasonic

Panasonic - ідеї для життя (Panasonic Ideas for Life) - це ціла філософія. Вона служить основою для всієї поточної роботи компанії і для її розвитку в майбутньому. Найбільш відома своєю торгівельною маркою Panasonic, компанія Panasonic Corporation, Ltd є світовим лідером в області розробки і виробництва електронних продуктів для широкого кола покупців, для бізнесу і для промислового споживання.

Компанія Neoclima

Кліматичний бренд NEOCLIMA з'явився на ринку СНД у 2007 році, як результат спільної діяльності російських і українських інвесторів щодо створення високотехнологічного продукту, який за якістю і своїми технічними можливостями перевершував би існуючі аналоги, але не викликав відчуття недоступності. Концепція бренду знайшла відображення у назві NEOCLIMA. Поєднання «NEO» - новий, інноваційний, «CLIMA» - клімат, атмосфера, яка оточує нас.

Компанія Mitsubishi

Mitsubishi Electric говорить: Changes for the Better, що в перекладі з англійської означає «Зміни на краще». І як показує їх практика, системи кондиціонування Mitsubishi Electric - це корінні зміни на краще. Ці кондиціонери створюють ідеальну атмосферу в супермаркетах, готельних комплексах, ресторанах, офісних приміщеннях і, звичайно ж, вдома.

Компанія B&G Raffstore

Компанія «B & G» пропонує Вам самий ефективний метод захисту від сонця - рафштори. Європейськими колегами було доведено, що аналогів у цій сфері просто немає. Величезна кількість позитивних відгуків - тому підтвердження. Наша компанія першою на території України та СНД почала виробництво рафштор (фасадні жалюзі). При цьому, якість продукції відповідає європейській, адже вони використовують матеріали тільки від провідних виробників - Швейцарії, Німеччини та Австрії.

Компанія Heiztechnik

Підприємство Heiztechnik засноване в 2004 році в м. Скаршеви, Польща. Сьогодні персонал компанії налічує 60 співробітників. За процес порізки, гнуття, фарбування, частково зварювання відповідають комп'ютеризовані лінії, а складанням та тестуванням займаються технічні спеціалісти підприємства.

На даний час основними проектами ТОВ «Сахара» є сонячні аквасистеми, теплові насоси, твердопаливні котли та каміни, вентиляція,

фотоелектричні системи, газове обладнання, системи водо- та теплопостачання, ворота та двері.

Також компанія забезпечує гарантійне та сервісне обслуговування обладнання. Кваліфіковані сервісні інженери та великий склад запасних частин гарантують якісний технічний супровід устаткування. Вони пропонують широкий вибір стандартних сервісних договорів та готові запропонувати індивідуальні умови обслуговування, згідно побажань. Також компанія надає певні послуги з: проектування, енергоаудиту, монтажу, сервісного обслуговування.

Таким чином, ТОВ «Сахара» займає вагоме місце на ринку, тому, що воно організоване та діє згідно вимог чинного законодавства, має відповідні дозволи. Стратегічною метою підприємства в сучасних умовах є реалізація стратегії розвитку, однак дане завдання необхідно реалізувати спільно з усіма підприємствами.

3.2. Методика аналізу розрахунків

Основною формою здійснення грошового обігу є розрахунки ТОВ «Сахара», що виникає внаслідок взаємодії з контрагентами, співробітниками, кредитними установами, бюджетом та іншими і формує таким чином потік грошових коштів. Підприємство здійснює розрахунки за такими напрямками, як операційна діяльність, інвестиційна діяльність та фінансова діяльність. Зазвичай операційна діяльність формує основні розрахунки, що призводять до надходження грошових коштів на підприємство, у той час як інвестиційна діяльність при нормальній роботі призводить до відтоку коштів. Щодо успішної фінансової діяльності, то вона направлена на залучення коштів та збереження вартості наявних фінансових ресурсів, а тому в ході розрахунків може забезпечувати як позитивний, так і негативний грошові потоки. Основними формами розрахунків є готівкова та безготівкові форми, тому необхідно розглянути їх детальніше.

Ми встановили, що підприємство з іноземними капіталом ТОВ «Сахара» протягом тривалого періоду часу здійснює діяльність на території України.

Щодо матеріального стану, то ми з'ясували, що підприємству необхідно переглянути політику управління основними засобами – зменшується значення показника оновлення основних засобів та збільшується їх зношення. Негативною тенденцією є стабільна від'ємна рентабельність, а тому необхідно шукати резерви підвищення прибутковості у скороченні собівартості продукції та зменшенні адміністративних витрат. У той же час, відмічаємо постійне підвищення фінансової стійкості, стабільності та автономії. Щодо ліквідності, то протягом 2017 – 2018 років значення показника загальної ліквідності було було здатним повністю відповідати за своїми зобов'язаннями.

ТОВ «Сахара» використовує готівку та валютні рахунки для здійснення розрахунків в національній та іноземній валюті. Дане підприємство проводить активну фінансову діяльність та проводить розрахунки за інвестиційними та операційними напрямками роботи. Щодо джерел надходження коштів на поточний рахунок, то основну роль у формуванні додатної суми відігравали розрахунки із іноземними постачальниками. До основних розрахунків, що призвели до скорочення суми коштів на поточному рахунку у національній валюті належать оплата за придбані товари, роботи послуги, виплати персоналу з оплати праці, податкові платежі та виплати адміністративному персоналу. Окупність та дохідність розрахункових операцій протягом 2017 – 2018 років була від'ємною, проте констатуємо ефективне управління розрахунками. Про це свідчить наростаючий підсумок чистого грошового руху за результати розрахунку підприємства, який жодного разу не перевищував залишок коштів на рахунку. Для початку розглянемо методику розрахунків за імпорнтними операціями. Отже, для розрахунків з іноземними постачальниками за придбані товари використовується рахунок 632 «Розрахунки з іноземними постачальниками». Облік на цьому рахунку ведеться як в національній так і в іноземній валюті тому, заборгованість за придбані товари є монетарною статтею і коли змінюється валютний курс на кінець періоду та на момент розрахунків потрібно робити перерахунок курсової різниці. Розглянемо як

відображається облік імпортерських операцій за умови попередньої поставки на прикладі.

24 лютого підприємство-нерезидент компанія «Energy 3000 solar GmbH» (Австрія) здійснило поставку товарів цього року ТОВ «Сахара» на умовах відстрочення платежу на суму 20000 дол. США. Оплата товарів відбулася 2 травня поточного року. Ставка ввізного мита – 10%, ПДВ 20% - ? грн. Курси НБУ за 1 дол. США: 24 лютого – 26,95 грн., за 1 дол. США, 28 квітня – 27,50 грн., за 1 дол. США, 2 травня – 27,60 грн., за 1 дол. США. Послуги транспортної організації з доставки товарів – 6000 грн.

Таблиця 3.1

Відображення в обліку методики ведення імпортерських операцій
ТОВ «Сахара» за умови відстрочення платежу

№ п/п	Зміст господарської операції	Кореспонденція Рахунків		Сума, дол. США/грн
		Д-т	К-т	
1.	Сплачуємо при митному оформленні ввізне мито (20000x26,95грн.x10%)	377	311	5390
2.	Сплачуємо ПДВ ((20000x26,95грн)+5390)x20%	377	311	10888
3.	Оприбутковуємо імпортерські товари	28	632	<u>20000</u> <u>5390</u>
4.	Нараховуємо та сплачуємо транспортній організації за доставку товару	28	685	6000
		685	311	6000
5.	Сума мита включена до вартості товарів	28	377	5390
6.	Сума ПДВ включена до податкового кредиту	641	377	10888
7.	Відображаємо курсову різницю за кредиторською заборгованістю на кінець кварталу (28 квітня), (20000x(27,50грн.-26,95грн.))	945	632	1100
8.	Погашаємо заборгованість перед нерезидентом (20000x27,60 грн.)	632	312	<u>20000</u> <u>552000</u>
9.	Перераховуємо курсову різницю на дату	945	632	2000

погашення заборгованості			
(27,50грн.-27,60грн.)x20000			

З таблиці бачимо, що в бухгалтерському обліку відстрочення платежу вважається монетарним активом, його вартість перераховується як на дату балансу, так і на дату здійснення розрахунків. Отже, вартість товарів, перерахована на дату митного оформлення є первісною вартістю товару, а сама кредиторська заборгованість підлягає перерахунку як на дату балансу так і на дату розрахунків з нашим нерезидентом. Виділяють попередню оплату іноземному постачальнику та частково попередню оплату. Попередню оплату, відображають в обліку за дебетом рахунку 371 «Розрахунки за виданими авансами» та кредитом 312 «Поточні розрахунки в іноземній валюті» на початок дня дати перерахування коштів. Дебіторська заборгованість, яка виникає за виданим авансом немонетарна стаття, то курсова різниця за нею не розраховується. Первісна вартість товару при подальшому оприбуткуванні розраховується на дату оплати, розглянемо як це відбувається на прикладі.

На умовах передоплати підприємство-нерезидент на умовах передоплати здійснило поставку товару підприємству – резиденту ТОВ «Сахара» на суму 30000 дол. США. На митниці сплачено мито 10%, ПДВ - ?. Перевезення товару здійснюється вже ТОВ «Сахара» (платником податку на загальних підставах). Вартість автоперевезення – 8000 грн. (в.т.ч. ПДВ). Курс НБУ за 1 дол. США: на дату коли була здійснена попередня оплата –26,80грн., а на дату митного оформлення 27,30грн.

Таблиця 3.2

Відображення в обліку ТОВ «Сахара» методики ведення імпорتنих операцій на умовах попередньої оплати

№ п/п	Зміст господарської операції	Кореспонденція Рахунків		Сума, дол. США/грн
		Д-т	К-т	
1.	Перераховуємо попередню оплату	371	312	30000 804000

	іноземному постачальнику (30000x26,80грн.)			
2.	Сплачуємо при митному оформленні ввізне мито (30000x27,30 грн.х10%)	377	311	81900
3.	Сплачуємо ПДВ (30000x27,30грн.)+8190)x20%	377	311	16543

продовження табл. 3.2

4.	Оприбутковуємо імпорتنі товари	28	632	<u>30000</u> 804000
5.	Нараховуємо транспортній організації за доставку товарів	28	685	9500
6.	Відображаємо податковий кредит з ПДВ	641	685	2500
7.	Сплачуємо за доставку транспортній організації	685	311	8000
8.	Включаємо суму мита до вартості товарів	28	377	81900
9.	Включаємо суму ПДВ до податкового кредиту	641	377	16543
10.	Проводимо взаємозалік заборгованості	632	371	<u>30000</u> 804000

Отже, бачимо що при оприбуткуванні товару, який імпортується первісна вартість розраховується з використанням курсу НБУ на дату оплати, а заборгованість нашого нерезидента не перераховується. При розгляді методики імпорتنих розрахунків за умови часткової попередньої оплати, формують первісну вартість товару та розраховують в частині сплаченого авансу та у частині, коли суб'єкт зовнішньоекономічної діяльності оплачує після отримання товарів.

Коли підприємство здійснює експортні операції, суб'єкт господарювання застосовує П(С)БО 21 «Вплив зміни валютних курсів», однак ТОВ «Сахара» подає звітність за Міжнародними стандартами бухгалтерського обліку (МСБО) 21 «Вплив зміни валютних курсів». Розглянемо на прикладі як здійснюються операції з експорту продукції за умови наступної оплати за експортовані товари в бухгалтерському обліку.

ТОВ «Сахара» здійснило операцію з експорту товару на суму 12000дол. США. Нерезидент за умовами зовнішньоекономічного договору оплачує вартість товару за фактом поставки. Митна декларація оформлена 20.12.17р. Курс НБУ на дату оформлення митної декларації – 26,86 грн. за 1 дол. США. Також сплачене мито на суму – 700грн. Курс НБУ на 28.12.17р. – 26,80. Оплата надійшла 14.01.18р. Курс НБУ на день оплати 26,80грн. за 1 дол. США. Розглянемо відображення даних операцій в обліку на табл. 3.3.

Таблиця 3.3

Відображення в обліку ТОВ «Сахара» методики ведення
експортних операцій за наступної умови передоплати

№ п/п	Дата здійснення операції	Зміст господарської операції	Кореспонденція Рахунків		Сума, дол. США/грн
			Д-т	К-т	
1.	20.12.17р.	Відвантажуюмо товар на експорт на дату дня відвантаження за курсом НБУ- 26,86грн.за 1 дол. США (12000x26,86)	362	702	<u>12000</u> 322320
2.	20.12.17р.	Списуємо собівартість відвантаженого товару	902	281	7000
3.	20.12.17р.	Нараховуємо мито	93	377	700
4.	20.12.17р.	Перераховуємо мито	377	311	700
5.	28.12.17р.	Відображаємо курсову різницю на кінець звітного періоду (12000x(26,86грн.- 26,80грн.)	945	362	720
6.	14.01.18р.	Від нерезидента надійшла оплата на поточний рахунок, за курсом НБУ – 26,80грн. за 1 дол. США (12000x26,80грн.)	312	362	<u>12000</u> 321600

Також, хочемо зазначити, що Національним банком України з метою регулювання валютного ринку встановлено норму, надходження в іноземній

валюти підлягають обов'язковому продажу на міжбанківському валютному ринку України та їх розмір становить 75%, а решта використовується відповідно до правил валютного регулювання.

Крім того ТОВ «Сахара» подає повну фінансову звітність яка включає в себе: Баланс, Звіт про фінансові результати, Звіт про рух грошових коштів, Звіт про власний капітал та Примітки до фінансової звітності. Звітним періодом є календарний рік, а проміжна фінансова звітність у складі балансу та звіту про фінансові результати складається ще й щокварталу. Складають фінансову звітність за рік наростаючим підсумком із початку року, а баланс на конкретну дату, за рік — на 31 грудня звітного року (Додаток Г - 3.2., Д - 3.2., Е – 3.2., Ж – 3.2., И – 3.2.). В таблиці 3.4. розглянемо методику із нарахування сплати податків і обов'язкових платежів ТОВ «Сахара».

Таблиця 3.4

Облік розрахунків за податками та платежами ТОВ «Сахара»

№ п/п	Зміст господарської операції	Кореспондуючі рахунки	
		Дебет	Кредет
1.	Відвантажено товар покупцю з наступною оплатою	361 «Розрахунки з вітчизняними покупцями»	702 «Дохід від реалізації товарів»
2.	Нараховано митні збори при імпорті товарів	28 «Товари»	642 «Розрахунки за обов'язковими платежами»
3.	Нараховано митні збори при експорті товарів	93 «Витрати на збут»	642 «Розрахунки за обов'язковими платежами»
4.	Відображено суму податкових зобов'язань з ПДВ при одержанні передоплати	643 «Податкові зобов'язання»	641 «Розрахунки за податками»
5.	Відображено суму ПДВ при відвантаженні раніше оплачених товарів	702 «Дохід від реалізації товарів»	643 «Податкові зобов'язання»

6.	Відображено суму податкового кредиту з ПДВ при сплаті авансу під майбутню поставку товару	641 «Розрахунки за податками»	644 «Податковий кредит»
7.	Відображено суму ПДВ при одержанні товарів за які вже була здійснена оплата	644 «Податковий кредит»	631 «Розрахунки з вітчизняними постачальниками»

В загальному організація обліку потребує, насамперед, вибору форми обліку, що є найбільш зручною для використання на підприємстві. Тому, для правильної організації облікового процесу та для полегшення ведення усіх видів розрахунків для ТОВ «Сахара» такою формою є журнальна з застосуванням бухгалтерської програми «Управління виробничим підприємством для України» (1С: Підприємство 8.2). Адже, враховуючи темпи комп'ютеризації діяльності підприємства, хочеться зазначити що ТОВ «Сахара» користується потенційно можливими перевагами. Перш за все це автоматизована система розрахунків, яка значно скорочує витрати та обсяг необхідного часу для їх здійснення.

Висновок до розділу III

Загалом однією із проблем діяльності компанії ТОВ «Сахара» і всієї країни є невідповідність якості українських товарів та послуг міжнародним стандартам, відсутність вільних коштів на переформування виробництва та модифікацію товарів, відсутність коштів на закріплення на міжнародному ринку. Тому, ТОВ «Сахара» вважає, що одним з можливих шляхів до вирішення вищезазначеної проблеми є визначення спеціалізації української економіки, тобто зосередження діяльності на одній або деяких основних сферах. Так, це може мати негативний ефект, але розглянемо спеціалізацію як початковий крок до розвитку економіки в цілому, а не як самоціль. В короткостроковій перспективі зосередження фінансових та людських ресурсів в одній сфері економіки призведе з одного боку до дисбалансу, з іншого ж боку – до здобуття певної переваги серед конкурентів на міжнародному ринку.

Процес інтеграції стосується не тільки відносин між країнами, а ще й сфер виробництва, отже в довгостроковій перспективі одна добре розвинена галузь позитивно вплине спочатку на розвиток суміжних галузей, а з часом і на економіку взагалі. Звісно, такий план дії потребує ретельної підготовки. По-перше, це детальне дослідження слабких та сильних сторін національної економіки. По-друге, створення державою певних програм підтримки підприємницької діяльності, безперервна робота цих програм та постійне активне залучення нових ресурсів і використання нових можливостей розвитку. По-третє, постійний моніторинг сучасних трендів, їх своєчасна імплементація та адаптування під українські реалії. Під трендами маються на увазі інновації і

відкриття, які можуть бути корисними для підвищення ефективності підприємницької діяльності та виробництва товарів.

Отже, існуючі проблеми виходу нашого підприємства на зовнішній ринок наразі є важливим питанням, яке потребує відповіді. В сучасних умовах інтеграції країн Україна не може зостатися осторонь, ризикуючи не реалізувати свій виробничий потенціал. Шляхи успішної співпраці українського та закордонного ринків потребують глибокого опрацювання та пошуку оптимального варіанту вирішення як проблеми експорту, так і проблеми нестабільності української економіки взагалі.

РОЗДІЛ IV

ОПОДАТКУВАННЯ РОЗРАХУНКІВ У МІЖНАРОДНІЙ ДІЯЛЬНОСТІ

4.1. Система оподаткування зовнішньоекономічних операцій

При здійсненні зовнішньоекономічної діяльності принципи оподаткування викладені в Законі України "Про зовнішньоекономічну діяльність". Основними принципами оподаткування суб'єктів зовнішньоекономічної діяльності є те, що ставки податків встановлюються і скасовуються Верховною Радою України за поданням Кабінету Міністрів України, рівень оподаткування встановлюється виходячи з необхідності досягнення самоокупності і самофінансування суб'єктів зовнішньоекономічної діяльності та з метою бездефіцитності платіжного балансу України, стабільність кількості видів і розмір податків гарантуються державою на строк, не менш як 5 років, Україна самостійно встановлює і скасовує податки і пільги для суб'єктів зовнішньоекономічної діяльності України, також ставки податків є однаковими для всіх суб'єктів зовнішньоекономічної діяльності та забороняється встановлювати інші податки. Тому, у сфері оподаткування

виділяють наступні види зовнішньоекономічних операцій рис.4.1.

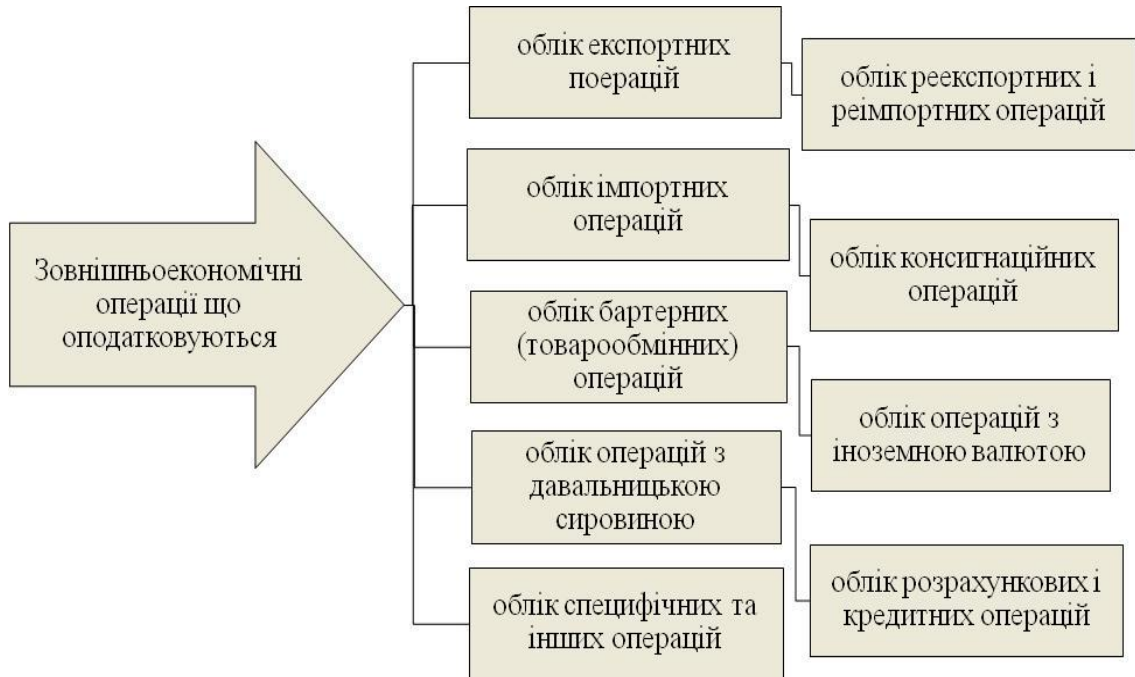


Рис. 4.1 Види оподаткування зовнішньоекономічних операцій

Доходи від експортних операцій оподатковуються та регулюється відповідно до Податкового кодексу [5] доходи, які отримані або нараховані платником податку в іноземній валюті у зв'язку з продажем товарів, виконанням робіт, наданням послуг, у частині їхньої вартості, що не була сплачена в попередніх звітних податкових періодах, перераховуються в національну валюту за офіційним курсом національної валюти до іноземної валюти, який діяв на дату визнання таких доходів, а в частині раніше отриманої оплати – за курсом, що діяв на дату її отримання.

Це означає, що за умови отримання попередньої оплати за експортований товар зазначена сума не включається до доходів для цілей оподаткування, оскільки дохід від реалізації товарів за Податковим кодексом визнається на дату переходу до покупця права власності на товар. При частковій попередній оплаті сума доходу визначається: за курсом НБУ на дату отримання попередньої оплати (в частині вартості товарів, яка була оплачена у звітному періоді, що передує періоду, в якому визнано дохід) і за курсом НБУ на дату визнання доходів (у частині вартості товарів, які не були попередньо

оплачені або за які була отримана попередня оплата у звітному періоді, в якому визнано дохід).

Отже, дохід від реалізації товарів визнається за датою переходу покупцеві права власності на такий товар, а дохід від надання послуг і виконання робіт за датою складення акту або іншого документа, оформленого відповідно до вимог чинного законодавства, який підтверджує виконання робіт або надання послуг. Щодо визнання витрат при експорті, то відповідно до Податкового Кодексу витрати, які формують собівартість реалізованих товарів, включаються до витрат того звітного періоду, в якому визнано доходи.

Розглянемо податкові зобов'язання щодо ПДВ. Всі операції по вивезенню товару у митному режимі експорту за межі державного кордону України є об'єктом обкладення ПДВ. При цьому застосовується нульова ставка. Товари вважаються експортованими платником податків за межі митної території України, якщо їх експорт засвідчене належним чином оформленою митною декларацією. Отже, податкові зобов'язання виникають лише після фактичного перетину товарами митного кордону України, який оформляється митною декларацією. Таким чином, при експорті товарів податкові зобов'язання у продавця не виникають ні на дату отримання передоплати, ні на дату відвантаження товару.

База оподаткування операцій з постачання товарів чи послуг визначається, виходячи з їх договірної вартості, але не нижче від звичайних цін з урахуванням загальнодержавних податків та зборів. До складу договірної вартості відносяться будь-які суми коштів, вартість матеріальних і нематеріальних активів, що передаються платнику податку безпосередньо покупцем або через будь-яку третю особу у зв'язку з компенсацією вартості товарів або послуг.

Розглянемо, застосування нульової ставки до супутніх послугекспорту товару. Під даним видом послуг розуміють послуги, вартість яких включається відповідно до норм митного законодавства до митної вартості товарів, що

експортуються. Підставою для застосування нульової ставки ПДВ та нарахування податкових зобов'язань виділяють три основні документи:

- виписка з банку;
- митна декларація;
- зовнішньоторговельний контракт.

Якщо поставка товарів була здійснена на митній території України, то зазначена операція є об'єктом оподаткування ПДВ за ставкою 20% договірної вартості. Пізніше виписуються податкові накладні на суму експортованих товарів, які потім реєструються в реєстрі та з якого показники переносяться в декларацію з ПДВ. Ще одним обов'язковим платежем є мито.

Мито – це загальнодержавний податок, який нараховується і сплачується відповідно до кодексів, законів України та міжнародних договорів, згода на обов'язковість яких надана Верховною Радою України. В Україні виділяють наступні види мита: ввізне мито, вивізне мито, сезонне мито та такі особливі види мита як спеціальне, антидемпінгове, компенсаційне. Базою оподаткування митом є митна вартість товарів. Об'єктами оподаткування митом є товари, митна вартість яких перевищує еквівалент 100 євро.

Певні особливості оподаткування існують і щодо акцизного податку, а саме при експорті підприємствами-виробниками підакцизних товарів за іноземну валюту акцизний податок не сплачується за наявності підтвердженої митними органами митної декларації. У разі реалізації підакцизних товарів на експорт за іноземну валюту підприємствами, які придбали товар за цінами з акцизним податком, суми такого акцизного податку повертаються, виходячи з митної вартості пропорційно до суми іноземної валюти, яка фактично надійшла на рахунок підприємства, але не більше від суми акцизного податку, сплаченого до бюджету виробником або постачальником підакцизного товару.

Операції пов'язані з імпортом для цілей оподаткування відображаються платниками податку на прибуток відповідно до норм Податкового кодексу а саме за загальним принципом формування витрат. Також важливим при визнанні витрат для цілей оподаткування є валютний курс. Окрім того, при

ввезенні товарів на митну територію України сплачуються наступні митні платежі: мито, акцизний податок та податок на додану вартість.

При ввезенні товарів у митному режимі імпорту вони стають об'єктом обкладання податку на додану вартість за ставкою 20%. При визначенні бази оподаткування перерахунок іноземної валюти в національну валюту здійснюється за офіційним курсом національної валюти до цієї валюти, встановленим Національним банком України, що діє на день подання митної декларації.

Для послуг, які постачаються нерезидентами на митній території України, базою оподаткування є договірна вартість таких послуг з урахуванням податків та зборів, за винятком податку на додану вартість, що включаються до ціни постачання відповідно до законодавства. Визначена вартість перераховується в національну валюту за валютним курсом Національного банку України на дату виникнення податкових зобов'язань. У разі отримання послуг від нерезидентів без їх оплати база оподаткування визначається, виходячи зі звичайних цін на такі послуги без урахування податку.

Датою виникнення податкових зобов'язань у разі ввезення товарів на митну територію України є дата подання митної декларації для митного оформлення. Датою виникнення податкових зобов'язань за операціями з постачання послуг нерезидентами, місцем надання яких є митна територія України, вважається дата списання коштів з банківського рахунка платника податку в оплату послуг або дата оформлення документа, що засвідчує факт постачання послуг нерезидентом, залежно від того, яка з подій відбулася раніше.

Для операцій із ввезення на митну територію України товарів та з постачання послуг нерезидентом на митній території України датою виникнення права на віднесення сум податку до податкового кредиту є дата сплати податку за податковими зобов'язаннями. Документом, що підтверджує це право, є належним чином оформлена митна декларація, що свідчить про сплату ПДВ. Розглянемо формулу обчислення суми ПДВ:

$$\text{Спдв} = (B + Ca + M) \times 20\%, \quad (4.1)$$

де: Спдв – сума податку на додану вартість;

B – договірна вартість;

Ca – сума акцизного податку;

M – сума ввізного мита.

На товари, які ввозяться на митну територію України встановлюється ввізне мито. Також, розглянемо на прикладі формули обчислення суми ввізного (вивізного) мита щодо товарів, які обкладаються ввізним (вивізним) митом за ставками у відсотках до митної вартості товару:

$$C_{Ma} = (B \times Ma) : 100, \quad (4.2)$$

де C_{Ma} – сума ввізного (вивізного) мита;

B – митна вартість товару (в грн.);

Ma – ставка ввізного (вивізного) мита, встановлена у відсотках до митної вартості товару.

При нарахуванні сум увізного мита, справлених за специфічними ставками, установленими в грошовому виразі за кілограм маси товару, або комбінованими ставками зі специфічною складовою в грошовому виразі за кілограм маси товару, як розрахункова база використовується маса товару з урахуванням первинної тари (упаковки) цього товару, яка невіддільна від товару до його споживання і в якій товар подається для роздрібного продажу.

Щодо товарів, які обкладаються ввізним (вивізним) митом за ставками в євро за одиницю товару, основою для нарахування є відповідна кількість товару або фізична характеристика товару в натуральному виразі.

Обчислення суми ввізного (вивізного) мита щодо товарів, які обкладаються ввізним (вивізним) митом за ставками в євро за одиницю товару, здійснюється за формулою:

$$C_{Mc} = H \times Me \times K_e, \quad (4.3)$$

де: C_{Mc} – сума ввізного (вивізного) мита;

H – кількісна або фізична характеристика товару в натуральному

виразі; M – ставка ввізного (вивізного) мита в євро за одиницю товару;

Кє – курс євро, встановлений Національним банком України на день прийняття митної декларації.

Щодо акцизного податку, то об'єктом оподаткування є вартість товарів, які імпортуються на митну територію України. Ставки акцизного збору встановлюються або у відсотках до бази оподаткування, або у фіксованих сумах, при цьому:

- базою для нарахування акцизного податку із застосуванням ставки у фіксованих сумах при ввезенні товарів є їх вага, обсяг, кількість або інший натуральний показник, визначений у фізичних одиницях виміру, встановлених відповідними законами України;
- базою для нарахування акцизного податку із застосуванням ставки акцизного збору в відсотках є вартість товарів за встановленими імпортером максимальними роздрібними цінами на них без урахування податку на додану вартість і акцизного податку.

Наступними операціями, які також підлягають оподаткуванню є бартерні (товарообмінні) операції. Бартер - це одна із форм розрахунків між контрагентами. У першу чергу це дає економію грошових коштів: адже розрахунки за такою угодою здійснюються у негрошовій формі. Договір бартеру є підвидом договору про купівлю-продаж, договору поставки, договору контракції. Податок на додану вартість в операціях справляється за загальними правилами. Відповідно базою для ПДВ буде договірна вартість, але не нижча від звичайної ціни. Якщо обмін за бартерною угодою здійснюється з частковою доплатою, така компенсація є складовою договірної вартості.

При здійсненні операцій з давальницькою сировиною чинним законодавством передбачено розрахунки як в грошовій, так і в негрошовій формі. Відповідно до Податкового кодексу об'єктом оподаткування ПДВ є операції з постачання товарів та послуг. Згідно з цього Кодексу постачання товарів - це передача права на розпоряджання товарами як власник, у тому числі продаж, обмін чи дарування такого товару, а також постачання товарів

за рішенням суду. Згідно з Кодексу датою виникнення податкових зобов'язань є дата події, що сталася раніше:

- дата зарахування коштів від покупця на розрахунковий рахунок або дата їх оприбуткування в касу як сплата за товари та послуги;
- дата відвантаження товару.

Виконавець нараховує ПДВ на послуги з переробки давальницької сировини на загальних підставах. Правила визначення бази оподаткування ПДВ встановлені відповідно до Податкового кодексу. Відповідно, на дату виникнення податкових зобов'язань платник податку зобов'язаний скласти податкову накладну в електронній формі з дотриманням умови щодо реєстрації у порядку, визначеному законодавством, електронного підпису уповноваженої платником особи та зареєструвати її в Єдиному реєстрі податкових накладних у встановлений Кодексом термін.

Сума ПДВ, нарахована або сплачена при здійсненні операції з постачання послуг з переробки сировини включається до складу податкового кредиту платника податку, який отримав такі послуги. При цьому датою виникнення права на віднесення сум ПДВ до складу податкового кредиту є дата події, що відбулася раніше:

- дата списання коштів з банківського рахунку платника податку на оплату товарів чи послуг;
- дата отримання платником податку товарів чи послуг, що підтверджено податковою накладною.

Щодо оподаткування операцій з реекспорту та реімпорту, то операції з вивезення товарів у митному режимі реекспорту підлягають звільненню від оподаткування податку на додану вартість. Якщо платник податку за такими товарами скористався своїм правом на податковий кредит і в подальшому здійснює їх вивезення у митному режимі реекспорту, то у податковому періоді, на який припадає таке вивезення, платник повинен здійснити нарахування податку на додану вартість. При цьому податкові зобов'язання з ПДВ нараховуються у розмірі сум ПДВ, що були включені платником до складу

податкового кредиту та сплачені до бюджету по операції з тимчасового ввезення товару.

Отже, платник податку за операцією з вивезення товарів в митному режимі реекспорту на дату виникнення податкових зобов'язань з ПДВ складає та реєструє в ЄРПН дві податкові накладні:

- одну на дату фактичного вивезення товарів за межі України, зафіксовану в митній декларації;
- другу - не пізніше останнього дня звітного податкового періоду на загальну суму частки сплаченого податку під час тимчасового ввезення товарів.

Згідно ПКУ операції з ввезення товарів у митному режимі реімпорту звільнюються від оподаткування ПДВ, крім операцій із ввезення що оподатковуються ПДВ за ставкою 20% або 7%. Податковий кредит за такою операцією визначається на загальних підставах, а саме:

- визначено, що до податкового кредиту відносяться суми ПДВ, сплачені в разі ввезення товарів на митну територію України;
- згідно з датою віднесення сум ПДВ до податкового кредиту є дата сплати ПДВ на митниці за податковими зобов'язаннями, що виникли на дату подання митної декларації для митного оформлення;
- сума ПДВ, сплачена на митниці, має бути підтверджена митною декларацією.

При оподаткуванні консигнаційних операцій ввезенні товари та їх розміщення у режимі митного складу застосовується умовне повне звільнення від обкладання податком на додану вартість. При подальшому оформленні митної декларації у режимі імпорту ПДВ сплачується у загальному для імпорту порядку за датою подання митної декларації до оформлення. Після сплати ПДВ у підприємства-резидента виникає право на податковий кредит за цим податком, як і при звичайному імпорті товарів. Винагорода консигнатора-резидента є об'єктом обкладання ПДВ, а податкові зобов'язання нараховуються за основною ставкою за правилом першої події.

До доходів посередника-консигнатора не включаються кошти і вартість майна, отримані в рамках договору консигнації, а платежі в розмірі вартості товарів на користь консигнанта не включаються до складу витрат. Однак у складі доходів і витрат посередник відображає суму винагороди і пов'язані з консигнацією витрати, які за умовами договору здійснюються за його рахунок, а також курсові різниці від перерахунку заборгованості за посередницькі послуги і фінансовий результат від продажу іноземної валюти. До витрат консигнатора – резидента можуть включатися суми мита, сплачені при ввезенні товарів на умовах комісії. Виручка від реалізації товарів, переданих від нерезидента резидентові, не є доходом, отриманим нерезидентом із джерел походження з України. Якщо резиденти надають посередницькі послуги в межах звичайної діяльності, то податок з доходу нерезидентів не сплачується.

Оподаткування операцій з розрахунками в іноземній валюті належить до оподаткування операцій особливого виду, яке полягає в тому, що доходи, отримані чи нараховані платником податку в іноземній валюті у зв'язку з продажем товарів, виконанням робіт, наданням послуг, в частині їхньої вартості, яка не була сплачена в попередніх звітних податкових періодах, перераховуються в національну валюту за офіційним курсом національної валюти до іноземної валюти, що діяв на дату визнання таких доходів, а в частині раніше отриманої оплати - за курсом, що діяв на дату її отримання. При цьому позитивне значення, що виникає при перерахунку курсових різниць, враховується у складі доходів платника податку, а збиток або від'ємне значення курсових різниць - у складі витрат платника податку.

Попередня оплата за товари, роботи, послуги, отримана від покупця-нерезидента, у повному обсязі відображається у складі доходів за датою переходу права власності на такі товари або за датою підписання акту виконаних робіт, наданих послуг за офіційним курсом Нацбанку України на дату отримання попередньої оплати.

У разі якщо попередню оплату за товари, роботи, послуги отримано від нерезидента частково, то доходи відображаються в частині отриманого авансу

із застосуванням валютного курсу, що діяв на дату отримання такої частини авансу, в неоплаченій частині - за курсом Нацбанку України, що діяв на дату здійснення операції.

При оподаткуванні розрахункових та кредитних операцій для цілей оподаткування податком на прибуток до складу доходів та витрат включаються доходи і витрати у вигляді курсових різниць, отриманих від перерахунку заборгованості за фінансовим кредитом в іноземній валюті.

Отже, основними законами які регулюють оподаткування зовнішньоекономічної діяльності підприємств, є закони України "Про оподаткування прибутку підприємств" і "Про податок на додану вартість". Якщо міжнародним договором, ратифікованим Верховною Радою України, встановлено інші правила, ніж ті, що передбачені цими законами, то застосовуються норми міжнародного договору. Однак у разі укладення договорів з нерезидентами не дозволяється включення до контракту податкових застережень, згідно з якими підприємства, що виплачують доходи, беруть на себе зобов'язання щодо сплати податків на доходи нерезидентів.

4.2. Облік розрахунків за податками і платежами

Облік розрахунків платників податків з бюджетами різних рівнів останнім часом піддаються критиці як з боку керівників господарських структур, так і з боку податкової адміністрації. У наукових і практичних публікаціях по-різному трактують існуючі методи обліку розрахунків із фінансовими органами держави, визначення кінцевих фінансових результатів і податкових зобов'язань.

Тому основною їх метою є всебічний розгляд економічних і організаційних засад обліку розрахунків підприємства за податками і платежами.

Під податками розуміють обов'язкові платежі підприємств до бюджету. При сплаті цих платежів може виникати як податковий кредит так і податкове зобов'язання. Податковий кредит – це сума, на яку платник податку має право зменшити податкове зобов'язання звітного періоду, а податкове зобов'язання –

це загальна сума податку нарахована чи одержана платником податку у звітному податковому періоді. Давно відомо, що податкова система нашої країни почала існувати одночасно з розбудовою держави. В основу її створення покладено загальні принципи побудови системи оподаткування, які відпрацьовані в багатьох країнах світу протягом століть, а саме:

- обов'язковість податків;
- економічна ефективність;
- соціальна справедливість;
- поєднання інтересів держави, регіонів, підприємств і громадян, що закріплені законодавчо.

Для узагальнення інформації про розрахунки підприємства за усіма видами платежів до бюджету, включаючи податки з працівників підприємства, та за фінансовими санкціями, які є доходом бюджету, призначено рахунок 64 "Розрахунки за податками й платежами".

Первинними документами для нарахування податків є розрахунки бухгалтерії, з розрахунків з ПДВ - податкові накладні, а для нарахування митних платежів - вантажна митна декларація. Перерахування податків та обов'язкових платежів здійснюється на підставі платіжних доручень. Крім того, про сплату податків можуть свідчити виписки банку. Відповідно до чинного податкового законодавства у складі розрахунків за податками відображаються розрахунки як за загальнодержавними податками (ПДВ, акцизним збором, податком на прибуток, прибутковим податком з громадян, платою за землю, податком з власників транспортних засобів та інших самохідних машин і механізмів, митом, єдиним податком, фіксованим сільськогосподарським податком), так і місцевими (комунальним податком і податком з реклами). Щодо податкові зобов'язання та податковий кредиту – то їх вважають особливим видом розрахунків. Ці розрахунки призначені для забезпечення обліку податкових зобов'язань з ПДВ, що виникають при отриманні передплати, та податкового кредиту, право на який з'являється при оплаті без отримання товарів. Сума прибутку, яка підлягає оподаткуванню за даними

податкових розрахунків, як правило, не збігається з сумою прибутку, отриманого за даними фінансового обліку.

До загальнодержавних обов'язкових платежів належать митні збори, збір за спеціальне використання лісових ресурсів, збір за спеціальне використання водних ресурсів, збір за геологорозвідувальні роботи, рентна плата за нафту та природний газ, збір за забруднення навколишнього середовища, збір на розвиток виноградарства, садівництва та хмелярства, державне мито.

До місцевих зборів належать: збір на паркування автотранспорту, ринковий збір, курортний збір, збір на право використання місцевої символіки, збір на право проведення кіно- і телезйомок, збір на проведення місцевого аукціону, збір на проїзд територією прикордонних областей автотранспорту, що прямує за кордон, збір за видачу дозволу на розміщення об'єктів торгівлі та сфери послуг. У складі обов'язкових платежів відображаються розрахунки зі штрафів, пені, неустойок, за неправильне нарахування та несвочасну сплату податків, обов'язкових платежів.

Актуальність цього питання посилюється тим, що в сучасних умовах здійснюється адаптація існуючої системи обліку та контролю до міжнародних стандартів, впроваджуються у практику нові підходи і методики організації обліку ресурсів суб'єктів господарювання й контролю за їхнім використанням, підвищується роль обліку в управлінні виробництвом. Зростає роль податкового обліку у розв'язанні економічних проблем на сучасному етапі розвитку економіки держав, яка зумовлює необхідність удосконалення обліку взаєморозрахунків з бюджетом держав в процесі формування й використання фінансових ресурсів підприємницьких структур. Чітка і прозора побудова обліку підвищує його роль як основного засобу контролю за ефективним використанням матеріальних, трудових і фінансових ресурсів підприємств.

Висновки до розділу IV

Для забезпечення виконання державами своїх функцій вони повинні мати відповідні грошові ресурси, які акумулюються в державному бюджеті країн. Як вже відомо головним джерелом надходження цих коштів є податкові платежі.

Податки дуже складна й надзвичайно впливова на всі економічні явища та процеси фінансова категорія. Це - обов'язковий елемент економічної системи держави незалежно від того, яку модель економічного розвитку вона вибирає, які політичні сили перебувають при владі. Відсутність податків паралізує фінансову систему держави в цілому, робить її неієздатною і в кінцевому підсумку - позбавленою будь-якого сенсу. За своїм економічним змістом податки - це фінансові відносини між державою і платниками податків з приводу примусового відчуження частини знову створеної вартості з метою формування централізованих фондів грошових ресурсів, необхідних для виконання державою своїх функцій.

Стягнення державами на користь суспільства певної частки вартості у вигляді обов'язкового внеску становить сутність податку. Незалежно від об'єкта

оподаткування загальним джерелом податкових надходжень є валовий внутрішній продукт. Податки не єдина форма акумуляції грошових коштів бюджетом та іншими державними фондами, адже існують ще й обов'язкові платежі.

Основним характерними особливостями податку в порівнянні з обов'язковими платежами є те, що вони справляються на умовах безповоротності та мають односторонній характер, а також можуть бути сплачені лише до бюджету а не до іншого грошового фонду, не мають цільового призначення та є виключно атрибутом держави і базуються на актах вищої юридичної сили.

Висновки та пропозиції

В умовах глобалізаційних перетворень та поглиблення взаємозв'язків між країнами, Україна, як країна з відкритою економікою, є її активним учасником. Тому залучення нашої країни до міжнародної торгівлі дасть змогу не лише більш ефективно використовувати наявні в країні ресурси, а й долучатися до процесів науково-технічного прогресу, задоволення її населення продукцією чи послугами іноземних контрагентів, спектр яких не представлений на вітчизняному ринку тощо.

В результаті, такий обмін та поживлення інтересу до нього викличе необхідність дослідження форм міжнародних розрахунків при здійсненні експортно-імпортних операцій, можливості застосування тієї чи іншої форми на практиці, переваг та недоліків кожної з них. Сьогодні, дане питання є особливо важливим для України, оскільки наша економіка націлена на активну участь в міжнародній торгівлі шляхом поглиблення експортної орієнтації вітчизняними підприємствами. Загалом, виникнення міжнародних розрахунків пов'язане з розвитком та поглибленням процесу інтернаціоналізації товарного виробництва, під час здійснення якого відбивається відносна відособленість

руху грошей в міжнародному обороті шляхом неспівпадіння періоду виробництва та безпосередньої реалізації товарів, віддаленості ринків збуту. Міжнародні розрахунки націлені охоплювати розрахунки по зовнішній торгівлі товарами і послугами, а також некомерційними операціями, кредитами і руху капіталів між країнами.

Також, ми розглянули і дослухалися до думок різних вчених щоб поглибити свій рівень знань щодо міжнародних розрахунків. Проте, в своїх наукових працях вони розглядають міжнародні розрахунки переважно з організаційно-технічної точки зору, надаючи практичні рекомендації лише щодо використання окремих форм міжнародних розрахунків. Поряд з тим, в умовах турбулентності ринкового середовища та поступової інтеграції української економіки у глобальний економічний простір дана проблематика потребує дослідження не лише з огляду теоретично-технічного аспекту, а й особливостей правового підґрунтя, як обов'язкової передумови легітимності здійснення фінансових взаєморозрахунків між вітчизняними та іноземними контрагентами.

Також, ми ознайомилися із основними формами розрахунків, зокрема з такими як: банківський переказ, розрахунки за відкритим рахунком, акредитивом, інкасо та іншими комбінованими формами розрахунків. Безпосередньо ми бачимо, що існує пряма залежність між наявними ризиками та швидкістю здійснення операцій, тому чим надійніше захищає та чи інша форма розрахунків учасників угоди, тим тривалішим є період між відвантаженням товару та фактичним здійсненням платежу за нього. Саме тому, ми розглянули більш детально кожну з форм міжнародних розрахунків.

На нашу думку важливу увагу слід звернути також і на сучасний стан електронної комерції та платіжні системи, які обслуговують товарні потоки в мережі Інтернет.

Через виняткову значимість відносин у сфері електронної комерції для становлення конкурентоздатної ринкової економіки будь-яка цивілізована держава має сприяти їх розвитку. Для цього необхідно розробляти основні

процедури і принципи здійснення електронної комерції, та передбачати рівні юридичні гарантії та судовий захист для всіх її учасників. При цьому слід враховувати, що особливістю правовідносин, які мають бути врегульованими, є те, що вони здебільшого мають екстериторіальний характер. Однобічне застосування державою правових норм, які регулюють подібні відносини, без урахування досвіду міжнародної практики і законодавства інших країн, буде неефективним. Про це свідчать багаторазові безуспішні спроби таких країн, як США і Великобританія поширити свою систему права і законодавство на відносини щодо врегулювання конфліктів у мережі Інтернет.

У світі вже почалася активна робота зі створення належного правового забезпечення електронної комерції, хоча можна з упевненістю сказати, що законодавство будь-якої країни, у тому числі й США та Великобританії, які прийнято вважати батьківщиною електронної комерції, перебуває на початковому етапі формування. Незважаючи на це поряд з міжнародним правом активно розвивається і національне законодавство окремих країн світу. Приймаються закони, що регулюють діяльність у сфері Інтернет.

Особливу увагу також хочемо звернути на аналізі правового поля застосування нових засобів платежу, а саме біткоїн - глобальну валюту, яка будується на розподіленому обчисленні замість золота та банків. По всьому світі більше 40 мільйонів людей використовують криптовалюти як засіб платежу, об'єкт для інвестицій, досліджень та інших цілей, а Україна знаходиться на 11 місці в світі за кількістю користувачів цієї технології. Також з нашої країни походять декілька компаній, що є лідерами у своїй сфері. Одна з найбільших компаній-виробників обладнання для майнінгу та найбільший у світі пул майнерів створені українцями.

Успіхи українських компаній на світовому ринку криптовалют дозволяють нам впевнено припустити, що сектор фінансових послуг, пов'язаних з цією технологією може стати локомотивом української економіки та зробити нашу державу однією з найбільш фінансово інноваційних країн у світі. Жодна з розвинутих країн не забороняла використання криптовалют.

Міністерство фінансів офіційно визнало Bitcoin фінансовим інструментом та внесло відповідні зміни у Банківський кодекс.

Необхідно відзначити, що в даний момент нам ще важко говорити про сформовану систему правових актів, що регулюють здійснення міжнародних безготівкових розрахунків в Україні. Незважаючи на позитивні тенденції правового регулювання, вітчизняне законодавство в області безготівкових розрахунків далеко від досконалості. Врегулювання правового статусу Bitcoin в Україні не підлягає сумніву. В даний час Національному Банку України необхідно проведення круглого столу зі спільнотою щодо статусу криптовалют у нашій державі з метою розробки правових заходів для найбільш ефективно використання біткойн для задоволення кінцевими споживачами своїх потреб.

Також з посиленням інтеграційних процесів у світовій економіці ставлять нові вимоги до розвитку та функціонування національних економічних систем, зокрема у сфері оподаткування. Світова економічна наука відводить державі провідну роль у розробці і реалізації національної зовнішньоторговельної політики. Це пов'язано не лише з тим, що експорт та імпорт товарів становлять вагомую частину валового внутрішнього продукту в експортно-орієнтованих економіках, до яких належить і наша країна, але й зростаючою взаємозалежністю економічних процесів у кожній країні в епоху глобалізації.

Соціально-економічний розвиток у країнах з трансформаційною економікою, до яких належить і Україна, засвідчив різну міру податкового регулювання і ролі, яка йому надавалась. Очевидним стало й те, що сучасні податкові реформи повинні набувати нового змісту й сприяти формуванню ефективного регулювання зовнішньоекономічних операцій, враховуючи особливості соціально-економічного розвитку України, стан реформування економіки, рівень конкурентоспроможності вітчизняного виробництва, його інвестиційні та інноваційні можливості.

Однак, малодослідженими залишаються питання ефективного використання інструментарію оподаткування суб'єктів зовнішньоекономічного

простору, потребує сучасних підходів обґрунтування фіскально-регулюючих аспектів узгодження інтересівучасників зовнішньоекономічної діяльності. Водночас необхідно удосконалити методику проведення оцінювання ефективності оподаткування зовнішньоекономічної діяльності з урахуванням актуальних змін у сфері податкового та митного регулювання відповідно до умов сьогодення.

Список використаної літератури

1. Accounting in Ukraine under implementation of the European legislation: monograph / M.Luchko, N. Khorunzhak, I. Benko [et al.]; under the guidance M. Luchko. - Ternopil : TNEU, 2017. - 232 p.
2. Булатів А.С. Економічний аналіз діяльності підприємств: навч. посіб. [Текст] / А.С. Булатів. - К.: Знання, 2017. - 408с.
3. Бутинець Ф.Ф. Бухгалтерський облік у зарубіжних країнах: [Навчальний
4. посібник для студентів вищих навчальних закладів спеціальності 7.050106 “Облік і аудит”] / Ф.Ф. Бутинець, Л.Л. Горецька. – Житомир: ПП “Рута”, 2017. – 544 с.
5. Бутинець Ф.Ф. Організація бухгалтерського обліку. - Житомир: ПП «Рута», 2014. - 592 с.
6. Бухгалтерський фінансовий облік: теорія та практика : навч. практич. пос. / Н.І. Верхоглядова, В.П. Шило, С.Б. Ільїна та ін. – К. : Центр учбової літератури, 2015. – 536 с.
7. Бенько І. Д.Облік, аналіз і аудит в контексті Європейської інтеграції України. Особливості застосування міжнародних стандартів фінансової звітності у телекомунікаційних компаніях: моногр. / за заг. ред. М. С. Пашкевич; Мін-во освіти і науки України, Нац. гірн. ун-т. – Дніпропетровськ: НГУ, 2015. – 361 с.
8. Береславська О.І. Міжнародні розрахунки та валютні операції: Навч. посібник / Береславська О.І., Наконечний О.М., Пясецька М.Г. та ін; За заг. ред. М.І. Савлука. – К.: КНЕУ, 2016. – 392 с.
9. Бураковський І. Теорія міжнародної торгівлі. - К.: Основи, 2014.
10. Боринець С. Я. Міжнародні валютно-фінансові відносини: Підручник. - 4-те вид., перероб. і доп. - К.: Знання, 2015. - 409 с.
11. Верига Ю. А. Облік у зарубіжних країнах: навч. посіб. / Ю. А. Верига. – К. : Центр навч. літ., 2016. – 216 с.

12. Войнаренко М. П. Міжнародні стандарти фінансової звітності та аудиту: навч. посіб. / М. П. Войнаренко, Н. А. Пономарьова, О. В. Замазій. – К. : Центр учб. літ., 2016. – 488 с
13. Войнаренко М. П. Системи обліку в Україні: трансформація до міжнародної / М. П. Войнаренко. - К. : Наукова думка. - 2016. - 215 с.
14. Голов С.Ф. Бухгалтерський облік та фінансова звітність за міжнародними стандартами: [Практичний посібник] / С.Ф. Голов, В.М. Костюченко. – К.: Лібра, 2014. – 880 с.
15. Голов С. Ф. Трансформації фінансової звітності українських підприємств звітність за міжнародними стандартами фінансової звітності: методич. посіб. / С. Ф. Голов, В. М. Костюченко, О. М. Кулага. – Вінниця: Консоль, 2014. – 267 с.
16. Губачова О.М. Облік у зарубіжних країнах : навч. посіб. / О.М. Губачова, С.І.Мельник. – К. : Центр учбової літератури, 2016. – 430 с.
17. Гуцул І. А. Податок на додану вартість як регулятор зовнішньоекономічних операцій / І. А. Гуцул // Економічний і соціальний розвиток України в ХХІ столітті: національна візія та виклики глобалізації : зб. тез допов. Одинад. міжнар. наук.-практ. конф. молод. вчен. (м. Тернопіль, 13–14 берез. 2016 р.). – Тернопіль : Вектор, ТзОВ «Видавництво Астон». – Ч. 2. – С. 34–36 (0,12 д.а.).
18. Гуцул І. А. Удосконалення митного регулювання в Україні в контексті використання зарубіжного досвіду / І. А. Гуцул // Vědaavznik – 2015/2016 Materialy IX mezinárodní vědecko – praktická konference. – Díl 2. Ekonomické vědy (21.12.2015 – 05.01.2016). – Praha. Publishing House «Education and Science». – Str.11–14 (0,22 д.а.).
19. Дахно І. Міжнародна економіка : Навч. посіб./ Іван Дахно, Юлія Бовтрук,; Міжнар. акад. управл. персонал.. -К. : МАУП, 2014. - 214 с.
20. Данілов О.Д., Пернарівський О.В. Міжнародні розрахунки та валютний контроль: Навчальний посібник. – Ірпінь: Академія ДПС України, 2016. – 181с.

21. Економічна енциклопедія: в 3 т. / під ред. Б. Д. Гаврилишина. - К.: Академія, 2015. - Т. 1. - 303 с.
22. Економічна енциклопедія: У трьох томах. Т.1 / Редкол.: С.В.Мочерний (відп. ред.) та ін. – К.: Видавничий центр „Академія”, 2014. – 864с.
23. Жук М.В. Комерційні відносини України: розвиток експортного потенціалу: Підручник. – Чернівці: Рута, 2016. – 352 с.
24. Жолнер І.В. Фінансовий облік за міжнародними та національними стандартами : навч. посіб. – К. : ЦУЛ, 2016. – 368 с.
25. Зовнішньоекономічна діяльність підприємств: кредитно-модульний курс: Навч. посіб. /За ред. Ю.Г.Козака, Н.С. Логвінової. – Київ: ЦУЛ, 2015. – 288 с.
26. Загородній А.Г., Вознюк Г.Л. Зовнішньоекономічна діяльність: Термінологічний словник. - К. : Кондор, 2015. - 168с.
27. Закон України "Про порядок здійснення розрахунків в іноземній валюті".
28. Зовнішньоекономічна діяльність та митна справа: Збірник нормативних актів / Упорядник М.І. Камлик. - К: Атака, 2014. - 680 с.
29. Закон України "Про зовнішньоекономічну діяльність", Київ, 1998.
30. ІНКОТЕРМС2010.ПравилаІСС з використання термінів для внутрішньоїта міжнародної торгівлі. – К.: Асоціація «ЗЕД», 2015. – 268 с.
31. Івасів Б.С. Міжнародні розрахунки: Підручник / Б.С.Івасів. – Тернопіль: Карт-бланш, 2014. – 223 с.
32. Іванов Є. О. Класифікація факторів, що впливають на загальний рівень дебіторської заборгованості підприємства / Є. О. Іванов // Вісник МСУ. - Вип. 1-2. - Т. VIII. - Харків. - 2016. - С. 35-38.
33. Крамаренко Г. На шляху до єдиного європейського платіжного простору / Г. Крамаренко, С. Левшаков // Вісник Національного банку України. – 2016. – С. 41–44.
34. Кірейцев Г. Г. Фінансова звітність підприємств та її аналіз / Г. Г. Кірейцев. - К: ЦУЛ, 2015. - 452 с.

35. Крупельницька І.Г. Звітність підприємств : навчальний посібник – К. : ЦУЛ, 2017 – 232 с.
36. Козик В. В., Панкова Л. А., Даниленко Н. Б. Міжнародні економічні відносини. - К: Знання-Прес, 2016.
37. Кузнецова Н. В. Регулювання зовнішньоекономічної діяльності в Україні. - К: СПЛАЙН, 2015. -302 с.
38. Лень В.С. Організація бухгалтерського обліку. Навчальний посібник. - К.: Центр навчальної літератури, 2016. - 696 с.
39. Лучко М.Р. Облік зовнішньоекономічної діяльності : Навчальний посібник / Лучко М.Р., Мельник Н.Г., Сисюк С.В. – Тернопіль.: ТНЕУ: Економічна думка, 2015 . - 340 с.
40. Лучко М.Р., Бенько І.Д. Бухгалтерський облік у зарубіжних країнах. Навч. посібник. - К.: Знання, 2016. - 311с.
41. Липов В. Міжнародна економіка : Навчальний посібник/ Володимир Липов,; М-во освіти і науки України, ХНЕУ. -Харків: ВД "ІНЖЕК", 2015. -406 с.
42. Лисиця Н.Р., Полякова Я.О., Базалієва Л.В., Піддубна Л.І., Семікоп Ю.О. Міжнародний бізнес: теорія і практика: монографія. - Х. : ХНЕУ, 2016. - 140 с.
43. Лишиленко, О.В. Бухгалтерський фінансовий облік [Текст] : навч. посіб. –Київ : Вид-во «Центр навчальної літератури», 2016. –524 с.
44. Міністерство фінансів України. Міжнародні стандарти фінансової звітності. Перелік країн, що застосовують МСФЗ [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://msfz.minfin.gov.ua>.
45. Мних Є.В. Економічний аналіз: Підручник. - Київ, 2016.- 412с.
46. Мельник Н. Г. Історичні та міжнародні аспекти обліку іноземної валюти / Н. Г Мельник //Глобальні та національні проблеми економіки. Миколаївський національний університет імені В.О. Сухомлинського. – 2016. – Вип. 12. – С. 505-508.

47. Міжнародні комерційні угоди та розрахунки: нормативно-правоверегламентування: Навч. посіб. / За ред. Козака Ю.Г., Логвінової Н.С. – К.: ЦУЛ, 2016. – 648 с.
48. Міжнародна торгівля: Підручник. / За ред. Ю.Г. Козака, Н.С. Логвінової. – К.: ЦУЛ, 2014. – 512 с.
49. Мних Є.В. Економічний аналіз підприємства: Підручник. – К.: КНТУ, 2016. – 514 с.
50. Матицина Н. О. Основні засади регулювання розрахункових відносин через управління дебіторською заборгованістю / Н. О. Матицина // Бухгалтерський облік і аудит. - 2015. - № 12.- С. 38-42.
51. Міжнародна економіка [Білоцерківець В. В., Завгородня О. О., Лебедева В. К. та ін.]; [підручник] / заред. А. О. Задой, В. М. Тарасевича. — К.: Центр учбової літератури, 2015. – 416 с.
52. Махаєва О. Оверсайт як функція центрального банку та концепція його введення в Україні / О. Махаєва // Вісник Національного банку України. – 2013. – № 4. – С. 18–22.
53. Методичні рекомендації до семінарських занять з курсу «Міжнародні розрахунки і валютні операції» для студентів спеціальності 8.050105 усіх форм навчання / Укл. І.О. Губарєва. – Харків: Вид. ХНЕУ, 2015. – 16 с.
54. Міжнародні кредитно-розрахункові та валютні операції: Опорний конспект / Київський національний торговельно-економічний ун-т / Ірина Анатоліївна Аванесова (уклад.). — К. : КНТЕУ, 2015. — 79с. — Бібліогр.: с. 75-78.
55. Міжнародні розрахунки та валютні операції: Навч. посібник / О. І. Береславська, О. М. Наконечний, М. Г. Пясецька та ін.; За заг. ред. М. І. Савлука. - К: КНЕУ, 2016. - 392 с.
56. Міжнародний менеджмент : навчальний посібник для ВНЗ / П.І. Юхименко та ін. – Київ : Центр учбової літератури, 2016. – 487 с. 4.

- Міжнародні фінанси / О. М. Мозговий, Т. Є. Оболенська, Т. В. Мусієць: Навч. посіб. – К.: КНЕУ, 2015. – 557 с.
57. Міжнародні розрахунки і валютні операції: Навч.-метод. посіб. / І. М. Шевчук; Львів. комерц. акад. — Л., 2014. — 147 с. — Бібліогр.: 34 назви.
58. Облік зовнішньоекономічної діяльності: Навч. посібн. / М. Ф. Огійчук, В. Г. Шандурська, М. І. Беленкова та ін. - К.: Алерта, 2016. - 332 с.
59. Одягайло Б. Міжнародна економіка : Навчальний посібник/ Борис Одягайло,. -К.: Знання , 2015. -397 с.
60. Офіційне інтернет представництво національного банку України «Нормативно-правові акти з питань безготівкових розрахунків» [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://www.bank.gov.ua/control/uk/publish/article?art_id=66326.
61. Петрашко Л.П. Валютні операції: Навч. посібник. – К.: КНЕУ, 2017.
62. Пушкар М.С. Фінансовий облік: Підручник. – Тернопіль: Карт-бланш, 2014. –628 с.
63. Податковий кодекс України «Податок на додану вартість» [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://sfs.gov.ua/nk/rozdil-v--podatok-na-dodanu-vartist/>.
64. Попович П.Я. Економічний аналіз діяльності суб'єктів господарювання: Підручник. - Тернопіль: Економічна думка, 2015. - 454 с.
65. Пінчук Т.А. Організаційно-методичні проблеми обліку дебіторської заборгованості в системі управління підприємством / Т.А. Пінчук, Т.В. Шрам // Ефективна економіка. – 2014. - №10 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.economy.nauka.com.ua/?op=1&z=3453>.
66. Руденко Л. В. Організація міжнародних кредитно-розрахункових операцій в банках: Посібник. - К: Вид. центр "Академія", 2015.

67. Руденко Л.В. Міжнародні кредитно-розрахункові та валютні операції: Підручник / Л.Руденко / Видання 2-ге, перероблене і доповнене. – К.: Центр навчальної літератури, 2016. – 632 с.
68. Рожелюк В. М. Організація бухгалтерського обліку діяльності переробних підприємств. Монографія К.: ННЦ ІАЕ, 2013. – 488 с.
69. Рожелюк В.М. Міжнародний досвід формування облікової політики підприємства / В.М. Рожелюк // Інноваційна економіка. – 2014. - № 2 (12). – С. 123-127.
70. Рожелюк В. Н. Актуальные проблемы формирования учетной информации для потребностей управления / В. Н. Рожелюк // Бухгалтерский учет и анализ: Научно-практический журнал. – 2013. – №11 (203). – С. 8–15.
71. Рожелюк В.М. Концептуальні основи обліково-аналітичного забезпечення системи менеджменту підприємства / В. М. Рожелюк, П. Н. Денчук // Сталий розвиток економіки: Всеукраїнський науково-виробничий журнал. – 2013. – №1 (18). – С. 270-274.
72. Рожелюк В. М. Нормативно-правове регулювання ведення бухгалтерського обліку як визначальний чинник його організації. / В. М. Рожелюк // Бізнес-інформ. Міжнародний науковий економічний журнал Харків, 2014. -№7. - С.225-229.
73. Рожелюк В. М. Системний підхід до формування облікової інформації для потреб управління / В. М. Рожелюк, Дем'яненко М.Я. // Облік і фінанси. Науково – виробничий журнал. Київ, 2016. - №2 (72). - С. 8-15
74. Рожелюк В. М. Шляхи вдосконалення організації обліку з використанням сучасних інформаційних систем / В. М. Рожелюк // Облік і фінанси АПК. – 2010. – № 3. – С. 88-91.
75. Рожелюк В. М. Стандартизація та гармонізація обліку в контексті міжнародних та національних стандартів / В. М. Рожелюк // Інноваційна економіка. – 2011. – № 4 (23). – С. 105–108.

76. Рожелюк В. Н. Проблемы процесса формирования учетной политики / В. Н. Рожелюк // Международный бухгалтерский учет. – 2013. – №46 (292). – С. 41-49.
77. Рожелюк В. М. Шляхи вирішення проблем формування облікової політики підприємства / В. М. Рожелюк, С. В. Питель / Інноваційна економіка. – 2009. – № 3 (13). – С. 79–83.
78. Світовий бізнес: Навчальний посібник/ За ред Ф.Ф. Бутинця. – Житомир: «Рута», 2014. – 498 с.
79. Солошенко Л. Зовнішньоекономічна діяльність: організація та документальне оформлення. – Х.: Фактор, 2016. – 176.
80. Система електронних платежів Національного банку України року https://bank.gov.ua/control/uk/publish/article?art_id=68159519&cat_id=78675.
81. Сопко В. Бухгалтерський облік: навч. посібник. – 3-тє вид., перероб. і доп. – К.: КНЕУ, 2015. – 578 с.
82. Ткаченко Н.М. Бухгалтерський фінансовий облік, оподаткування і звітність: Підручник. - 3-тє вид., допов. і перероб. - К.: Алерта, 2015. – 926 с.
83. Управління зовнішньоекономічної діяльністю: Навч. посіб. / За заг. ред. А.І. Кредісова. – К.: ТОВ ВІРА– Р, 2016. – 448 с.
84. Управління зовнішньоекономічною діяльністю: Навч. посібник: 2-ге вид., випр. і доп. / За заг. ред. А. І. Кредісова. - К.: ВІРА-Р, 2014. -552 с.
85. Фінансова діяльність підприємства: підручник /Бандурка О.М., Коробов М.Я., Орлов П.І., Петрова К.Я. – 2-ге вид., перероб. і доп. – К.: Либідь, 2016. – 384 с.
86. Фінансовий аналіз: Навчальний посібник / М.Р. Лучко., С.М. Жукевич., А.І. Фаріон., видавн. Економічна думка. – Тернопіль., 2016р. – 326.
87. Хомуляк Т. І. Міжнародні стандарти фінансової звітності: проблеми і перспективи застосування/ Т. І. Хомуляк// Вісник Університету

- Банківської справи Національного банку України. – 2015. – №1. – С. 212–216.
88. Яцишин, С. Р. Поняття платіжного обороту та розрахунків установ державного сектору економіки [Текст] / Яцишин С. Р., Семенюк М. О. // Облік, оподаткування і контроль : теорія та методологія : зб. матеріалів III міжнар. наук.-практ. інтернет-конф. [м. Тернопіль, 26 черв. 2018 р.] / редкол. : Bartosiewicz Sławomir, Henning Dräger, Korzeb Zbigniew [та ін.]. - Тернопіль : ТНЕУ, 2018. - С. 33-37.
89. Чмелик Г. В. Економіко-правове регулювання переказів коштів у межах небанківських платіжних систем / Г. В. Чмелик, М. І. Макаренко // Вісник Університету банківської справи НБУ. – Київ, 2015. – № 1. – С. 112–115.
90. Чебанова Н.В. Бухгалтерський фінансовий облік: [Посібник] / Н.В. Чебанова, Ю.А. Василенко. – К.: Видавничий центр “Академія”, 2016. – 672 с.
91. Шара Є. Ю. Фінансовий облік: навч. посіб. / Є. Ю. Шара. – К. : Центрнавч. літ., 2016. – 408 с.